

Що стосується всіх взагалі, не стосується нікого.
Томас Маколей

Іван Сміян

ЖИТТЯ НЕОСЯЖНЕ

Книга 31

**Пилок минулих літ —
На віти і на цвіт.
На сивину й на діти...
Як Духа, що ще може врятувати світ.**

**Пилок найкращих літ —
З минулого в майбутнє переліт,
Він у тілах, що тлінні, не зникає:
Лишає слід, до цього й світ звикає...
Чи темний буде, а чи світлий слід?**

Василь Щеглюк

Тернопіль
2015

В авторській редакції

Дизайн обкладинки *Івanni Садової*

Сміян І. С.

С 50 Життя неосяжне. Книга 31 / І. Сміян. — Тернопіль, 2015. — 192 с.

О, люди! Всі ми в цій спільноті намагаємося..., сподіваємося..., пам'ятаючи, що «Гарна людина не буває настільки гарною, а погана — настільки поганою, якими вони вважаються (Семюел Кольрідж). Це внутрішні філософські протиріччя. А це вже зовнішні протиріччя: «Великі держави можуть обійтися без союзників, а з малими союзники не рахуються» (Гастон де Левіс). Вони (протиріччя) є рушієм наших нескінченних роздумів про себе, свою сім'ю, своїх друзів і не друзів, своєї країни — України... У цьому сутність моєї книги «Життя неосяжне».

УДК 82-94

© Сміян І. С., 2015

ЗОЛОТО И БУЛАТ

«Все мое», — сказало злато;
«Все мое», — сказал булат.
«Все куплю», — сказало злато;
«Все возьму», — сказал булат.

А. Пушкин

Бачите, які всесильні золото та булат. Я ще додав би і страх, який є невід'ємною часткою інстинкту самозбереження людини. Ось ця трійця то посилюється, то пригнічується в людині та залежить від дуже багатьох обставин — внутрішніх і зовнішніх. Ось, наприклад: «Люди старого уклада думают, что у человека может существовать душа без денег. Они думают, что чем меньше у тебя денег, тем больше души. А молодежь в наше время иного мнения. Душа, видите ли, очень дорого обходится. Содержать ее стоит гораздо дороже, чем, скажем, автомобиль» (Джордж Бернард Шоу). Душа і тіло, природа і людина... Перше (душа, природа) — чисте, друге — недоступне для повного відтворення олівцем, пензлем, нотами... Про перше. Виходжу сьогодні на подвір'я рано-ранесенько (24.06.2014): неймовірна тиша, вітерець ще не прокинувся, жоден листочок, а тим більше гілочка, на деревах не ворухнеться. Сонце посилає свої привітні промінчики кожній травинці, кожній рослинці, тваринці... Я мимохіть усміхаюся. Сам не знаю від чого. Мені приємно. Душа моя своєю теплотою огортає моє тіло. Мені вважається, що яскраво-червоні порічки, блискуче-чорні ягоди смородини, численні червоно-чорні вишневі ягоди, червоно-рожеві полуниці та суниці різноманітної форми... загадково та привітливо вдивляються в мене, в мене — «господаря», в представника від людей, необачно віддалених від них дияволом, а тому здатних не лише на гарні, а й на погані вчинки. Два приклади:

I.

Так гарно починав!
Громада вдячним ладом
Просила:
 Не соромся стати нам на плечі,
Щоб далі бачити.
Та не забудь, до речі,
І нам звістити:
 що ж там за небоспадом?
На плечах встоявши,

затим на шиях всівся,
Забувши, хто й пощо
підняв його до висі.
Вони ж і досі,
як покірні вівці,
Від нього ждуть згори
на добрі вісті.

Борис Олійник

II. ...І в результаті тривалих роздумів я усвідомив для себе наступне:

1. Жлобство, жлобізм — домінування примітивної, агресивно-тваринної парадигми в соціальній поведінці індивідуума / груп індивідумів. Головні відмінності жлоба від справжньої зрілої особистості:

- неспроможність до безкорисної пожертви в будь-якому вигляді;
- відсутність внутрішньої потреби творити добро;
- нездатність отримувати задоволення від якісно зробленої роботи, що пов'язана з покращенням персонального або родинно-кланового добробуту;
- відсутність честі та совісті, здатності на чин і подвиг.

2. Історія прогресу цивілізації є історією війни особистостей та суспільств з жлобством в усіх його проявах. Перемогти жлобізм остаточно неможливо через об'єктивні причини, але суспільства, які здатні створити жлобам максимально несприятливі умови для існування, досягають успіху в усіх царинах.

3. Жлоби ефективно використовують надбання цивілізації, як таліби та агресивні маргінали — продукти технічного і інтелектуального прогресу, як щури, гельмінти та патогенні мікроорганізми, які мутують та еволюціонують з тією швидкістю, що й самі об'єкти їх паразитування. Деколи жлоби мають прекрасну освіту, трапляються навіть естетично розвинені жлоби, але вони ніколи не бувають справжніми громадянами.

4. Десятиліття фанатичної боротьби дали мені і не тільки мені право говорити, читати, слухати музику, дивитися кіно і здобувати освіту українською мовою. Це є нормальною похідною від бажання справжньої людини жити в своїй нежлобській державі. Основна проблема України — симетричний жлобізм креолів та вуйків, який породжує проблеми конфронтації Заходу-Сходу, українофобії, корупції, депресивної економіки, розбитих доріг, тотального засмічення ландшафтів та мізків. І відсутність

ефективної держави — це наслідки тріумфальної перемоги жлобів в масштабах цілої країни.

5. Жлоби заздрісні та нездатні радіти чужим успіхам.

6. Справжня місія мого життя — боротьба з жлобством та жлобами з максимально ефективним використанням всіх досяжних можливостей та інструментів... (Владислав Кириченко. Із книги «Жлобологія». Київ. 2013).

І в продовження цієї ж думки:

ВЕРХОВНИЙ ЖРЕЦЬ ЖЛОБІВ **(ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ)**

Сьогодні ми попали у великий занепад. І він для мене пов'язаний з найбільшим верховним жлобом України — з президентом. Бо він є зразком успішного жлобізму для багатьох українців. З нього пацани беруть приклад.

Тобто саме будучи агресивним, недорозвинутим, недалеким, з малою кількістю сірої речовини ти, виявляється досягаєш найбільшого життєвого успіху. Для тебе створені золоті унітази і решта всього на світі. Хоча попередник нинішнього президента теж був не кращим від нього.

Хвороба прогресує навіть на цьому короткому історичному відтинку незалежної країни. Я не знаю, чи ми цього позбудемося, чи ні. І я боюся, що коли таки позбудемося, то ціною якихось жахливих жертв і ще не так скоро.

Підтвердилося те, що саме розумова відсталість і дебелим стали вже панівними рисами всього суспільства. Те, що було екзотикою, якимось маргінесом, раптом стало вже першорядним. Я уточнюю: слово дебелизм ужив не як медичний термін, а як метафору.

Я проти насильства, але, може, це якраз той випадок, коли один снайперський постріл міг би країну і її суспільство порятувати. Тут є насправді абсолютно просте рішення. І не треба буде потім триста років розгрібати наслідки, а можна покласти край дуже швидко. Іншої такої мішені в мене немає (*Сміється. — Упоряд.*). В історії трапляються випадки, коли це було направду дієво (3 книги «Жлобологія»).

Книга «Жлобологія» вийшла з друку ще за стабільної позиції президента з золотим унітазом. Мабуть, лише те, що президент з золотим унітазом (і не лише) та його оточення мало читають, а можливо і взагалі не читають, життя Юрія Андруховича продовжується. Георгій Гонгадзе не

був таким відвертим, як Юрій Андрухович, і то його достроково відправили в Н Е Б Е С А.

Читачу, чи здатен ти на такий вчинок? Я — ні. Незважаючи на те, що я нерідко говорив такі речі на різних форумах, яких не могли дозволити собі значна більшість моїх колег. Наша малодушність з нами, завжди... Якимось, у далекому минулому, мій неординарний вчинок вимагав підтримки, але навіть мій найближчий друг промовчав. І коли я запитав, чому він не висловив свою думку щодо цього вчинку, друг відповів: мені не потрібні неприємності, я ще хочу працювати в нормальних умовах. «Нормальних»! Отож, я думаю, ні, я впевнений, що жоден сьогоднішній Герой України не здатний на такий вчинок. Та це й зрозуміло, адже Героя «дає» президент. За ставлення — до нього. І національна честь та слава тут ні до чого. Про це йдеться й у роздумах Артура Шопенгауера (3 книги «Избранные произведения». М., 1993):

...Полноты ради здесь надо упомянуть еще о национальной чести. Это — честь целого народа, как отдельной единицы, в обществе народов. Так как в обществе этом нет иного суда, кроме суда силы, и оттого каждому его члену приходится самому отстаивать свои права, то честь нации состоит не только в том, чтобы считаться заслуживающей доверия (кредита), но и в том, чтобы ее боялись: отсюда посягательства на ее права никогда не должны оставаться безнаказанными. Она, стало быть, соединяет в себе требования гражданской и рыцарской чести.

К тому же, чем человек представляется, т. е. что он такое в глазах света, мы отнесли выше, на последнем месте, *славу*: ею-то, следовательно, и надлежит нам теперь заняться. Слава и честь, это — две сестры-близняшки; близнецы эти, однако, подобны диоскурам, из которых Полукс был бессмертен, а Кастор смертен: так и слава — бессмертная сестра смертной части. Это, разумеется, надо понимать лишь о славе наивысшего порядка, о действительной и подлинной славе: ибо существует, конечно, и разного рода эфемерные славы. Итак, продолжаю, честь касается лишь таких свойств, какие требуются от всякого, находящегося в одинаковом положении; слава — лишь таких, которых нельзя требовать ни от кого. Честь имеет ввиду качества, которые вправе всенародно приписать себе каждый; слава — качества, которых никто не имеет права себе приписывать. Между тем как ваша честь простирается настолько, насколько мы знакомы людям, — слава, наоборот, бежит впереди знакомства с нами, занося его всюду, куда только она не проникает. На честь может

притязать каждый, на славу — лишь люди исключительные: ибо слава достигается только необычайными заслугами, а эти последние опять-таки выражаются либо в *деяниях*, либо в *творениях*, так что к славе открыто два пути. По пути деяний главным образом великое сердце; по пути творений — великий ум. У каждого из этих путей имеются свои особые преимущества и невыгоды. Главная разница между ними та, что дела проходят, творения остаются. Благороднейшее деяние все-таки имеет лишь временное значение; гениальное же произведение продолжает жить и оказывать свое благотворное и возвышающее влияние во все времена. Дела оставляют по себе лишь память, которая становится все более слабой, искаженной и безразличной и даже обреченной на постепенное угасание, если ее не подхватит история и не предаст ее в закреплённом состоянии потомству. Творения же сами обладают бессмертием и могут, особенно воплощенные в письменности, пережить все времена. От Александра Великого имя и воспоминание; Платон же и Аристотель, Гомер и Гораций продолжают существовать сами, живут и действуют непосредственно. «Веды» с «Упанишадами» — перед нами, а обо всех современных им делах до нас не дошло совершенно никакого известия. Другая невыгода деяний — их зависимость от случая, который сначала должен обусловит их возможность; к этому присоединяется еще, что слава их определяется не одной только их внутренней ценностью, но также и обстоятельствами, сообщающими им важность и блеск. К тому же слава эта, если, как на войне, дела имеют чисто личный характер, зависит от показаний немногих очевидцев, а последние не всегда найдутся, да и не всегда бывают добросовестны и беспристрастны. Преимущество же дел, напротив, — то, что они, как нечто практическое, доступны суждению всех вообще людей, так что последние, если только получают относительно них верные данные, немедленно отдают им справедливость — разве только запоздает подлинное знание или правильная оценка их мотивов: ведь для понимания всякого поступка нужно знакомство с его мотивами. Обратное бывает с творениями: возвышение их зависит не от случайности, а исключительно от их творца, и пока они остаются, они остаются тем, что они такое сами по себе. Зато с ними связана трудность оценки, тем большая, чем выше они порядка: часто недостает компетентных судей, часто — судей беспристрастных и честных. Но зато опять-таки о славе творений решает не одна только инстанция, — здесь может быть и апелляция. Ибо если от дел потомства, как сказано, доходит только память, да и то в таком виде, как передают ее современники, то творения, напротив, переживают сами,

притом так, как они есть, разве только утратятся отдельные части: здесь, стало быть, нет места для искажений данных, а впоследствии отпадает также и возможное вредное влияние обстановки, в какой они зародились. Скорее даже часто лишь время постепенно приводит с собой немногих действительно компетентных судей, которые, сами будучи исключением, творят суд над еще более редкими исключениями: они последовательно подают свой веский голос, и таким образом — иногда, правда, лишь по прошествии столетий — получается вполне правильная оценка, остающаяся уже незыблемой на все дальнейшее время. Настолько прочна, даже прямо непреложна слава творений. Что же касается того, доживут ли до нее их творцы, то это зависит от внешних обстоятельств и от случая: это бывает тем реже, чем выше и труднее род произведений. Сообразно тому Сенека («Послание», 79) в удивительно красивом уподоблении говорит, что слава столь же неизбежно следует за заслугой, как тень за телом, — хотя случается, конечно, как и с тенью, что иногда она шествует впереди, иногда же — позади. Пояснив это, Сенека добавляет: «хотя бы зависть побудила молчать всех твоих современников, явятся те, кто будет судить без обиды и пристрастия»; отсюда мы, к слову сказать, видим, что искусство подавляет заслуги путем коварного замалчивания и игнорирования, чтобы в угоду плохому скрыть от публики хорошее, практиковалось уже у бездельников сенековского времени, совершенно как и у нас, и что как там, так и здесь, зависть зажимала людям рот. Обыкновенно даже, чем продолжительнее будет держаться слава, тем позже она появляется, — ведь все превосходное созревает медленно. Слава, которой суждено перейти в потомство, подобна дубу, очень медленно растущему из своего семени; легкая, эфемерная слава, это однолетние, быстро восходящие растения, а слава ложная — прямо скороспелая сорная трава, возможно поспешнее истребляемая. Такое положение дел зависит собственно от того, что чем кто более принадлежит потомству, т. е. именно человечеству вообще и в его целом, тем более чужд он для своей эпохи: его произведения не посвящены специально ей, иными словами — они принадлежат ей не как такой, а лишь поскольку она — часть человечества, почему они и не носят в себе следов ее местного колорита; но вследствие этого легко может случиться, что она пропустит их без внимания, как нечто ей постороннее. Она ценит скорее тех, кто служит потребностям ее краткого бытия или прихотям минуты и потому всецело принадлежит ей, с ней живя, с ней и умирая. Таким образом, вся история искусств и литературы свидетельствуют, что высшие создания человеческого духа обыкновенно

встречали себе неблагосклонный прием, и такое отношение к ним продолжалось, пока не появились умы высшего порядка, для которых они были предназначены, и не возводили их на высоту, где они с тех пор и пребывали, благодаря приобретенному этим путем авторитету. А все это зависит в последнем итоге от того, что всякий собственно может понимать и ценить лишь вещи, с ним однородные. Но ведь с плоским однородно плоское, с пошлым пошлое, с неясным запутанное, с бессмысленным нелепое, всего же милее каждому его собственные произведения, которые с ним совершенно однородные! (це я поставив знак оклику — I. C.). Вот почему уже древний сказатель Спихарм пел [в этой связи так].

Я перевожу это место, чтобы оно стало понятно всем: «Нет никакого дива в том, что я говорю, о чем и как хочу, и что они милы самим себе, представляясь в своих глазах прекрасными: ведь и собака собаке прекраснейшим кажется существом, и бык быку, осел ослу всех лучше, свинья же свинье».

Подобно тому, как даже самая сильная рука, бросая легкое тело, все-таки не может сообщить ему такого движение, чтобы оно пролетело на далекое расстояние и ударилось с силою, и тело это уже скоро теряет энергию и падает, так как ему не хватает собственного материального содержания для ускорения чужой силы, — точно также обстоит дело и с прекрасными и великими мыслями, даже с шедеврами гения, если для них не оказывается иной публики, кроме мелких, слабых или извращенных умов. В сетование на это соединяют свои голоса мудрецы всех времен. Иисус сын Сирахов замечает, например: «кто говорит с глупцом, тот говорит со спящим; когда все кончено, он спрашивает: «что такое?» А Гамлет: «живая речь спит в ушах глупца». У Гете: «Самые лучшие слова встречают насмешку, если воспринимаются извращенным слухом».

А также

«Твои усилия напрасны, все остается глухо,
Успокойся: камень в болоте не вызывает кругов».

Поговорили з Артуром Шопегауером та й замислилися... Як багато навколо нас явищ, предметів, думок, з приводу яких у людей виникає необхідність подумати, поговорити, пофілософствувати... Але в наш час, час неймовірної інформаційної насиченості, легкої доступності до неї, у людини відсутня можливість, щоб зупинитися та зібратися з думками навіть на мить. Я вже не говорю про творчу складову людських роздумів. Надзвичайний технічний прогрес неосяжний. Я й до цього часу не можу

збагнути, як це будучи в Гаях Ходорівських (хутір), де я мешкаю, можна не лише спілкуватися з людиною з США, Німеччини..., а ще й бачити один одного. Це якесь диво. Отож, на сьогодні реальний світ такий: інформації занадто багато і вона доступна у с і м, часу для роздумів та ефективних висновків бракує також у с і м. І що ми маємо? Ж о д н о г о «нормального» президента в Україні, який би був зацікавлений у покращенні долі кожного громадянина своєї держави; відсутність помітного розвитку нашого суспільства за тривалий час (більше двох десятиліть); відсутність яркої творчої о с о б с т о с т і, навіть на горизонті... Одним словом, «З людиною відбувається те ж саме, що й з деревом. Чим більше вона намагається вгору, тим глибше заходять корені її в землю, вниз, в темряву і глибину, — до зла» (Фрідріх Ніцше). Ох, ці роздуми! І знову натрапляєш на життєве коромисло: з одного боку воно піднімається, з іншого — опускається... І так завжди.

Сон ли прежний я лелею,
Вновь мечту зову былою,
Вижу снова ту аллею,
Верю клятвам, поцелую?

Так же смотрит серп двурогий,
К вам в беседку с небосвода,
Те же мраморные боги
На часах стоят у входа.

Ах, я знаю, нас обманут
Слишком радостные грезы,
И в снегах сердца увянут,
И умрут от стужи розы,

И остынем неизбежно,
И простимся без возврата
Мы, любившие так нежно,
Мы, плававшие когда-то.

Генрих Гейне

Протиріччя, протиріччя... «Сам Бог не може існувати без мудрих людей», — сказав Лютер, і він зовсім правий; але «Бог ще менше може існувати без нерозумних людей» — цього Лютер не сказав!» (Фрідріх Ніцше).

Яке ж те життя незбагненне!?

Неначе полум'я поглине —
Думки приходять й душу тнуть,
Думки, що спати не дають:
Життя, чому ти незбагненне?

Мій голос в безкрай йде від мене,
Кудись його вітри несуть,
Щоб з-поза обрійних майбуть
Знов повернутися до мене.

Життя! Ти, справді, незбагненне!

Василь Задорожний

Незбагненне!!! Нас виховувала російська імперія кілька сотень років, виховувала! І більшість із нас повірила, що Росія, то братська країна, що росіяни, то, майже, браття. Ось чому мені і багатьом українцям ніколи не приходила в голову думка, що Росія може коли-небудь бути агресором щодо України, українського народу, що вона стане загрозою всьому світу, розпочавши війну проти України, війну жорстоку, підступну, невблаганну. Але сталося те, що сталося: а г р е с і я Росії проти «братського» народу — українського народу. Путін поставив назавжди жирну крапку на «дружбу» наших народів та спонукав Вадима Крищенка написати таке

ПОСЛАННЯ РОСІЇ

Усі казали: це наш друг,
Це наша посестра — Росія.
Чому свій сатанинський дух
Ти в чорних зернах всюди сієш?

Чому так скаженієш ти,
Коли почуєш дух свободи?
Повір — ми дійдем до мети
Без твого дозволу... І згоди.

Сльозиться й кров'яниться слід,
Де ти з'являєшся, — повсюди,
Забріхана на цілий світ —
Уже тобі не вірять люди.

Твій образ — в символі орла,
Кривавий дзьоб — його окраса.
Завжди і всюди ти була
На інші землі дуже ласа.

Та зась! Ми свого не дамо,
Є сила — наче мур з граніту.
Несеш ти не добро — ярмо,
І це відомо всьому світу.

Такий нам видався сусід,
Який приніс в наш дім нещастя.
Від заподіяних нам бід —
Уже нелегко родичаться.

Від всіх утрат, болючих драм
Ми оновляємось поволі.
Зганьбилась ти у нашій долі —
Собі, Росіє, це затям!

І тепер письменник, Надзвичайний і Повноважний посланник Сергій Борщевський («ЛГ» 20 березня 2014) пише «ЯК ЗУПИНИТИ ПУТІНА» (уривок):

Без перебільшення можна стверджувати, що це питання хвилює сьогодні всю міжнародну спільноту. Агресія путінської Росії проти України докорінно змінила ситуацію в світі. Якщо одна країна-гарант порушує суверенітет і територіальну цілісність нашої держави, а інші гаранти не здатні її захистити, то це становить загрозу не лише для України, а й для всієї системи міжнародної безпеки, що безперечно, спонукує низку країн до гонки озброєнь. На жаль, цей процес швидше за все стане неконтрольованим, а його наслідки — непередбачуваними.

Водночас агресія проти України, окупація частини її території зірвала всі маски нібито цивілізованого партнера, який напинав на себе Кремль. Світ жажнувся, побачивши справжнє потворне обличчя путінського режиму, й, за винятком деяких країн-ізгоїв, засудив агресора...

У цій же газеті цього автора вірші і серед них:

Моя країно — моя ти доле:
Це синє небо і жовте поле.

Твій образ очі злостивцям коле:
Це синє небо і жовте поле.

Ніякі орди не побороти
Це синє небо і жовте поле.

Несли віками тавро крамоли
Це синє небо і жовте поле.

Та не корились біді ніколи
Це синє небо і жовте поле.

Ні, не для тебе, імперський орле,
Це синє небо і жовте поле.

Уся Україна активно: і реально, і словом — бореться із засланцями з Росії та їх посіпаками... Про це свідчить і

ЛИСТ УКРАЇНСЬКИХ КОЗАКІВ

**ДО ЦАРЯ МОСКОВИТСЬКОГО, ВОЛОДАРЯ ВЕЛИКОЇ,
ДЖУРДЖЕНСЬКОЇ ТА ЯКУТСЬКОЇ РУСИ ПУТІНА**

О великомудрий царю Путін,
вихованцю темний КДБ!
Кажуть, був ти хуторянин путній
і ліпив із глини сам себе.
Шастав по лісам на колимазі,
аж тремтіла злякана земля.
Та, здолавши шлях із гязі в князі,
ти нарешті заліз до Кремля.
Стіни ті, ще і не таких знали,
з них і нині проступає кров
тих, що з волі царської сконали,
а тепер і тих, що ти зборов.
Та послухай, що сказати маєм
за козацьким звичаєм своїм.
Ми тобі справдешню ціну знаєм,
а тому не пустимо у дім.
Знаний ти Люципера товариш,
побратим самого Сатани.
Що ж ти про всесвітню славу мариш,
вдягши через голову штани.
Був уже у нас один Распутін,
а пішов під кригу на Неві.
Хоч народ твій нині на розпутті,
та зберіг традиції живі.
Він з імперських вирветься кайданів.
Тож, всесильний царю, не забудь:
у Москві чимало є майданів,
що колись од гніву зацвітуть.
І тоді, забувши про елеї,
що тобі видзвонюють в Кремлі,

доведеться із землі своєї
без вінця втікати в Сомалі.
Ти, либонь, втомився від роботи,
руських земель щирий підбирач.
Та Петру такому ж по ботфорти
виріс — хоч засмійся, хоч заплач.
Ти намітив місто в мавзолеї,
де лежить твій доблесний собрат.
Ти одержиш від землі своєї
відповідне ім'я — Герострат.
Так уже було не раз, не двічі,
як гласить історія стара.
Ми ж тобі говоримо у вічі
з берегів священного Дніпра:
ти й твої зелені вовкулаки
нам у ріднім краї не страшні.
Всі твої погрози нам до ср...
З нами Бог на всі прийдешні дні.
Тож подумай добре, не домірку,
чи на нас тобі рушати слід...
Написав тобі оцю супліку
син козацький.

Горлач Леонід

Про це ж свідчать і відповіді Дмитра Павличко (наводжу лише дві відповіді) на запитання Марії Базелюк (стаття «Війна проти України — це смерть путінської влади». «ЛУ» 27 березня 2014):

Путін розпочав окупацією Криму війну проти України. Українські військовики зберігають витримку, вони не застосували зброї проти агресора. Проте російська експансія триває. Як, на Вашу думку, нам треба діяти?

Українські громади в Криму, наші браття-татари, наші моряки і прикордонники чекають порятунку від нас. Треба діяти кожному громадянину України за велінням своєї душі, не чекаючи урядового наказу про загальну мобілізацію.

Українці, великі й звичайні, бізнесмени, академіки й політики, взагалі всі не повинні демонстративно переходити на російську мову, каятися, начебто держава Україна зробила якийсь злочин у становлення до українських росіян. Неправильно робить Голова Верховної Ради, що не підписує постанову парламенту про денонсацію закону Ківалова-

Колесніченка. Той закон був спрямований проти української як єдиної державної мови, типово антиукраїнський закон, який не підтримала навіть частина Партії регіонів. Російська мова в Україні була і є сьогодні панівною. Вона переважає скрізь — у ЗМІ, на книжковому ринку, всюди.

Путін зухвало бреше, малюючи Майдан як націоналістичний заколот в Україні, спрямований проти російської мови і культури взагалі і проти російської мови в Україні. Путін добре знає, що в Україні є тисячі російськомовних шкіл, десятки вищих начальних закладів, де немало предметів читають російською мовою, але йому цього мало. Він вважає, що українська нація — це вигадка поляків та австрійців, що Україна — це не держава!

Путін — чистокровний фашист кремлівського зразка. В Росії, де живе понад чотири мільйонів українців, немає жодної українськомовної школи, жодної українськомовної телепередачі, жодної української газети. За часів царської Росії українці мали змогу видавати в Росії українськомовні книжки, організовувати своє культурне життя. Царський Петербург був столицею української літературної творчості та історичної думки. А тепер Росія Путіна — це не тюрма, а катівня всього українського. Знак якогось вищого провидіння виявився сьогодні в тій самій не проголошеній, але вже розпочатій війни Путіна проти України. Ця війна не може закінчитися інакше як тільки поразкою Путіна та його прислужників, бо Україна уже встигла завдяки Майдану духовно приєднатися до Європейського Союзу, НАТО і США. Це приєднання скріплене кров'ю «Небесної сотні». Воно в мільйон разів міцніше за будь-які паперові угоди і документи.

— І насамкінець... що скажете українському народові?

— Будь ласка. Записуйте мою «Пісню».

Вставай, Україно, на поклики з Криму,
Збирай свою силу, невидиму й зриму,
Дитину татарську рятуй, як свою,
Рушайте до моря, степи і Карпати,
І виженіть зайду із нашої хати
І вбийте двоглаву імперську змію.

Вставай, Україно, до смертного бою,
Збуди свою пісню як атомну зброю,
І море ворожою кров'ю напій,
Поклич на підмогу народи Європи,
Згадай нездоланні свої Конотопи
І царське конання на шаблі твоїй!

Вставай, Україна, йде битва остання,
Загине кремлівських владик панування,
Фашизму нового твердиня стара.
Вставай, Україно, тобі пощастило
Підняти над світом Майдану вітрило,
Як Бога знамення, як голос Дніпра.

Вставай, Україно, на поклик найближча
До Криму, до Риму і до муравлища
Планети, що стогне, боїться війни.
Вставай, моя рідна, бери в свої руки
Стяг правди й свободи, любові й розпуки,
Що знищити має барліг Сатани.

Я ніяк не можу погодитися з безперервним конанням наших ЗМІ та політиків про перемогу інформаційної війни Росією над Україною. Ця «перемога» лише в головах у невпевнених у собі осіб. Вдумаємося: на чому побудована інформаційна агресія Путіна (Росії)? На двох китах: 1. Брехні і 2. Інстинкту зверхності людини над людиною. Щодо брехні я б сказав таке: а) брехати — визнавати перевершення того, кому ви брешете (Семюел Батлер); б) здавалося би, брехня — справа проста й доступна кожному, а поряд з тим мені жодного разу не доводилося бачити брехуна, який би вдало збрехав би три рази підряд (Джонатон Свіфт); в) і сьогодні всі пам'ятають думку і дію Адольфа Гітлера: чим величніша брехня, тим легше їй здатні повірити. І всі вічно пам'ятатимуть, чим ця брехня закінчилась для Гітлера та його приспівників.

І щодо зверхності старшого брата та його «вічну» дружбу щодо українця, про що століттями нас переконували, говорив ще Омар Хайям (1048–1131):

В этом мире неверном не будь дураком:
Полагайся не вздумай на тех, кто кругом,
Трезвым оком взгляни на ближайшего друга —
Друг, быть может, окажется злейшим врагом.

Росія переконала увесь світ, що

Нет человеческой пакости конца,
Средь морд звериных не найти лица.

(Абу-ль-Аля, сирийский поет)

Чому «переможна» путінська пропаганда така хворобливо анемічна? Тому що вона йде не від душі, а від тіла, тіла ненажерливого, всезахоплюючого, брехливого та за відсутності об'єктивного обґрунтування. Таким обставинам Олег Покальчук навіть наукове обґрунтування дав («ДТ», 27 лютого 2014 р.):

«НОВОЯЗ» ВІЙНИ

«И деревья в пыли — к осени,
Те, что песни могли, — бросили.
И любовь не для нас, верно ведь...
Что нужнее сейчас? Ненависть».

В. Высоцкий («Аисты»)

Стародавні тваринні імпульси, базові інстинкти, генеровані спинним мозком, проходять складний шлях через префронтальну кору головного мозку. Хтивість у результаті перетворюється на платонічну любов. Жага вбивства — на захоплення спортом.

Сказати — значить наполовину зробити. Тому наші мовні центри — це робітні камуфляжу істинних намірів. Слова набагато більшою мірою покликані приховувати справжні наміри людей, ніж пояснювати їх. Із блукань примітивних змістів у лабіринтах розуму, з опору інстинктам виникають цивілізація і культура. Зокрема культура мови.

«Називання речей своїми іменами» — термін, що з'явився з суто фрейдистської помилки — хибно зрозумілого біблійного тексту (Псал., 32, 17): «Ложь коль во спасение, во множество же силы своя не спасется»; в українському перекладі — «Для спасіння той кінь ненадійний, і великістю сили своєї він не збереже». Внутрішня потреба в безжальній правді, в цинічній відвертості й безкомпромісності — на це є внутрішній запит, особливо якщо організм у стані стресу. Хочеться розв'язати всі проблеми одним махом, одним заклинанням і більше не повертатися в точку болю.

Звідси й запит на брехню як примітивну форму маніпуляції, первісну дипломатію. Брехня — найпростіший спосіб уникнути скандалу, запобігти конфлікту.

Але й спосіб роздути конфлікт — теж найпростіший.

«Новояз» російсько-української війни, що почалася 20 лютого 2014 р. окупацією Криму, — це роздвоєна мова ненависті й маніпуляції. Російські ЗМІ — взірцеві у формуванні, навчанні й використанні гранич-

но жорсткої «мови ворожнечі». Її стандартний словник — прями й непрямі заклики до насильства та дискримінації України й усього українського (приміром, пропаганда імперського, путінського або сталінського досвіду).

Це кремлівське «есперанто» — концентрація сурковської пропаганди й путінського гніву, а не постійна, повноцінна метамова спілкування, як, наприклад, сленг. На ці кричалки переконані росіяни вмиють перехо-
дять при ключовому слові «Україна», як це повелося в програмах управління свідомістю. Мета такого переходу — почуття єдності перед обличчям супостата. Завдання — увімкнути базові інстинкти навprost.

Не поспішайте радіти викриттям підступних москалів, бо якщо ви розумієте цю мову, значить ви нею теж чудово володієте. Інакше не буває, нас зачіпає тільки те, що міститься і в нас самих. Коли я використав у Фейсбуку вислів «самка колорада», московський колега Євгеній Мінченко (чимало попрацював свого часу і в Києві) негайно й справедливо оцінив це як класичну «мову ненависті». Припустивши, що коли такі вислови використовує психолог, то можна тільки здогадуватися, як розмовляє суспільство.

А в мене тоді не знайшлося іншого вислову для харківської, прости Господи, «лікарки», яка добивала ногами в підземному переході вже покаліченого євромайданівця й шкодувала згодом лише про те, що не здалася сховати обличчя.

Цей особистий приклад ілюструє, що потреба в «мові ненависті» виникає тоді, коли є потреба висловити невимовне, передати відчуття при-
ниження й поразок, вимовити лайливе закликання, яке прикликає перемогу. І торжество справедливості. І взагалі, якщо люди налаштовані сказати мерзоту, вони її скажуть у кожному разі, хоч би що ти робив. А настрої — це коли зачіпає за живе. Без жодних лапок.

Середня «мова ворожнечі», якою ми всі тепер розмовляємо, підкреслено поділяє людей на «ми» і «вони». Причому ознаки будь-якої групи, як позитивні, так і негативні, вважаються споконвічними, вродженими й не мінливими.

Зрозуміло, ми виправдуємо історичні випадки. Факти насильства й дискримінації з українського боку такими не вважаються (як було у випадку з «волинською різаниною»). Зрозуміло, ми всі знаємо про багатотомові історичні злочини росіян проти нас, тієї чи іншої етнічної (або іншої) групи. І те, що вони — більш криміналізований народ. Будь-який негідник місцевого розливу з питомим українським прізвиськом — негідник

тому, що обов'язково пов'язаний з ФСБ, ГРУ і т.д. Але москалі, які починають домінувати в будь-якій популяції, неодмінно ведуть її до деградації, зубожіння й розвалу. Функцію москалів у самих москалів виконують чеченці, тобто кадиrowці. І взагалі, найліпше весь цей Схід відгородити колючим дротом... Утім, десь раніше ми все це вже чули.

Такий плавний перехід свідомості від очевидного до двозначного, а далі й геть сумнівного, виражається в певних мовних формулах. Зручність цих форм для маніпулювання свідомістю полягає в тому, що в кожному конструкті «мови ненависті» відсутнє смислове навантаження. Його місце займає емоція, сукупне переживання страху, образи й прагнення рівноваги, гомеостазу — за всяку ціну. Ненависть — гнів слабких, а відчуття слабкості виникає, коли держава так сильно не відповідає тому ідеальному, про яке мріялося.

Емоція найлегше роздувається через щире або буцім щире співпереживання. Друге навіть ефективніше, бо гарніше. І якщо російська пропаганда загалом викликає відразу й холодну лютю, то наші щирі домашні голосіння значно більшою мірою сприяють виконанню кремлівських завдань в Україні. Деякі прокремлівські українські видання дуже вміло цим користуються, зображуючи підтримку бентежних душ ніби ще більш відвертими й драматичними повідомленнями з фронту. При цьому закладки відвертої брехні в таких матеріалах невидимі через градус пристрастей загалом.

Світ стає чорно-білим, як у фільмі «Плезантвіль». І той, хто закликає вас бачити чіткіше, насправді управляє контрастністю сприйняття. Кіноестетика така — в одночасному бажанні відхитнутися і вдарити легко міняються місцями складники, і так само легко організовуються на абсолютно стихійний погром купки очманілих ідеалістів.

Ненависть має багато спільного з любов'ю, але з тією принциповою різницею, що любов людина намагається переживати індивідуально. А ненавистю хоче поділитися. Це почуття найвищою мірою групове, масоподібне. Відповідає на незрозумілу масштабами й параметрами загрозу, змушуючи людей кучкуватися фізично й емоційно. Важливий момент маніпуляції ненавистю — породження відчуття внутрішньої вигоди. Ви нарешті стали на чийсь бік, скінчилися метання й сумніви, заощаджується душевна енергія, всі складнощі світу набувають чіткого параноїдального пояснення.

Головна проблема в тому, що за всієї моральної сумнівності таких мотивацій — у пропонованих обставинах вони неминучі. Кожна з проти-

борчих сторін щосили закликає іншу відмовитися від «мови ненависті», використовуючи цю саму мову.

І ось приклад такої спроби. Колишній демократ і журналіст-уралець Юрій Беліков, який допомагав нам пізньої осені 1989 року ексгумувати й перевозити з Пермі в Україну тіла дисидентів Стуса, Литвина і Тихого, загинув у табірній зоні «Перм-36», написав відкритого листа. У ньому йдеться про те, що сьогодні Василь Стус напевне «не був би на боці пройдисвітів, котрі взяли владу в Києві, а був би серед розколотого громадянською війною народу». Цитую, оскільки в цьому листі він питає і мене, «і інших, знайомих мені українських побратимів, з якими ми разом потривожили прах похованих на уральському цвинтарі й перенесених на київську землю страждальців, — що заважає вам назвати фашистів фашистами?». Тобто якщо настільки з глузду з'їхала порядна людина, яка самовіддано захищала нас тоді від місцевого КДБ і ментів, то якою мовою з нею й іншими, до неї подібними, можна розмовляти? Мовою уколів і пігулок?

Років сім тому я був свідком розмови про Україну та її історію двох видатних діячів кіно — покійного Юрія Іллєнка і Володимира Меньшова. Розмова закінчилася воістину шекспірівською істерикою останнього. Він репетував так, як це вміють робити тільки талановиті актори: «То ти що, хочеш сказати, що мені мізки промили?!».

Це зовсім було не обов'язково. Просто його, Меньшова, батько працював у НКВС. Дитячі «закладки», так звані патерни поведінки такі органічні, що не викликають сумнівів у своїй істинності в носія. Мова ненависті стає подібною закладкою, коли свідомість збуджується й молодіє настільки, що стає дитячою у своїй щирості, квапливості й нерозбірливості.

Коли завищені очікування українців наразилися на цинізм воєнного вторгнення росіян, після чого не хочеться бути не те що братами, а навіть сусідами, коли звичайні слова застряють у горлі, то про війну люди говорять тільки такою мовою. Це фундаментальний розділ соціальної пам'яті.

А в ній, як нас учили, «ніхто не забутий, і ніщо не забуте».

Насправді, тисячі громадян України говорять від душі, що свідчать наведені мною фрагменти та й Олег Ляшко (народний депутат, «Україна молода» 13 червня 2014):

«Якщо вона (Таїсія Повалій. — М. Л.) співатиме в окупованому Криму для окупантів, вона повинна бути позбавлена депутатського ман-

дату за зраду. Я важко собі уявляю, щоб, наприклад, Клавдія Шульженко співала в ставці Гітлера, десь у вервольфі під Вінницею замість того, щоб співати нашим бійцям»

Після цього трафунку одну широко відому пісню Таїсії Повалій варто б трохи переінакшити. Наприклад, ось так: «Хоч концертів даю й так доволі, / Подалася ще у Крим на гастролі. / Що там осуд від людей, що неслава, / Я Таїся Повалій, а не Клава. / Заплатив мені бабла щедро Вова, / А критичні всі слова — то полова. / Заробила, заробила, / Що хотіла — накупила... (М. Лукашевич «ВЖ» 24 червня 2014).

«Вова» відкинув всю «полову» від очей українця, а тому с т я г України замайорить ще яскравіше, ще переконливіше, ще переможніше... А в адрес «Вована» я вигукну гасло: «Невдячність рано чи пізно вбиває свого господаря» (Західноафриканська поговорка).

Великие мысли твои (Вован — І. С),
что из сердца произрастают,
да и мелкие тоже,
что порождены головой,
разве не дурно измышлены все?

Фридрих Ницше

І ці два фактора щодо інформаційної війни, це ще далеко не все. Подивіться, як ми самі щоденно своїми ЗМІ, заявами політиків допомагаємо Путіну та його компанії в цій інформаційній війні: не думаю, що знайдеться ще така країна, як Україна, яка бореться сама з собою. З ранку до ранку всі наші ЗМІ, більшість депутатів, політиків, експертів талдичать, що Київ (влада) не розуміє Донбас. Парадоксальне явище: Донбас не розуміє Донбасу! Владу в Україні очолює Донбас! (поки-що). Отож, Янукович не розуміє Януковича, Єфремов — Єфремова, Ахметов — Ахметова... Мільярдер — мільярдера... Я завжди підкреслював велику здатність журналістів до аналітичних здібностей і тепер, коли вони так успішно допомагають Путіну, у мене закралась сумніви чи то до їх здібностей, чи то до їх успішної непідкупності...

І свої роздуми в цьому напрямі я закінчу уривком із статті Євгена Сверстюка «Шевченко понад часом» («ЛУ» 20 березня 2014):

Розмова із зорями, закликання до зір — мотив дуже поширений у народних піснях. У Шевченка — той самий пісенний мотив. Але в нього є щось більше. У нього зоря вечірня корелює з постійним душевним ста-

ном, як кантівське зоряне небо і внутрішній закон у душі. Його зоря вечі-
рня є наче інструментом Божественної гармонії. Він серцем чує, що ді-
ється в нас на Україні...

*Я знаю. І розкажу
Тобі: й спати не ляжу.
А ти завтра тихесенько
Богові розкажеш.*

Особливо промовляли до його душі книги давніх біблійних проро-
ків: вони вчили бачити головне і називати словом гірку правду. Переду-
сім правду про невідворотність кари:

*Пророчи своїм лукавим чадам,
Що пропадуть вони, лихі,
Що їх безчестіє, і зрада,
І криводушіє огнем,
Кровавим, пламенним мечем
Нарізані на людських душах,
Що крикне кара невсипуща,
Що не спасе їх добрий цар...*

(Осія. Глава XIV)

Пророки пишуть застереження, а не погрози, а що в них є і обіцянка
страшної помсти, то така правда історії. Карми і кари — не уникнути.

Якби було все ясно, як на М а й д а н і, якби було все ясно так, як на
блокпостах під Слав'янськом, Донецьком, Луганськом... А то тут ще
«пир во время чумы»:

КІЛЬКА СЛІВ ПРО ІНАУГУРАЦІЮ І ПРО «ПРИЙОМ» (ВІТАЛІЙ ЧЕПИНОГА)

В принципі, все було добре. До нашої революції, до Майдану бувало
йдеш чи їдеш містом, і все ніби добре: каштани цвітуть, птаці співають,
трава зеленіє... Але десь на дні душі все-одно пам'ятаєш, що країною
твоєю керує чмо і відчуття повної внутрішньої свободи немає... Тепер,
дякувати Богові, з цим все добре.

Про промову президента довго говорити не буду, вже всі відписали-
ся, все також було абсолютно пристойно.

Багато людей обурені, що на прийомі було надто багато регіоналів.
Ну да, було таке. Я особисто не схильний робити з цього трагедію. Хоч і

був здивований, коли в перших рядах зустрічаючих замітив Ківалова. Він був такий радісний ніби знову став главою ЦВК. Даже подумалось, що саме він зараз буде оприлюднювати результати виборів, але обійшлося. По центральній ковровій дорозці гордо прокотився Ян Табачник. Він був без баяна... А зря. Міг би втнути якогось «камарінського», чи як воно там, на честь ізбавлення країни од диктатора. А може баян і був, тільки спрятався в складках мускулістого торса... Юрій Луценко і Рінат Жваво і весело обговорювали якісь минулі обставини. Мабуть, говорили про те, як один колись хотів посадити другого, а другий — посадив першого, і про те, хто кого посадить в майбутньому...

Привітався з Леонідом Макаровичем Кравчуком і спитав у нього, як діла? — Все дуже добре, — відповів перший президент... Ага, думаю, — у тебе, Макарович, всігди все дуже добре... За любих режимів і властей... «Дід» успішно капіталізував свою українську хитрість і користується спростом. Як влучно зазначив мій друг Михайло Якобчук, варто Леоніду Макаровичу задрімати у якомусь кутку, як навколо нього відразу збирається якийсь круглий стіл...

Також привітався з Ігорем Валерійовичем Коломойським і виразив йому своє захоплення. Хто б міг подумати, ще рік тому, що цей чоловік стане найбільшим патріотом України. Причому патріотом дії, а не блабла-бла... Ігор Валерійович був у світлому костюмі, вопрекі вимогам протокола. Мабуть, у такий спосіб, він показував, що весь цей гламур — тлен, суєта і чепуха...

Прикро вразило те, що прекрасна половина інаугурації була вдягнута якось странно. І прямо скажемо — негарно. Не всі звичайно, але значна частина. Таке враження, що в «Санаханті» були якісь страшні скидки на страшні речі... Деякі дами були вповні пристойні, а деякі — наче б то щойно зішли з сторінок gaguli.lv (візуалізацію вражень дивитись тут).

На цьому тлі, абсолютно гарно виглядали перша Леді і дружина Арсенія Яценюка. Принаймні на мій грубий чоловічий вкус... Все таки нам, мужикам, значно простіше: піджак, ботинки, жутка укладка, приємний перегар... Так що звиняйте, дорогі жінки, за критику...

Пальму первенства в області одягу в моєму лічному рейтингу зайняв чоловік Галини Гереги. Він був у білому лакованому піджаку цвіта непорочною девственністю (принамні, так собі я її представляю)... Може це вешч, конешно, дорога і красива, ну я не впевнений. Думаю, Галина Федорівна, як людина підприємлива і економна, десь трохи набуде свою «половину» в плані покупок. Колись поміню, в дитинстві мені мати в уціньонно-

му магазині купила картуз з верблюжою шерсті. Стояв він дві копійки. Ну щоб я його носив, вони з сестрою збрехали мені, що ця неапісуема красота привезена з-за граніці контрабандним путем... З тих пір ніяких картузів і шапок я ніколи не ношу. В мене на них алергія обману і маніпуляцій общественним свідомістю... Так це я до того, що герегин піджак, думаю, висів десь прямо коло того мого картуза... Щоб закінчить тему піджака, скажу, що, можливо, він був складений з пазлів, судя по структурі і дизайну. Можливо також, що він з крокодилової шкіри. Ну в такому випадку, це якийсь колгоспний крокодил, що виріс на комбикормі й силосі, а Африку бачив тільки в книзі Корнея Чуковського, з якого бригадір крокодилової бригади крутив самокрутки... Короче, останній раз я бачив подібний матер'ял на сидіннях маршрутки, що везла мене 15-ть років назад «дорогою життя» з Троещини на Оболонь...

Неприємно вразило, що з самого ранку був к'їпеням перекритий весь Київ. Даже якось подумалось, що це Янук приїде на інаугурацію... Нафіга? Думаю, це із-за іноземних гостей, яких набилосся пів-Інтерконтиненталу. В цьому ж готелі жили і овчарки охорони гостей. Овчарки були худі, подтянуті і грусні. Ще вони воняли якимсь собачим потом. Одна з них хотіла підійти до мене й пожалуватися: нас не пускають в душ... Ну, мабуть, передумала... Пізніше мене переконали, що президент тут ні до чого, просто оточення перестаралося з безпекою. Я повірив...

Петро Олексійович запізнівся на прийом на півтори години. І нічого не сказав з цього приводу. Тут, я бачу, недоліки з PR-ом. Бо якби це була Юля, то вона б сказала: любі мої, я перепрошую за запізнення, бо щойно я з ізраїльської снайперської гвинтівки «Tavor TAR-21» у оптичеський приціл застрелила останнього сепаратиста, а потім сиділа і оплакивала його непутюву життя... А якби це був Олег Ляшко, то він би сказав: щойно я заколов вилами Стрелкова, і мив вила з милом, бо треба щоб політики самі мили свої вила, а ви всі — тунєдці і подонки, пашлі нахуй отсюда...

Петро Олексійович нічого цього не сказав, ну може воно й краще, без пафосу... До того ж у президента, якраз тоді народився внук, то йому можна пробачити запізнення. Бо внук, це така річ, що важливіша за інаугурацію...

На прийомі подавали вино «Інкерман». Це було патріотично, ідеологічно грамотно і даже геополітично. Бо марка, наскільки мені відомо, зареєстрована в Криму, а саме вино — одеське. Патріотично, ну не вкус-

но. Я одпив кусок, ну дальше не зміг. І вообще, не побоююсь этого слова, — гавно не вино (простіть мені, любимі мої одесити, наглий утончонний гурманський снобізм)...

То ми поїхали в Гуд-вайн, купили там нормального італійського вина (ісключительно в форматі євроінтеграції) і поїхали на дамбу купатися і випивать за нову епоху. Ми пили за нового президента, і за те, щоб у нас все вийшло. Бо це не лише його перемога, це наші сподівання, мрії і надії... Будьмо!!! («post Поступ» червень 2014).

Ох це «Будьмо!!!» Блюзнірське «будьмо», у даному випадку. Адже воно, «будьмо», звучить на фоні неоголошеної війни. І звучить це слово не лише з вуст журналіста, а, мабуть, і таких учасників цього «пиру на весь мир», як Ян Табачник (збирач «краших» світу цього), Єфремова, голови фракції партії регіонів у Верховній Раді України (по повідомленням ЗМІ основного спонсора сепаратистів і терористів у Луганській області), Ківалова — головного «підрахуя» країни..., з вуст майже 60 іноземних делегацій.

У даному випадку я звернуся до казки, яка всякій людині мила, яка завжди підкреслює справедливість, порядність, сонце для всіх... Казки людської доброти, яка частіше буває в уяві, а не в житті. Це я до того, щоб ми казково уявили собі, що ця сто чи тисячна рать поїхала не на банкет, шлях на який був призупинений для всіх громадян Києва ще зрання, а на аеродром, й звідти на транспортних літаках — в Донецьку та Луганську область (витрачених біля мільйона гривень на «прийом» було б додати для службового відрядження всіх гостей) та й ще б запросили з собою х...о). Ось це була б велична делегація миру. Такій делегації під силу зупинити насильство над Україною. А то в цей час направили встановлювати мир одіозну (карикатурну) групу: Шуфрича, який терористів демонстративно називає повстанцями; Медведчука — кума Володимира Путіна та Кучму, проти якого свого часу була не лише «Повстань, Україно», а й...

Тому не випадково, читачу, в наших головах виникає питання

ХТО ЙОГО ЗНА...

Хто ж там іде? Не впізнати: далеко.

Схоже, подав нам закличний знак.

Може, то вибравсь паломник у Мекку?

Може, заблука з варяги у греки?

Хто його зна?

Хто його зна, мій покірний народе,
Де наша днесь пролягла борозна?
Чи тільки ще сурмимо до походу,
Чи вертаємось, биті, в негоду?
Хто його зна?

Хто його зна, українська дорого,
Де тебе носить юдоль навісна:
Чи біля капищ поганського бога,
Чи у Європі долаєш пороги, —
Хто його зна?

Хто його зна, то по древу по наших
Стелеться хміль чи повзе дереза?
Чи тільки ще наливаєм у чаші,
Чи пропили і воли вже, і пашу, —
Хто його зна?

Хто його зна, товариство добірне,
Чом це у пеклі вкраїнський казан
Без охорони кипить собі мирно?
І ані жоден із нього не вирне, —
Хто його зна.

Хто його зна, українська еліто,
Чом, коли іншим щедрює весна, —
Нам то посухи викошують жито,
То перестужі гарцюють по квіту, —
Хто його зна?

Хто його зна, патріоти завзяті,
З ким ви засиділись так до пізна,
Що й не втямки, чи ми газди у хаті,
Чи в козачках у новітньої знаті, —
Хто його зна?

Хто ж там пішов? Вже й не видно здалека.
Все порожнеча німа поглина...
В кого спитать: чи іти нам у Мекку,
Чи повертати з варяги у греки?
Хто його зна?

Хто його зна, що нас водить по колу:
Доля, недоля, туман чи мана?
Де б нам добути свого Марка Поло —

Хай би відкрив, на якому ми полі?..
Хто його зна?

Чорт його зна! — лиш руками розводим.
Глухо докруж, не озветься й луна.
...Раптом зісподу, з пекельного дна,
Регіт залізний потряс небосводи:
А він таки зна!

Борис Олійник

Все було б добре, як би не гинули наші онуки, діти, брати, батьки на братовбивчий війні, розв'язаної Росією, якби з кожним днем не збільшувалася б кількість калік...

Усобицею ми прозвали
Ту братоубійницю лиху,
Щоб гусярі нам не співали,
Плачу достойну і сміху...
І за Порогами вже били
Нас печеніги, і зробили
Собі з князької голови
Знак величання пировий.
Даремно струни рокотали
Князям і витязям хвалу:
Під самовладництва імлю
Нас дикарі повоювали.
Де слава буйтурів цвіла,
Там гору паволоч взяла.

Пантелеймон Куліш
(із поеми «Григорій Сковорода»)

Історія України вчора, як, до речі, і сьогодні надзвичайно складна. А тому дуже важливо завжди пам'ятати про вічне, адже життя кожного з нас важливе, але не вічне, тимчасове. Отже,

НЕ ПЛУТАЙМО ТИЧАСОВЕ З ВІЧНИМ

Високоповажний Голово Верховною Ради України, народні депутати!

Звертається до Вас рядовий українець із великим проханням озвучити текст мого листа. Зранку 23 лютого 2014 року уважно стежив за роботою Верховної Ради. Ввечері, як завжди, пішов на Майдан.

Зайве писати про те, який невимовний біль у серці кожного українця. Майдан потопав у квітах і мерехтить тисячами свічок, немов зігріває душі Героїв, які ще там, на Майдані, на барикадах, які ще не піднялися до небес! Я ніколи не бачив у своєму житті, аби стільки чоловіків не соромилися своїх сліз, бо це не фізична слабкість, ні, адже для назви цього стану людської душі не можна підшукати слів у жодній мові світу. Цього почуття не можна передати, його можна лише прожити!!!

Звернутися до Вас спонукав не цей біль, бо так сприймає неймовірну трагедію України кожна нормальна людина. Мене, як і багатьох українців, вразив цинізм деяких відео звернень колишніх і нинішніх політиків та «корманчів» держави. На сто відсотків поділяю мудре застереження одного з депутатів, що нині немає переможців і переможених. Нині на карті світу стоїть доля України, за яку віддали своє життя наші Герої, адже ця «Небесна сотня» зупинила потворне зло, ім'я якому Янукович, почесний голова Партії регіонів, та його звиродніле оточення. У перші дні роботи Верховної Ради після нечуваної трагедії всім нам видалось, що депутати така звана більшість, та й не лише вони, нарешті збагнули, до якої економічної, політичної, найстрашніше — гуманітарної — катастрофи вони привели Україну! Хочу сказати всім Вам, шановні депутати, що на кожному (!) із Вас лежить відповідальність за те, що на Майдані розстріляно цвіт української нації, яка довірила Вам владу. Пам'ятайте, що у Ваші душі все життя дивитимуться материнські й батьківські очі, наповнені сліз, у Вашу душу все життя заглядатимуть сирітські очі, які запитуватимуть: «Хто вбив мого тата?»; «Хто вбив мого сина?»

Мене, як і багатьох інших громадян, із якими спілкувався в неділю на Майдані, до глибини душі обурило і вразило те, як знову негідно поводяться ті депутати (про що свідчить і недільне засідання Верховної Ради 23. 02. 2014 року), які знову чинять дрібні чвари у Верховній Раді. Сьогодні, як ніколи, Ви маєте проявити спокій, рішучість, тверезість думки, виваженість та відповідальність за кожне мовлене Вами слово! Ви маєте з'ясувати, що кулі, які так званий «батько нації», а насправді злочинець і бандит Янукович так «щедро роздав» українцям, не тільки смертельно вразили серця наших дітей, братів, батьків! Ні, знайте, що кожна куля пройшла і через наші душі, через наші серця, які закам'яніли від горя, і кожен із нас, якщо і надалі Ви будете чубитися, а не працювати на благо України, застукає цими кам'яними серцями, пам'яттю про полеглих Героїв, але вже не світлою, у зажиріло-черстві серця певних депутатів.

Кожний із Вас повинен приходити й проходити на роботу до Верховної Ради через вулицю Інститутську, а не вискакувати із комфортабельних шляховиків, бо там, на вулиці Героїв «Небесної сотні» (саме таку назву повинна мати ця вулиця), ще свіжі отвори від куль, там ще парує (як страшно це усвідомлювати!) безневинно пролита у мирний час людська кров. Ви не маєте права на політичні емоції та чвари! Чуєте, не маєте!

Так само не маєте права зіходити на сцену Майдану, а тим більше у дні Жалоби (!), й порушувати елементарні людські й християнські етичні норми. Мене, як і багатьох інших, обурило те, що один із депутатів у неділю ввечері надривав душу, перетворивши свій виступ на якусь безглузду істерику, розповідаючи, на яких барикадах він був і що там робив... Адже ті наші хлопці, що залишилися в живих і які насправді тримали оборону Майдану, не лізуть на сцену, вони й раніше не кричали «кулю в лоб», вони відважно й чесно боролися, і чесно, на жаль, загинули! Зрозумійте мене правильно, я не хочу й не маю морального права робити якісь оцінки того чи того депутата перед Майданом, я хочу лише сказати, що щасливий від того, що належу до великої, гордої, мудрої і нескореної української нації. Тому так дико й абсурдно було слухати у неділю ввечері й те, як інший депутат зводить рахунки зі своїм колегою-парламентарієм і пояснює у День жалоби зі сцени Майдану, чому той депутат обізвав його «гопником». Нас усіх у ці дні, коли на плечі України впала така страшна біда, таке безмірне горе, коли у кожній, чуєте, кожній родині оплакують невинно убієнних, абсолютно не цікавить ваш особистий політичний рейтинг, чи рейтинг певної партії, а Ви приходите у Верховну Раду і вправляєтесь у злослів'я, демонструєте, хто кого дошкульніше дістане, як треба на рівному місті зробити проблему й розпочати нову чубійку. Отямтесь, не для цього Ви тут, у Верховній Раді, збираєтесь, адже Майдан засвідчив — безкарність минула, сподіваюсь, раз і назавжди.

Отож, я звертаюся до Вас і упевнений, що мене підтримає всеукраїнський Майдан, аби на далі Ви працювали так, як у перші дні після трагічних подій. Аби й надалі тримати такий темп роботи Верховної Ради, пропоную:

1. Поруч із настінним Державним прапором України у залі Верховної Ради мають бути портрети всіх убієнних з їхніми іменами та прізвищами! Нехай вони щосекунди дивляться у політично зачахлі та зачерствілі душі й нагадують кожному, навіщо він там.

2. На столі кожного депутата має постійно, а не лише до 25 травня, дати переобрання Президента, лежати текст вірша Оксани Максимішин-Корабель:

ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ НА МАЙДАНІ

Мамо, не плач, я повернуся весною.
Пташкою в шибку вдарюсь Твою.
Прийду на світанні в садок із росою,
А може, дощем на поріг упаду.

Голубко, не плач, так судилося, ньенько,
Вже слово «Матусю» не буде моїм.
Прийду й попрошуся у сон твій тихенько,
Розкажу я Тобі, як живеться у домі новім.

Мені колискову вже ангел співає,
І рана смертельна уже не болить,
Ти знаєш, матусю, й тут сумно буває,
Душа за тобою, Рідненька, щемить.

Мамочко, вибач за чорну хустину,
За те, що віднині Ти будеш сама,
Тебе я люблю, як любив Україну,
Вона, як і Ти, була в мене одна.

3. Упродовж наступного тижня розробити Положення та затвердити звання «Герой Майдану України» як найвищої державної нагороди та присвоїти його всім загиблим.

4. Відповідно до християнських і просто людських цінностей хоча би впродовж сорока днів не вдаватися до емоційно-політичної тріскотні зі сцени Майдану та трибуни Верховної Ради.

Пам'ятайте, що діяльність депутата — явище тимчасове, а Україна — вічна, як вічна і пам'ять про тих, хто «душу і тіло» поклав за її свободу. Хоча маніакальний Янукович твердо вірив у свою немирущість і вічність на посаді Президента! Та бачимо, що він, як нищий боягуз і дрібний злодюжка, назавжди кане в політичне та людське небуття, і це, сподіваюсь, зрозумів кожен із колишніх його вірних соратників та друзів, у кого ще вчора появлялися дрижаки в колінах при його появі. Пам'ятайте про це!

Пам'ятаймо, що на Майдані ще не змито людську кров, там ще душі убієнних, які віддали своє фізичне життя за те, аби ми будували, нарешті, достойну їхньої світлої пам'яті державу, горде ім'я якій — Україна.

Слава Україні! Слава героям Майдану!

РЯДОВИЙ УКРАЇНЕЦЬ («ЛУ» 27 лютого 2014)

Господи! Скільки ще нечистот у світі, у нашій Україні... Як тут не вигукнеш словами Тараса, Тараса Шевченка:

Схаменіться! Будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори!
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших... і не буде
Кому помагати.
Одцурається брат брата
І дитини мати.
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І навіки прокленетесь
Своїми синами!
Умивайтесь! Образ Божий
Багном не скверніте.
Не дуріте дітей ваших,
Що вони на світі
На те тільки, щоб панувать...
Бо невчене око
Загляне їм у саму душу
Глибоко! Глибоко!
Дознаються небожата,
Чия на вас шкура,
Та й засудять, і премудрих
Немудрі одурять!

Скільки «премудрих» людей появилось в незалежній Україні? І серед них усі п'ять президентів, і не лише... Різні люди ці президенти, але загальним для них є, як і для більшості керівників:

а) оточити себе вірними підлабузниками;

- б) безупинне особисте збагачення;
в) погоня за славою (я б сказав: погоня за маревом);
г) віра в свою зверхність та вічність...
І все це гріх, великий гріх, а тому, читачу,

ВСТАВАЙМО!

Українці! Всі вставаймо!
Гімн наш рідний заспіваймо.
Заспіваймо: нам не вмерти,
Хоч нас хочуть з землі стерти.
Ми не в силі вже терпіти,
Смерть готові гідно стріти.
На Майдан усі виходим,
Стоїмо твердим народом.
Ми є мирні громадяни,
Але влада крутить нами.
Нас катують і вбивають,
«Тітушки» нам допікають.
Та з Майдану ми — ні кроку,
Бо всі хочемо в Європу!

*Ірина Босяк, учениця 9 класу,
с. Базар, Тернопілья («ВЖ»,
25 липня 2014 г.)*

А тому, читачу,

НЕ ТРЕБА ЗАЗДРИТИ ЩАСТЮ ГРІШНИКІВ, А СЛІД ДИВИТИСЯ НА КІНЕЦЬ ГРІШНИХ І ПРАВЕДНИХ (ПСАЛОМ 36)

Не ревнуй лукавнущим, ниже завиди творящим беззаконіє. Зане яко трава скоро ізшут, і яко зеліє злака скоро опадуть. Уповай на Господа і твори благодистину: і насели землю, і упасешся в багатстві єя. Насладися Господеві, і даст ти прошенія серця твоего. Открій ко Господу путь твой, і уповай на Него, і Той сотворит. І ізведет яко світ правду твою і судьбу твою яко полудне. Повинися Господеві і умоли Єго: не ревнуй спіющому у путі своем, чоловіку творящому законопреступленіє. Престани от гніву і остави ярость: не ревнуй, єже злукавнувати. Зане лукавнуючії потребятся: терпячії же Господа, тіє наслідять землю. І єще мало, і не буде грішника: і взищеши місто єго і не обрящеши. Кротчії же наслідять землю і насла-

дяться о множестві мира. Назираєт грішний праведного і поскрежешет нань зуби своїми: Господь же посміється єму, зане прозираєт, яко приїдет день єго. Меч ізвлекоша грішници, напругоша лук свій, низложити убога і нища, заклати правия серцем. Меч їх да внидет в сердца їх, і луци їх да скрушаться. Лучше малое праведнику, паче богатства грішних многа. Зане миши грішних скрушаться: утврждаєт же праведния Господь. Вість Господь путі непорочних, і достяніє їх в вік будет. Непостидятся во время лютое і во днех глада наситяться, яко гришници погибнут. Врази же Господні, купно прославитися їм і вознестися, ізщецающе яко дим ізчезоша. Заємлет грішний і не возвратит: праведний же щедрит і даєт. Яко благословляющі Єго наслідять землю, кленущі же Єго потребятся. От Господа стопи чоловіку справляються, і путі єго восхоцет зіло. Єгда падет, не розбіється, яко Господь подкріпляет руку єго. Юнійший бих, ібо состаріхся, і не видіх праведника оставлена, ніже сімене єго просяща хліби. Весь день милует і взаєм даєт праведний, і сімя єго во благословеніє будет. Уклонися от зла і сотвори благо, і веселися в вік віка. Яко Господь любить суд і не оставит преподобних Своїх: во вік сохраняются; беззаконници же изженутся, і сімя нечестивих потребится. Праведници же наслідять землю і вселяться в вік віка на ней. Уста праведного поучатся премудрості, і язык єго воглаголет суд. Закон Бога єго в сердці єго, і не запнуться стопи єго. Смотряєт грішний праведного і іщет еже умервити єго. Господь же оставит єго в руку є, ніже осудит єго, єгда судит єму. Потерпи Господа, і сохрани путь Єго, і вознесе тя, еже наслідити землю: вегда потреблятися грішникам, узрівши Видіх нечестивого превозносящася і висящася яко кедрі Ліванескія: і мимо ідох, і се не бі, і висках єго, і не обріжтєся місто єго. Храни незлобіє і виждь правоту, яко єсть останок чоловіку мирну. Беззаконници же потребятся вкупі: останци же нечестивих потребятся. Спасеніє же праведних от Господа, і Защититель їх єсть во врмя скорби: і поможет їм Господь і ізбавит їх, і ізмеит от грішних і спасет їх, яко уповаша на Нєго («Православний молитвослов». 1989).

Кожному з нас є над чим і про що подумати, мабуть, в усіх у нас д у ш а страждає:

ТИ ЗА ЖИТТЯ ГОРІЛА В ПЕКЛІ (СВГЕН МАЛАНЮК. 1928 РІК)

Ти за життя горіла в пеклі —
О, незнищенна міць огнива!

І лиш на серці цим запеклім
Кров запеклася чорним гнівом.

Вже перейшла всі кола муки —
О, жоден Дант того не бачив:
Над трупним степом чорні круки
Терзали голови козачі.

Душа, як ніч, сліпа і п'яна.
Душа — о, скільки ще палать їй!
Як тяжко, тяжко окаянній,
Залізним мороком наллятій.

Яке нелегке сьогодення! Які буремні хвилі в душах кожного українця! І лише природа залишається спокійною, лагідною та привітливою. Людина частіше навіть не помічає, що вона (п р и р о д а) не дозволяє їй зійти з розуму від різноманітних подій щодо загрози життю. Вона, п р и р о д а, і мені приносить можливість щоденно угледіти багато чудового навкруги себе, а також і в собі. Сьогодні, рано вранці я пішов виконувати «накази» дружини: зібрав останні яскраво-червоні полуниці, з'їв декілька більш чорних, аніж червоних, напружених, соковитих, солодких вишень (також останніх), поклав у кошик більше десяти п е р ш и х помідорів та кілька також п е р ш и х абрикосів, п е р ш и х морквин... Дивлюсь на це незбагненне природне, а отже, Боже, багатство, а душа моя радіє, тіло наче молодшає, розслабляється, дихання поглиблюється, мозок просвітлюється... Господи, яка незбагненна краса навколо тебе (мене)!

Коли ж зненацька пощастить
нарешті розігнути плечі,
тримай в собі ту щасну мить,
не пий з ковша зневіри й зречень.

Неси свій хрест не напоказ,
мов криголам, розколной кригу.
Наспіє той блаженний час,
коли легкі стають вериги.

Валерій Гужва

Нескінченність людського спілкування з природою є основою життєздатності, життєдіяльності, піднесення, добра та любові... Природа — це цілюще джерело не лише для тіла, а й для д у ш і. Кілька разів за добу я відкриваю ворота і хвіртку своєї садиби. Кілька разів на добу я милуюсь

інтер'єром входу до мого «замку»: зліва біля воріт — розкішна калина, яка забезпечує плодами не лише мою сім'ю, а й усіх сусідів; справа — горіх із темнозеленим густим листовинням та смачними горішками (і калину, і горіх саджав я сам — у цьому сіль).

Невже у світі буває більш красивий краєвид, аніж той, який ви, читачу, бачите на цій фотографії?! Отож, приїжджайте до мене в гості, щоб насолодитися дарами Господа Бога, дарами П Р И Р О Д И.

І на цьому фоні я з зі своєю наймолодшою онукою, Вікусею. Я в зеленому, густесенькому гаю, справді в раю!

— Я свяжу тебе жизнь, из весёлой меланжевой пряжи.
Я свяжу тебе жизнь, и потом от души подарю.
Где я нитки беру? Никому, никогда не признаюсь...
Чтоб связать тебе жизнь, я тайком распускаю свою...

В. Беляева

Ось які тендітні відносини нас, старих, з онуками, дітьми; ось чому поряд із радістю з нами завжди на фоні зеленого, густесенького гаю:

ЖУРБА

Стоїть гора високая,
Попід горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай.

Під гаєм в'ється річенька,
Як скло вона блищить;
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.

Край берега, у затишку,
Прив'язані човни;
А три верби схилюлися,
Мов журяться вони,

Що пройде любе літечко,
Повіють холода,
Осиплеться їх листячко,
І понесе вода.

Журюся й я над річкою...
Біжить вона, шумить,
А в мене бідне серденько
І мліє, і болить.

Ой річечко, голубонько!
Як хвилички твої —
Пробігли дні щасливі
І радощі мої...

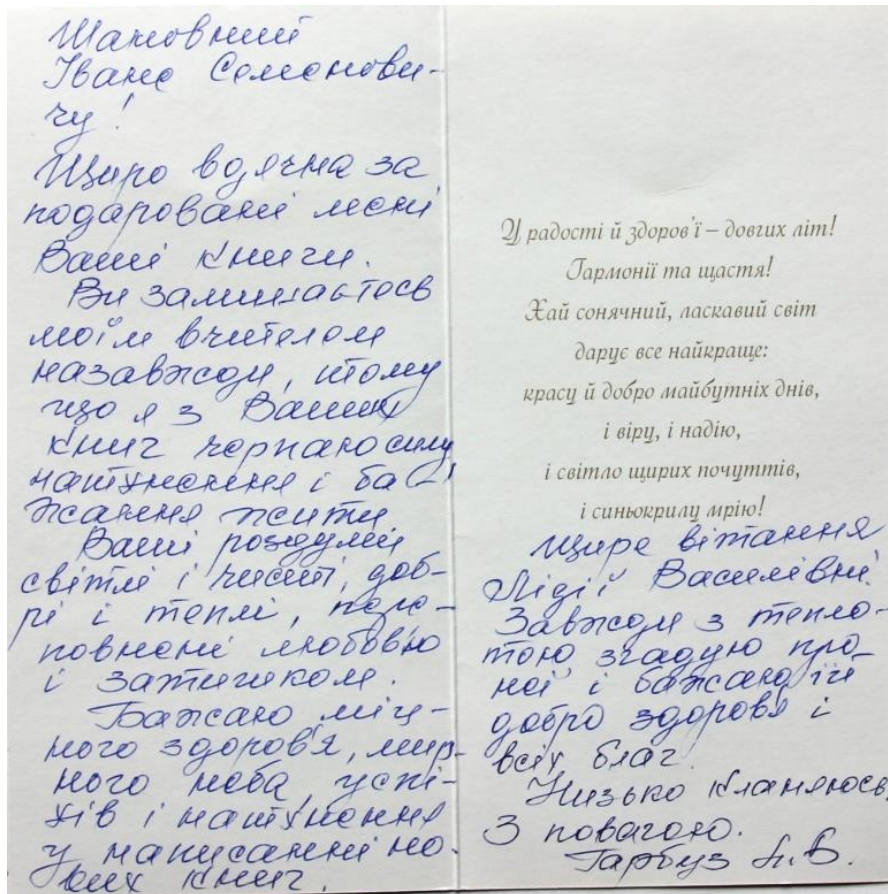
До тебе, люба річенько,
Ще вернеться весна;
А молодість не вернеться,
Не вернеться вона!..

Стоїть гора високая,
Зелений гай шумить;
Пташки співають голосно,
І річечка блищить.

Як хороше, як весело
На білім світі жить!..
Чого ж у мене серденько
І мліє, і болить!

Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона!..

Леонід ГЛІБОВ

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вдячна за подаровані мені Ваші книги. Ви залишаєтесь моїм вчителем назавжди тому, що я з Ваших книг черпаю силу, натхнення і бажання жити.

Ваші роздуми чисті і світлі, добрі і теплі, наповнені любов'ю і затишком.

Бажаю міцного здоров'я, мирного неба, успіхів і натхнення у написанні нових книг.

У радості й здоров'ї — довгих літ!
Гармонії та щастя!
Хай сонячний, ласкавий світ
дарує все найкраще:
красу й добро майбутніх днів,
і віру, і надію,
і світло щирих почуттів,
і синьокрилу мрію!

Щире вітання Лідії Василівні. Завжди з теплотою згадую про неї і бажаю їй добра і всіх благ.

Низько кланяюсь. З повагою, Гарбуз Л. Б.

Не лише сонячні промінчики, зелені листочки, різнобарвні квіточки, чудернацькі ягоди та привабливі овочеві плоди... приносять мені наснагу до проявів людського життя, а й численні сигнали людської любові прикрашають моє життя-буття. Хіба можна без хвилювання сприймати доброзичливі слова Лариси Богданівни, моєї багато-багаторічної молодшої колеги, з якою я вирішував долю (здоров'я) сотень малюків. Як тут не згадати Олександра Пушкіна:

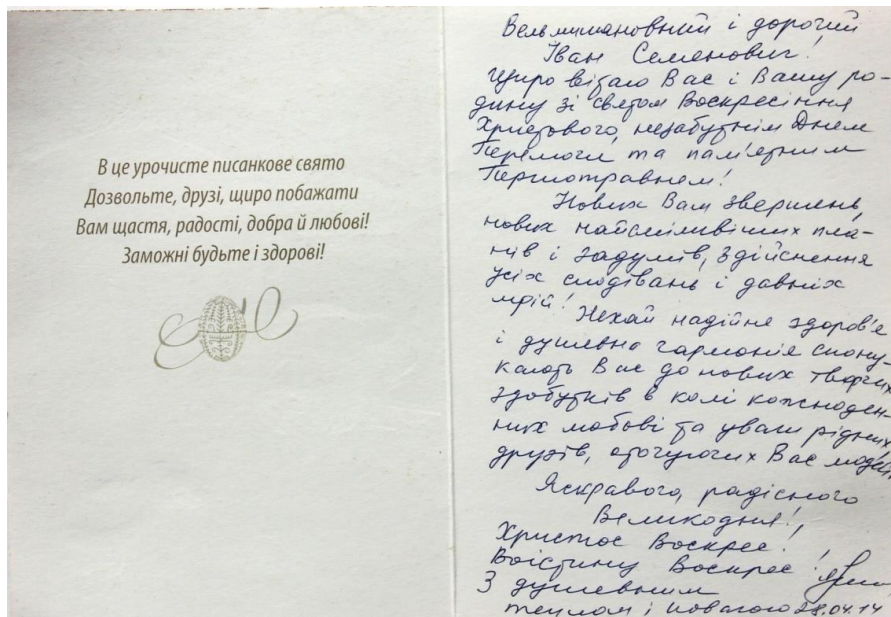
Бог веселый винограда
Позволяет нам три чаши
Выпивать в пиру вечернем.
Первую во имя граций,
Обнаженных и стыдливых,
Посвящается вторая
Краснощекому здоровью,
Третья дружбе многолетней.
Мудрый после третьей чаши
Все венки с главы слагает
И творит уж излиянья
Благодатному Морфею.

Мабуть, тому «Кожна ранкова зоря для мене є ніби новим життям. Прагну, щоб кожен день залишив по собі любовно зроблене діло, набуте знання, якесь добре зусилля над собою. Так за роки, десятиліття я перек-

раяв себе заново, зродив у собі **нову людину**. Хоча замолоду не було гріха, який би мене не обтяжував (Андрій Ворон).

Життя... Життя, якому немає меж для свого прояву... Життя, в якому неабияку частку займають рідні, близькі, знайомі... І ось один із численних проявів його (життя):

В це урочисте писанкове свято
Дозвольте друзі щиро побажати
Вам щастя радості, добра й любові!
Заможні будьте і здорові!

Вельмишановний і дорогий Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас і Вашу родину зі святом Воскресіння Христового, незабутнім Днем Перемоги та пам'ятним Першотравнем!

Нових Вам звершень, нових найсміливіших планів і задумів, здійснення усіх сподівань і давніх мрій!

Нехай надійне здоров'я і душевна гармонія спонукають Вас до нових творчих здобутків в колі коженденних любові та уваги до рідних, друзів, оточуючих Вас людей.

Яскравого, радісного Великодня! Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

З душевним теплом і повагою підпис 28. 04. 14

Ці найтепліші та душевні почуття надіслала мені легендарна особистість — приваблива Жінка, відомий Вчений, знаний Організатор вищої медичної школи та охорони здоров'я, незабутній Лікар, громадський Діяч: Людмила Василівна Усенко з Дніпра...

Енергійність кожної клітини її тіла, усміхнені риси її приємного обличчя, теплі промені, які надходили від неї до кожного із нас (чоловіків-реktorів), учасників наради в Дніпропетровську, уже самі по собі прогнозували успішність у вирішенні дискусійних питань... І що тут скажеш? Хіба:

І не треба цих пізніх утіх, —
В тиху втому закуто мене.
І цей день, як вчорашній, затих,
І ось завтра, як нині, мине.

Ні. Я хочу любити далечінь,
Вільний вітер зітхаючих піль,
Неба саявно-текучую синь,
Самоти найсолодшої біль.

Євген Маланюк

Але це ще не все. Через місяць я отримую листа від Людмили Василівни такого змісту:

Добрий день, вельмишановний Іване Семеновичу!

Давно отримала Вашу книжку і прочитала одним замахом, але зразу не зібралася відповісти на Ваш лист і подякувати за Вашу увагу до мене і добру пам'ять.

Весь час згадую Вас, Вашу невичерпну енергію і вміння знайти і донести до сучасних і майбутніх поколінь історичні спогади, і родинні, і суспільні щодо подій нашого часу. Найщиріші Вам побажання творчої наснаги, вибору вдалих, цікавих тем і сил в їх написанні. Допоможи Вам Боже!

Я зараз теж намагаюсь до 80-річчя написати деякі спогади, окрім бібліографічного нарису. Маю надію видати цю книжку до початку вересня. 18 вересня вчена рада призначила мене доповідачем актової речі до дня народження нашої академії. Майже закінчила її написання за темою: «Дніпропетровська наукова школа анестезіологів».

Доброго здоров'я і приємних подій у житті!

З великою повагою підпис 25. 05. 14

Добрий день, вівштановий
Івану Семеновичу!
Давно отримала Вашу
книжку і пролинула одним дихом,
але зразу не відраманя відповісти на
Ваш лист і подякувати за Вашу увагу
до мене і добру пам'ять.

Весь час згадую Вас, Вашу нев-
середню енергію і велику знати
і досвід до справних і майбутніх
исполнень історичні спогади і ро-
динні, і суспільні цюдокорі-
нашого часу. Навчившись Ваш поб-
татний творчої наслідку, вибору
вдячних, цінних дед і сил в їх
написанні.

Я зараз мене намагаюся до-
во-річчя написати деякі спогади,
окрім біобібліографічного нарис-
маю надію видати цю книжку
до магазину вересня. 18 вересня
вона рада відзначити мене
денюванням анжової реї до дня
народження нашої академії,
маєтеся закінчила її написання
за деломо "Анжово-розовою наукою"
иноея алеєюю еогів.

Доброго здоров'я і приємних
подій у житті!
З вашою повагою Ірина 20.05.14

Бачите, читачу, що ми з Людмилою Василівною продовжуємо жи-
ти, що ми з Людмилою Василівною намагаємося втілити в життя пораду
Джона М. Темплтона:

ЗАМЕЧАЙТЕ ХОРОШЕЕ, И ВАМ БУДЕТ ЗА ЧТО БЛАГОДАРИТЬ БОГА

До Рождества оставалось всего несколько дней, и Дженнифер Нобль, гражданка Британии, была в дурном настроении. Это — первый праздник после ее развода, и живет она в США, страшно далеко от дома, от родных. Восемь лет тому назад она вышла замуж за американца, и последние два года они жили в Средневосточных штатах, где он готовился к новой карьере. После развода Дженнифер решила остаться в США, но большинство ее друзей разъехалось. Правда, она завела новых, и удачно начала строить новую жизнь, но в тот день ей было очень себя жаль.

Не в характере Дженнифер было подолгу предаваться печали, и она знала, что хороший способ поднять себе настроение — это составить список «благодарностей». Она записала на бумаге все за что она могла испытать благодарность, и по мере того, как ее список увеличивался, настроение ее улучшалось. А еще Дженнифер знала, что благодарность — это не просто чувство, но нечто требующее действий, так что она была полна решимости не скатываться больше на мысли о том, какая она несчастная.

Чтобы избавиться от депрессии и углубить ощущение благополучия, Дженнифер решила помочь тем, кто находится в худшем, чем она, положении. Она отправилась в ближайшую ночлежку Армии Спасения и начала помогать приготовлением к Рождественскому обеду. К тому же она купила несколько недорогих игрушек для находящимся там детей. Загоревшиеся радостью детские глазки тронули Дженнифер, а смех и радостное настроение тех, кто готовил обед, дали ей ощущение товарищества. Праздник приобрел для Дженнифер особенную теплоту и блеск благодаря тому, что она поделилась с другими.

Существует множество решений, которые соответствуют самым различным потребностям и темпераментам. Выбор Дженнифер мог не подойти мне или вам. Мы можем принести благодарность, просто сняв телефонную трубку и позвонив человеку, с которым давно не разговаривали, или написать письмо с благодарностью за подарок, или сказать нашим близким, как мы ценим их присутствие в нашей жизни.

Активное признание того хорошего, что есть в нашей жизни помогает приумножению этого добра. Когда мы испытываем благодарность за то, что уже имеем, само это чувство притягивает к нам еще больше хорошего. Благодарность — это мощный магнит, который привлекает к нам

друзей, любовь, спокойствие, здоровье и материальные блага. Те, кому знакомо чувство благодарности, испытывают удивительное равновесие между тем, что они отдают, и тем, что получают. Благодарность питает в нас позитивное, радостное сознание и объединяет нас с потоком жизни, приносящим чувство внутреннего удовлетворения.

Многие из величайших людей мира стояли перед такими огромными проблемами, что поначалу они казались неразрешимыми. Что бы случилось, если бы Бетховен погрузился в глубины отчаяния из-за своей глухоты? Мир был бы лишен наследия в виде его прекрасной музыки. Какой была бы сейчас наша транспортная система, если бы братья Райт сдались после первого неудачного испытания своего самолета? А что, если бы Герман Мелвилл перестал писать из-за того, что публикация «Моби Дика» прошла незамеченной критиками и читателями?

Чувство благодарности печаль превращает в жизнерадостность. Смех и радость — это выражение хвалы и благодарности за великолепие жизни. Истинная благодарность — это духовное свойство, которое воспитывается в душе каждодневной практикой, и плоды ее бывают обильными и бесконечно отрадными. Ни внешние обстоятельства, ни впечатления не могут повлиять на сердце, которое возносит благодарение. Птица со сложенными крыльями взлететь не сможет. Благодарение — это сила, которая поднимает нас на крыльях веры и радости, вознося нас к свету и жизни в Боге. Попробуйте утром первым делом расправить ваши крылья и посмотрите, что это вам даст. Воспользуйтесь ими, если ваши мысли начнут скатываться к печали и беспокойству.

Глядя на стакан, который символизирует вашу жизнь, вы можете считать его наполовину полным, или наполовину пустым. Выбор за вами. Тот, кто видит стакан наполовину пустым, может оплакивать свою долю. Но тот человек, который культивирует в себе чувство благодарности, скорее увидит его наполовину полным, и такое позитивное отношение постоянно само себя подпитывает. Чем больше мы радуемся жизни, тем более привлекательными становимся. Когда мы испытываем благодарность за все, что с нами происходит, нам становится легче замечать то хорошее, которое присутствует во всем. Когда мы дарим кому-то улыбку, то скорее всего получаем ответную улыбку, и эта улыбка говорит о счастливом сердце, которое открыто всему хорошему, что может подарить жизнь.

Як просто бути щасливим! І як важко помічати гарне, яке навкруги нас! Подумаємо про наявність в нас нікчемного! Нікчемного, яке ми можемо викинути геть! Геть і назавжди!

Адже «Если мне дадут миску с песком и скажут, что в ней есть крупинки железа, я могу выискать их взглядом и попытаюсь выбрать их своими неловкими пальцами — и не смогу их отыскать. Но стоит мне взять магнит и провести им по песку — и он притянет к себе почти невидимые частички силой своего притяжения. Неблагодарное сердце, подобно моим пальцам в песке, не находит жалости, но стоит полному благодарности сердцу помчаться сквозь день, как оно, подобно магниту, отыскавшему крупинки железа, найдет благословение. В каждой минуте. Только в Господнем песке дней эти крупинки — золотые!» (Генри Уорд Бичер).

Наведене вище набуває особливого сенсу, якщо врахувати сьогоднішній

МАСКАРАД (СВІТЛАНА КОСТЮК)

на маскарадї людського життя
не розумію вже майже нічого
ні тих
 хто колір шкіри змінив
ні тих
 хто прикривається Богом
ні тих
 хто лозунги розкидає немов мідяки
ні тих
 хто істиною жонглює
у цьому театрі тіней людських
вже майже ніхто нікого не чує
триває спектакль ролі хтось роздає
долі чийсь вже канули в Лету
на маскарадї фальшивих ідей
де твоє місце поете
правда зіщулилась в кутку
але не здається... поки
щоб припинити цей маскарад
століття потрібні чи роки?..

Маскарад... Не без нього. Але щирість, доброзичливість... поруч із нами.

Хай сповнює душу
краса великодня
і радість оселиться
в серці сьогодні!
Хай милують око
веснянії квіти,
і будуть щасливі
дорослі та діти!

Високошановні Лідія Василівна
та Іван Семенович!
Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!
Зі світлим Воскресінням
Вас вітаю.
Смачної Пасхи бажаю,
Вдихаю весняного тепла,
Любові, миру, доброго здоров'я
і добра.
Нехай Всевийсний дарує
Вам добрий настрій і творчу
насаду для подальшої праці
над новими книгами.
Нехай Ваша творчість
ще довгий час збагачує духовно
і морально кожного з нас так
ими щасливими почитаннями і
глибокими вражаючими зна-
ннями після прочитаної кожної
Вашої книги.
Ви, як те дерево, яке по-
доносить добрими плодами,
залишаючи по собі добрий
слід на рідній землі.
Здоров'я, сил і бажання
так працювати ще довго.
З великою пошаною
17.04.14р. Надія Петрівна.
P.S. щиро дякую за 27 книгу
з особистими додатками.

Хай сповнює душу
краса великодня
і радість оселиться
в серці сьогодні!
Хай милують око
веснянії квіти,
і будуть щасливі
дорослі та діти!

Високошановні Лідія Василівна та Іван Семенович!

Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!

Зі світлим Воскресінням Вас вітаю.
Смачної Пасхи бажаю,
В душах весняного тепла,
Любові, миру, доброго здоров'я і добра.

Нехай Всевишній дарує Вам добрий настрій і творчу наснагу для подальшої праці над новими книгами.

Нехай Ваша творчість ще довгий час збагачує духовно і морально кожного з нас такими щасливими почуттями і глибокими вражаючими знаннями після прочитання кожної Вашої книги.

Ви, як дерево, яке плодоносить добрими плодами, залишаючи по собі добрий слід на рідній землі.

Здоров'я, сили і бажання працювати ще довго.

З великою пошаною Надія Петрівна 17. 04.14 р.

Р. С. Щиро дякую за 27 книгу з особистим додатком.

Не так багато слів, а скільки вони містять у собі тепла, світла та енергії! Тепла, світла і енергії до ближнього, до людини, людства! Воїстину, Божі золоті крупинки постійно є навкруги нас. І не лише ми їх шукаємо, а й вони самі до нас приходять та освітлюють нам останній життєвий шлях:

Що не день, то все далі від пекла,
Що не ніч, то все браму видніш...
Добігає мандрівка далека,
І ядушний вривається вірш...
Хоч безсоння в'язке, але темінь
Твоє тіло виповнює вщерть,
Не питай, не питай мене — де ми?
Не бійсь промовлять слово «смерть»...
Все земне відшукає на протягах доля,
А жаринка душі, наче жеврик, спохне...
Запізнився — не спонукать гріхів вже ніколи,
Бо до брами уже прибивають мене...
Боже! Смерті нема. Є життя по спроможі:
Не заплюшуй очей, хай триває цей сон...
День двоїться в очах крізь калинові сльози,
Біль вигострює зір — там сія Оріон...

Павло Мовчан

Надія Петрівна, добра вчителька перших років навчання моєї онуки Вікусі, зуміла прищепити їй любов до знань, до людей, до природи... Своім особистим прикладом Надія Петрівна намагалася прищепити почуття

ВМІННЯ ЗАЛИШАТИСЯ ЛЮДЬМИ

Не раз доводилося рахуватися з думкою про те, що людям із нестійкими, змінними поглядами не можна вірити. Люди ж, наділені здатністю бути послідовними, завжди бажані. Послідовність — вірність переконанням, щасливе вміння в найважчих обставинах зберегти людську гідність. Втратити гідність — значить проголосити своє «я» неповноцінним.

«Караюсь, мучусь, але не каюсь». Хто ж не пам'ятає автора цих рядків, великого Кобзаря? Він дивував друзів і недругів силою своєї послідовності, не зраджуючи своїх переконань.

А якби Тарас, проявивши хиткість, покався? Коли б поклонився монархові Московії, мав би золоті гудзики на фракові, але Україна не мала б пророка. Пророк не кається. Його можна визнавати або ні. Та ні погрози, ні смерті пророк не боїться. Він як вогонь одержимості.

Український народ лише тоді стане великим, коли йтиме за великими синами, не стоятиме, мов блазень, перед чужими вождями. Чим більше народ має послідовних синів, тим він могутніший, мудріший (Л. Силенко).

Двадцять четвертий рік Україна вважається незалежною державою. Я б сказав — формально. Фактично ж золоті гудзики на фраках наших чиновників всіх рівнів — сяють. Я й собі задаю питання: як багато золотих гудзиків на моєму, твоєму, читачу, жупані? Отож, величина незалежності України є зворотно пропорційною наявності кількості золотих гудзиків на фраках українців: чим більше сяють наші мундири золотими гудзиками, тим менша незалежність України, як держави.

І ще одна формула: чим більше пільг у державних чиновників, тим менше цивілізована країна. По цьому показнику наша держава, наше суспільство не плететься в хвості, а йде попереду серед усіх країн світу з цих показників. Наявність державної дачі в Кончі Заспа чи в іншій місцевості — є показником, який негативно характеризує не лише власника дачі, а й всю державу. Наявність Феофанії (лікарні для вище сидячих) — є свідченням, лакмусовим папірцем глибинної цивілізованої відсталості нашої країни. Я дивуюся, як можна боротися з корупцією, коли вся державність, її закони — схвалюють корупційність кожного кроку, всього життя

вище сидячих... Що тут скажеш потомкам: борітеся..., а може, щось пут-
не й вийде. Поки що все закінчувалось пшиком. Що тут скажеш?

Скрізь плач, і стогін, і ридання,
Несмілі поклики, слабї,
На долю марні нарікання
І чола схилені в журбі.

Над давнім лихом України
Жалкуєм-тужим в кожний час,
З плачем ждемо тії години,
Коли спадуть кайдани з нас.

Ті сльози розстроюють рани,
Загоїтись їм не дадуть.
Заржавіють від сліз кайдани,
Самі ж ніколи не спадуть!

Нащо даремнії скорботи?
Назад нема нам воріття!
Берімось краще до роботи,
Змагаймось за нове життя!

Леся Українка

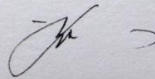

*ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ
Іване Семеновичу!*

*Сердечно вітаємо Вас
з Великодніми святами!
Щиро зичимо Вам щастя, радості,
віри і благополуччя!
Нехай Господня ласка Вас зігрівас,
принесе любов та світло у Вашу родину,
злагоду та добро у взаємини,
а свято Христового Воскресіння
обдарує Вас своїми великими
і багатими милостями.
Доброї волі Вам, миру,
довголіття та міцного здоров'я!*

Христос Воскрес!

*З повагою,
Ректор Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького
Б. Зіменковський*

**ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ
Іване Семеновичу!**

**Сердечно вітаємо Вас з Великодніми святами!
Щиро зичимо Вам щастя, радості, віри і благополуччя!
Нехай Господня ласка Вас зігрівас, принесе любов та світло у Вашу
родину, злагоду та добро у взаємини, а свято Христового Воскресіння
обдарує Вас своїми великими і багатими милостями.
Доброї волі Вам, мира, довголіття та міцного здоров'я!**

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

**З повагою,
ректор Львівського національного
медичного університету імені Данила Галицького
Б. Зіменковський**

підпис

Борисе Семеновичу! Лише кілька ваших речень! Але вони для мене, моєї творчої діяльності, є важливим дощовим посівом моєї закономірної прогресуючої старості! Збуджувальним життєвим фактором! Яке протиріччя, за Ільком Лемком: «Збудження — молодий процес, гальмування — зрілий, розгальмованість — на новій і недосконалій якості — старечий. Збудження — процес діалектичний, розпливчастий, нічого не фіксуючий, гальмування — процес метафізичний, фіксуючий, константний. Збудження — процес висхідний, гальмування — похідний, збудження — дія, гальмування — протидія». Я сказав би по-іншому: усі ці три процеси (збудження, гальмування, розгальмованість) властиві всім віковим групам людей, а їх прояв більше залежить від індивідуальних особливостей індивідуума, аніж від прожитих років життя.

Ніщо не пахне новиною:
Що єсть, то було, буде ввік —
І перше лилась кров рікою,
І перше плакав чоловік!

Степан Руданський

А я переінакшив би це так:

Ніщо не пахне новиною:
Що єсть, то було, буде ввік —
І перше сонечко сіяло,
І перше посміхався чоловік!

І перше...

Немало песен сочинил поэт
О нашем крае, о горах высоких,
И горный край о нем сто двадцать лет
Поет на языке своих потомков.

Туман веков, как сумеречный дым,
Плывет по небу, но нерасторжимы
Певец Кавказа, павшим молодым,
И сам Кавказ с вершинами седыми.

Р. Гамзатов.

И znovu перше:

ВСТРЕЧА

Насмешливый, тщедушный и неловкий,
Единственный на этот шар земной,
На Усачевке, возле остановки,
Вдруг Лермонтов возник передо мной.
И в полночи рассеяной и зыбкой
(как будто я о том его спросил) —
Мартынов — что... —
Он мне сказал с улыбкой, —
Он не виновен.
Я его простил.
Что — царь? Бог с ним. Он дожил до могилы.
Что раб? Бог с ним. Не воин он один.
Царь и холоп — две крайности, мой милый.
Нет ничего опасней средин.
Над мрамором, венками перевитым,
Убийцы стали ангелами вновь.
Удобней им считать меня убитым;
Венки всегда дешевле, чем любовь.
Как дети, мы все забываем быстро,
Обидчикам не помним мы обид.
И ты не верь, не верь в мое убийство:
Другой поручик был тогда убит.
Что пистолет?.. Страшна рука дрожащая,
Тот пистолет растерянно держащая,
Особенно тогда она страшна,
Когда сто раз пред тем была нежна...
Но, слава Богу, жизнь не оскудела,
Мой Демон продолжает тосковать,
И есть еще на свете много дела,
И нам с тобой нельзя не рисковать.
Но, слава Богу, снова паутинки,
И бабье лето тянется на юг,
И маленькие грустные грузинки
Полжизни за улыбки отдают.
И суждены нам новые порывы,
Они скликают нас наперебой...
Мой дорогой,
Пока с тобой

Мы живы,
Все будет хорошо у нас с тобой...

Б. Окуджава

Ось ці два вірші присвячені вічно молодому Михайлу Лермонтову...
Ось ці два вірші закликають і нас, Борисе Семеновичу, бути вічно молодими... Своєю творчою працею! І це можливо, можливо для кожної людини. Лише не лінуймося!

Навкрути нас багато, дуже багато людей (це не лише Тарас Шевченко і Іван Франко, Олесь Гончар і Павло Загребельний, Ліна Костенко і Борис Олійник, Ілля Мечников і Борис Патон...), які своєю творчою працею надихають кожного з нас до світлого сприйняття навколишнього, до пожвавлення своєї діяльності, до постійного тяжіння наблизитися до своєї зорі! До цієї когорти надзвичайно діяльних людей я відніс би й Олександра Олександровича Мороза, відомого громадського і політичного діяча, поета і публіциста... Його я згадую тому, що ось уже протягом декількох років мені пощастило спілкуватися з ним. І я розпочинаю цей діалог з ним уривком з книги Джона Темплтона «Всемирные законы жизни»:

По плодам их узнаете их (Мат. 7, 16).

Мы можем осознать, насколько богаты, если приостановимся и посмотрим, сколь мы благословенны. Чудесная божественная субстанция вливается в нас и исходит от нас по всем направлениям. Поистине, мы не можем найти такого места, где нас не омывал бы океан вселенской материи. Существует много способов, с помощью которых мы можем открыть себя навстречу притекающему к нам благу, — но когда мы в последний раз задумывались над теми многообразными способами, благодаря которым благо может исходить из нас? И каковы области этого изобилия?

Во время своего служения Иисус сказал тем, кто находился рядом с ним: «По плодам их узнаете их (Мат. 7. 16). Позже апостол Павел скажет нам, что же это за добрые плоды: «Плод же духа: любовь, радость, мир, долготерпение, благость, милосердие, вера, кротость, воздержание. На таковых нет закона» (Гал. 5, 22-23). (В английском тексте последняя фраза читается «против них закона нет»).

А почему против этих качеств нет закона? Если мы оглядимся, то увидим, что законы необходимы только тогда, когда эти добрые плоды отсутствуют. Плоды Духа доступны каждому человеку и в любой момент, при любых обстоятельствах и в любых ситуациях. Господь спрятал

эту способность к добру в божественном идеале для каждого человека, также как Господь в каждом дынном семечке спрятал возможность ароматной и крупной дыни. Добрые плоды Духа даны каждому из нас, но в нашу обязанность входит уход за ними, чтобы наша жизнь дала обильный урожай. Как это делать? Давайте внимательнее рассмотрим каждый из этих «плодов».

О любви написано и сказано очень много. Любовь называли «розой человечества». Много цветов растет во многих садах, но ни один из них не превосходит красотой розу. И в нашей духовной почве тоже произрастают цветы, и ни один из них не превосходит розу. Любовь — это не просто чувство симпатии. Это — властная притягательная сила, которая связывает семьи, друзей, области и страны. Любовь называют «уравновешивающим клеем вселенной». Она обладает свойством, которое порождает добро везде и во всех. Ее называют «великим лекарем» и еще «любовь есть исполнение закона» (Рим. 13, 10).

Радость называют божественным счастьем, выраженным в безупречной идее — человечестве! Мы видим, что радость — это энергия дарения, особенно тогда, когда наш разум настроен на то, чтобы служить проводником блага. Я часто ощущаю, что Бог на самом деле не серьезен — иначе он не одарил бы человека неоценимыми дарами, радостью и счастьем. Все мы, на том или ином уровне сознания, жаждем, чтобы в нашей жизни присутствовало больше мира. Мир — это нечто большее, нежели отсутствие конфликтов, это утверждение того, что только благо истинно. Когда в нашей душе царит мир, внешним событиям редко удается «потревожить наш покой». Современный мыслитель сказал: «Постоянное утверждение мира гармонизирует весь организм и открывает ему возможность приобрести здоровья, как телесное, так и душевное».

А скольким из нас приходилось рано или поздно молиться о дарования терпения! Это — плодотворное состояние сознания, которое часто выражается в уравновешенности, умиротворенности, душевном спокойствии и тихой выдержки, особенно перед лицом трудностей и разочарований. Дар терпения проистекает из веры. «Испытание вашей веры производит терпение» (Иак. 1, 3).

Доброта — это одно из нежных проявлений любви. Мы возрастаем в благодати, когда осознаем, что одним из величайших даров, которые мы получили от Бога, является наша способность любовно делиться добротой со всем творением. Люди во всем мире стремятся к душевному спокойствию, ищут решения повседневных проблем, стремятся улучшить

свои отношения с окружающими и обрести смысл жизни. Мы не можем не видеть, что мы сами и наша жизнь могли бы стать лучше. Здоровое служение в духе доброты, дарение и принятие даров, могут помочь нам в этом!

Лоуэлл Филлмор сказал: «Благодать — это нечто большее, чем простое воздержание от злых дел. Это — определяющее позитивное неизменного совершенства Бога». Благодать — это не только имущество, но и дело. Она не принадлежит нам, пока мы не проявили готовность жить с нею, претворяя ее в дела своей жизни. Когда в нас возникнет твердое сознание добра, мы увидим, что многие наши проблемы исчезнут, как исчезает тьма при свете дня.

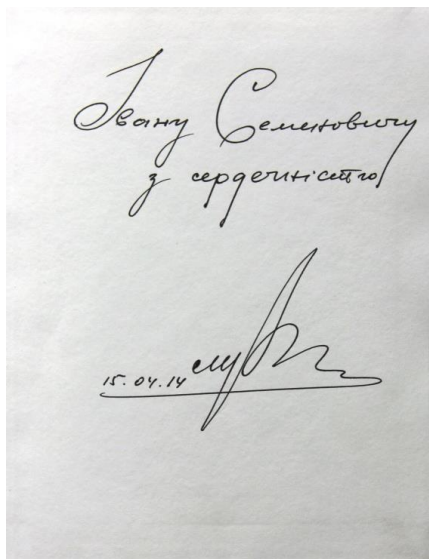
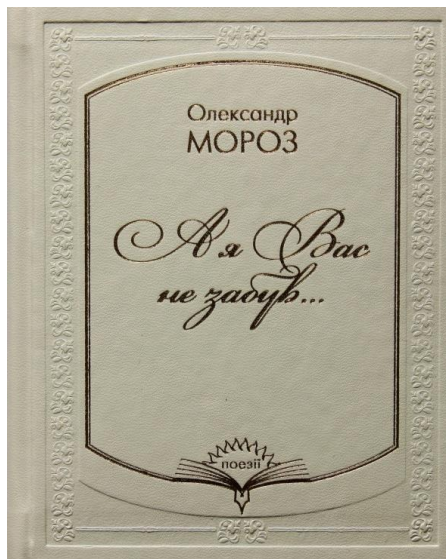
Вера состоит в том, чтобы всегда быть благожелательными и выполнять данные обещания. Надо быть честным и внушать доверие своим ближним.

Кротость — это огромная помощь тем, кто стремится развить в себе понимание. Мудрая молитва, как это хорошо понимал царь Соломон, нужна для умного сердца. Умное сердце полно любовью и мудростью, состраданием, прозрением и способностью выполнять свои прозрения. Умное сердце полно доверчивости и ожидания добра. Умное сердце не тревожит крик, шум и суета, которые могут царить вокруг, ибо оно добро и кротко! Кротость несет спокойствие, тишину и смирение.

Воздержание — это поистине основа власти. Разве мы не знаем, что все берет начало на уровне сознания? Не приходилось ли вам наблюдать за спектаклем театра кукол, где марионетки казались настолько убедительны, что вы забывали о кукловодах? Мы созданы для того, чтобы быть властителями жизни, а не марионетками, когда молитва и скромность помогают нам увидеть, что есть воздержание и как оно дает нам возможность планировать жизнь, наша жизнь начинает приобретать более глубокий смысл. Мы понимаем, что у нас есть способность управлять своей жизнью, а начинается она с воздержания.

Как можно узнать подлинное счастье, если следовать такому плану, который не дает добрых плодов Духа? Наша природа рассчитана на то, чтобы производит плоды Духа и питаться ими, а когда по нашему собственному выбору мы начинаем приносить иные плоды, у нас может случиться неурожай! Евангелие от Матвея напоминает нам о том, как важны плоды Духа: «Не хлебом одним будет жить человек, но всяким словом, исходящим из уст Божиих» (4, 4).

Не хлібом одним... живе Олександр Мороз. І своєю творчістю Олександр Олександрович переконує свого читача, щоб і той жив «не хлібом одним...». Одна за одною виходять збірки О. Мороза... А це цьогорічна (2014):

На ній написано: «Івану Семеновичу з сердечністю. Підпис».

Мені не просто приємна така увага та глибинна суттєвість надпису, а такий дарунок викликає в мене різноманітні почуття піднесення та тепло-го сприйняття оточуючого світу. Мені б хотілося висловитися з цього приводу словами відомого поета сучасності Михайла Шевченка, які наведе-ні (передмова) в цій збірці:

«...З ВЕЛИКИМИ ВОЛОГИМИ ОЧИМА»

В історії України на перевалі двох тисячоліть постать Олександра Мороза світитиметься особливим світлом завжди, сяятиме й тоді, коли вже не стане тих, кому це світло заважало «натемно» робити своє життя на шкоду Української ідеї. Тому навіть у передмові до книги його інтим-ної лірики я ще раз повторю: Олександр Мороз — єдиний український національний політик такого високого рівня. І ще раз підкреслюю, що ми — унікальна нація, яка бачить пророка у своїй Вітчизні, але стати за ньо-

го (навіть заради своєї ж долі, свого майбутнього!) не може бо, як каже Борис Олійник: «Наша нація не пройшла свого інкубаційного періоду».

Тим часом легко можу пов'язати політичні злети Олександра Мороза зі злетами почуттів, станом його душі. Можу, бо точно знаю: все найвище, найяскравіше починається з любові. Воно може бути осяйним, високим, паморочним от тих висот. Може бути навіть нещасливим. Але великим!

Велич його лірики — в надзвичайній оголеності почуттів. Тут нема й тіні недовомвленості або плакатності: все справжнє, знайоме, все з поривів, з осяйності, з болю — з усього, що дає людині велика повелителька душі — Любов.

Через те, пишучи це коротке вступне слово, я можу не вишукувати, що процитувати, а так просто розгорнути рукопис — і:

*Мелодія струнка, як ти сама —
З великими вологими очима.
І, щоб ти не сказала, — все значиме,
І трепетом мене всього пройма.*

Лише поет — справжній майстер інтимної лірики (а можливо, посправжньому закоханий чоловік?) може отак поруч поставити всього кілька слів: «...з великими вологими очима», щоб ти, читачу, вмиє відчув ... кохану жінку.

У Олександра Мороза лірика, особливо інтимна, має свою особливу «біографію». Він почав писати і друкуватися ще в шістдесятих роках. До речі, майстри літературного цеху визнавали його як одного з найперспективніших поетів того призову. Отже — прямо в літературну славу! Проте життя склалося дещо інакше. І його особлива відповідальність у роботі, і кипуча, до самопожертви, політична діяльність, знову-таки через загострене почуття відповідальності за долю народу, і низка інших чинників мовби відсунули поезію на другий план. Олександр Мороз, як ніхто інший, довго писав «у папку», для себе.

Тому й поезія його особлива, інтимна лірика така різна — як вік, як досвід, як життя суспільства і як усе, що змінювалося в динаміці багатьох літ.

Ось як по-молодечому зухвало писав він про чари березового соку:

*Не сік даю,
А приворотне зілля.
...
І будеш ти летіть,*

*Летить до мене
На поклик
І жагучий,
І палкий.
І ні при чому тут
Берези й клени, —
Тут лише я,
Сама побачиш...
Пий!*

Мине небагато часу, але будуть написані зовсім інші рядки. Ось такі, наприклад:

*Чи, може, дзвонили так ніжно берізок сережки,
Чи ряст був такий недоторкано ніжним, рясним,
Ще й досі здається: була заворожена стежка,
Тільки навіщо і ким?*

Або такі:

*Не говори про казку про бузкову
На схилах в ботанічному саду.
Я там завжди крізь запахи медові
Уявою до тебе, мила, йду.*

Чи отакі:

*Ловлю твій погляд, голосу струмок,
Політ руки, усмішки таємничість.
Звертаюся: «Володарко, Величність»,
Та й сам сміюсь з дитячих цих думок.

Ти просто — все! А всьому слів замало.
Бо що слова — лиш тінь оригіналу.*

І тут хочеться мені сказати: отак-о, хлопці, маємо її величність — Кохану Жінку такою, яку ми її створили, яку вимріяли, отже, якої достойні самі!

В інтимній ліриці Олександра Мороза високе, граціозне і осяяне все: і героїня, і почуття, і обрані засоби. Але найголовніше, з чого струмує те велике, осяяння — це стан душі автора. Душі чистої, над якою владу має лише любов.

Я розумію, що це передмова до книжки інтимної лірики. Але хочеться наголосити, що всі ці ознаки характерні і для творчості поета-

пісняра, автора багатьох пісень, чимало з яких можна повторювати як молитву, і для поезії публіцистичної, і філософської поезії. За такими ж мірками він дібрав і переклав сотні поезій зі світових літератур. І, закінчуючи це коротке слово, я відчуваю не лише якесь особливе просвітлення в душі, а ще й якусь пекучу зернину в серці, зернину болю за те, що таким людям у нас усе важче й важче. А без них — неможливо.

«...усе важче й важче». Це єдине з чим мені трудно згодиться з Михайлом Шевченком. Чому? Тому що там, де важко, там завжди наступає не лише полегшення, а й обов'язково хвилююче піднесення та натхнення. Про це пише й Сергій Єсенін:

ПОЕТ

Он бледен. Мыслить страшный путь.
В его душе живут виденья.
Ударом жизни вбита грудь,
А щеки выпили сомненья.

Клоками сбиты волоса,
Чело высокое в морщинах,
Но ясных грез его краса
Горит в продуманных картинах.

Он пишет песню грустных дум,
Он ловит сердцем тень былого.
И этот шум, душевный шум...
Снесет он завтра в целковый.

Про мій оптимізм щодо душевного стану Олександра Мороза свідчить і його лист до мене:

Дорогий Іване Семеновичу!

Щоразу, одержавши від Вас чергову літературно-публіцистичну звітку, переконуюсь у правильності висновку, що людина — цілий світ.

Не всі це відчують. Не усім вистачає масштабу, щоб сприймати себе частиною світу, відповідальною за ціле. У Вас цей масштаб є.

Нехай у Великодні дні Господь благословляє Вас на нові труди в ім'я утвердження людської сутності, — жити по-совісті, по-справедливості, в єдності з Природою, Правдою і Добром. (Я завжди унікав високих слів, але стосовно Вас інакше сказати не можу).

Дякую за добрі слова про мене. Ви витратили на них забагато місця в книжці, вважаю це авансом. А ось за Т. Севернюк вдячний, вона — «незааплодований» талант, котрих є мало.

Вітаю Вас з усіма травневими святами! Добра Вам!

З повагою підпис О. Мороз

15. 04. 14

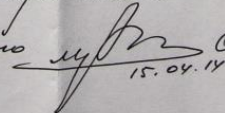
Дорогий Іван Семеновичу!

Щоразу, одержавши від Вас гербову літературно-публіцистичну звістку, переконуюсь у правильності відомості, що людина — цілий світ. Не всі це відчували. Не усім видається масштаб, щоб сприймати себе розширеною істотою, відповідалою свої цілі. У Вас цей масштаб є.

Нехай у Величезні дні Тогодось благословляє Вас на нові турботи в ім'я утвердження людської свідомості, — пенсії по-совістні, по-директивності, в єдності з Природою, Прадою і Добром. (І завшеди утворює високіх сміх, але стосовно Вас інакше сказати не можу!)

Дякую за добрі слова про мене. Ви витратили на них забагато місця в книжці, вважаю це авансом. А ось за Т. Севернюк вдячний, вона — «незааплодований» талант, котрих є мало.

Вітаю Вас з усіма травневими святами! Добра Вам!

З повагою му О. Мороз
15. 04. 14

Кожне речення Олександра Мороза в цьому листі — це цілий філософський трактат. На жаль, більшості з нас бракує таланту так коротко, ясно і змістовно викладати на папері свої думки. О. О. притримується поради латинського прислів'я: «Cum sapiente loquens perpaucis utere verbis!» (розмовляючи з розумним, уживай якнайменше слів!). Я все таки великий егоїст. Чому? Люблю читати листи Олександра Мороза до мене повторно. Це, мабуть, тому, що сьогодні так багато розвелось «Панасів-свинопасів»:

Це ти, свинопасе Панасе,
З Шекспіром сидиш на Парнасі?!
Дивіться, їй-богу, Панас
Попав на Парнас!

Куди ти заліз, емігранте?
Там Шіллер, там Гете і Данте.
Чи сором ти втратив уже?!
Тікай! Беранже!

А він, як глухий, і не чує,
З Шекспіром, Байроном жартує
І кожного кличе на ти —
Мов куми-свати...

А з боку, де паслися коні,
Кричала свиня на припоні.
Її і давило, й пекло
На спині сідло.

Шевченко питає Панаса:
Так ти, дорогий, без Пегаса?!
Так ти, дорогий, на свині?!
Їй Богу! Та ні!..

Сміялися всі до знесли,
Крик, галас, гармидер зчинили...

Олександр Олесь

І що ж на завершення я скажу Вам, Олександр Олександровичу?
Появу мого спілкування з Вами я відношу до одного з проявів чуда. Чуда!
О чудо!

ЧУДО

Около центрального входа в больницу я увидел вылезающего из фиолетовой «девятки» Флавиана. Он был в эпитрахили и поручах, на груди у него висела расшитая бисером парчовая сумочка, размером с ладонь.

— Ну ты и ездок, брат Алексей! Мы с Игорем выехали всего через двадцать минут после тебя, да на «девятке», да и сам Игорь — тот еще Шумахер. Летчик — он ведь и в машине летчик. Думали, догоним тебя за К-ом, а ты вон как выдал! Про Ирину я уже все знаю, всю дорогу с Николаеи Сергеевичем, главным хирургом больницы, по мобильнику связь держал. Он сейчас тоже около нее должен быть. Велел ждать с тобой в вестибюле. Как только можно будет, пойдем к ней, причастим, я, вот, — он показал на сумочку на груди, — Святые Дары с собой взял.

Он с радостными искорками в глазах посмотрел на меня, по-детски счастливо улыбнулся, потряс своими мощными ручищами за плечи:

— Лешка, Лешка! До чего дивны дела Господни! Ты представляешь себе, как у врачей сейчас головы трещат? Как из них «научный атеизм» с «диалектическим материализмом» вылетают? Это ведь не для тебя одного Господь чудо Иришкиного воскресения сотворил, а для всех, кто с ним сейчас столкнулся! Слава в вышних Богу и на земле мир, в человецех благоволение. Слава Господу за все!

— Батюшка! Плечо-то отпусти! — скорчившись от боли, простонал я.

— Ой! Прости, Лешенька, Христа ради, прости! Я не углядел, что у тебя плечо разбито! Давай-ка попросим врачей тебя обработать! — лицо Флавиана выражало сострадание.

— Подожди, батюшка, попозже, давай присядем. Что-то я приустал маленько...

Да, Леша, за машину свою не беспокойся: ее сейчас Миша, младшенький Семенов, в одну из своих мастерских на эвакуаторе везет, у Миши три авторемонтные мастерские в Москве со всякими там мойками и запчастями. Сделает твою машинку в лучшем виде.

Флавиан, поддерживая под локти, ввел меня в прохладный вестибюль. Мы опустились на широченный дерматиновый диван, я откинулся на спинку. Немногие посетители пугливо оглядывались на нас.

— Батюшка! Это ведь правда — чудо? Ира ведь вправду была мертва?

— Чудо, Леша! Истинное чудо! Ты сам видел, как врачи взволновались, значит, было от чего!

— А ты раньше с таким сталкивался?

— Лично, нет, хотя читал про такие случаи много, да с одним близким приятелем, отцом Игнтием из Демьянкино, подобное было.

— А что с ним было?

— Ну, с ним вообще необычный случай приключился. Еще до настоятельства в Демьякино служил он на окраине К-а в Погорельцево, в церкви Воскресения Господня, как раз между больницей и кладбищем. Там даже местная шутка есть: «Способ излечения в Погорелье прост — из больницы в церкву, оттуда на погост». Жил отец Игнатий в церковном домике, внутри ограды, в соседних комнатах со сторожем. И вот как-то ночью — стук в дверь. Обычно сторож идет посмотреть — кто там, если срочность до батюшки, тогда зовет его. Слышит отец Игнатий, бранит кого-то сторож, подумал: «Может, нужно помочь?» Вышел, видит — на крыльце стоит босой мужчина лет сорока, в синем казенном халатике, в «трениках» драних с обвисшими коленями, небритый, словом, самого «бомжового» вида. Однако спиртным от него не пахнет. А уже конец октября на дворе, холодно.

«Батюшка, скажите ему, чтоб завтра приходил! Исповедаться ему посреди ночи приспичило! Ишь!» — ворчал возмущенно сторож.

«Ты откуда, брат?» — спросил отец Игнатий.

«Из морга, вон оттуда, — странный мужчина показал рукой на больничный забор, — меня Матерь Божья всего на два часа отпустила, я седьмое мытарство не прошел».

Сторож смотрит на него, а сам потихоньку отцу Игнатию пальцем у виска крутит, мол, чокнутый он!

Но отец Игнатий батюшка был всегда не боязливый, посмотрел на ночного гостя... Заходи говорит. Исповедал его как следует, отпустил грехи, даже причастил запасными Дарами, проводил за дверь. Тот ушел в сторону больницы. А на следующий день пошел отец Игнатий в морг посмотреть, правду ли ночной гость сказал. Смотрит, и вправду лежит исповедник, на столе в том же наряде, а бабушка уборщица ругается почему зря: «Все студенты-практиканты проклятушие развлекаются! Покойника в мой рабочий халат обрядили и штаны, которыми я пол мыла!»! Издеваются над бабкой беззащитной!

Я встрепнулся.

— Отец Флавиан! Это что же, моя Ирина сейчас опять умереть может?!

Ирина ваша... здравствуйте, батюшка... теперь сто лет проживет! — подошедший высокий пузатый доктор с красным лицом и седыми висками, виднеющимися из-под зеленой хирургической шапочки, поправил на картошкообразном носу крохотные золотые очки.

Кроме понятной слабости, у нее все показатели — от давления крови до энцефалограммы — хоть в космос посылай. Серце, как у спортсмена. Это, отец Флавиан, уже ваша компетенция, я этот случай комментировать никак не возьмусь, иначе в попы надо уходить из главных хирургов. Мой диагноз, только это неофициально, конечно, однозначно — чудо! Вы бы видели ее швы после вчерашней операции — в две недели так не срастается! Можете зайти к ней, она вполне способна к общению, только не переутомляйте сразу, хотя... Делайте, что знаете! Бог с вами. До свидания! — и он уверенной «генеральской» походкой понес свое пузо с расходящимся на нем накрахмаленным белоснежным халатом в сторону служебного входа.

До свидания, Николай Сергеевич! Пойдем, Алеша! — Скорее, батюшка!

Около палаты толпилось десятка полтора медработников, стоял тихий, но оживленный гомон. Увидив Флавиана, все расступились, некоторые осеняли себя крестным знаменiem: «Сюда, батюшка! Проходите!»

Мы вошли в одноместную палату... (уриков з оповідання з книги протоієрея Олександра Торік «Флавиан». 2010).

Чудо! Чудо — це явище, як на мою думку, зовсім не рідке. А більш часте, але людині, чомусь, не дано його помічати! В медицині щоденно (!!!) відбувається якесь чудо, воно для медиків є звичайним явищем. На жаль, не лише для медиків.

Для працівників різноманітних ЗМІ я раджу на це звернути увагу. Яким чином? Не питанням: розкажіть про чудо! А кропітким спілкуванням з хворим, або мамою дитини, яка пройшла через відділення інтенсивної терапії та реанімації. І ви, журналісти, відкриєте, таким чином, для себе і людей, зовсім інший світ, і ви переконаєтесь, хто заслуговує особливої уваги. Я маю на увазі і хворого, і медичного працівника. Більше трьох десятків років я очолював дитячу клініку Тернопілля, більше трьох десятків років я щоденно (!), під наглядом Господа Бога, приймав активну участь у вирішенні питання: бути чи не бути чуду для дитини, яка знаходилася в дуже тяжкому фізичному стані, в кожному конкретному випадку. І частіше чудо (одужування, а то й виживання) відбувалося!

Але проявів чуда і в інших площинах життя немало. Хіба ось такий життєвий прояв не чудо: 1957 рік. Закінчив медичний інститут. Їду в Трускавець працювати. Мене і мою дружину, вчорашніх студентів, зустрічає на залізничному вокзалі старший інспектор Трускавецького управління

курортами. Автотранспортом доставляє в центр міста. Відводить в щойно відремонтовану однокімнатну квартиру з ліжками, білизною... Та ще й обіцяє через місяць двохкімнатну квартиру. І цього замало було Богу. Старший інспектор вручає нам ще й талони на обід у робочу їдальню одного з престижних санаторіїв курорту. Я думаю, що такого випадку з жодним випускником Союзу (а може й світу) не було ніколи. Якщо це не чудо, то що? І цю подію я сприйняв тоді та сприймаю тепер — як чудо. Чудо з чудес. Я міг би навести і ще немало прикладів чудес у своєму житті... Життя безупинно рухається...

І я без особливого смутку сьогодні можу продекламувати вірш Тетяни Добко:

Життя триває, хоч приходить осінь,
І вітер листя кидає до ніг.
Життя триває... осінь, осінь, осінь —
Наш жовтий Ангел в плетиві доріг.
Життя триває, місто — у тумані...
Чого чекать від спалених бажань?
Життя триває, осінь наша — з нами,
І синє небо, й смутку дивна грань...

Чудо це чи ні, я не знаю. Але ось уже понад 60-ти років я достатньо систематично спілкуюсь зі своїм другом Миколою Пшеничним:

м. Суми — 14. 04. 2014

Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!

Глибокошановні і дорогі наші друзі — Ваня, Ліда і Ваша поважна і дружня родина!

З Великоднем Вас, з весною, завжди повною мріями-надіями — то нехай вони хоча б невеличкою скибкою збувалися. Бо людині багато не треба. Це тільки самообман потвори, «яка на край світа зазирає — чи нема країни...». А людина сама по собі природно врівноважена за всіма законами природи (фізики, хімії, медицини — нормальної фізіології та ін.).

Але сьогодні дуже нагадує третю главу «Второго послання к Тимофею» святого Апостола Павла: «Знай же, что в последние дни наступят времена тяжкие...». И так лаконично и четко до стиха 17-го.

Все это происходит планетарно, начиная от первичной ячейки общества.

Сум - 14.04.2014.

Христос Воскрес!

Воскресну Христос!

Глибокоштовний і дорогий намі друже - Вова, Мико
і Валя любима і вернувшись рідним!

З Великоднем Вас, з весною, звітими новими квітками
весняними - то нехай вони хога з невеликою скрутою
зійдуться. Бо люди ні багату не треба, це тільки
самоблан повтор, яка "на краї дів зазирає - чи нека країна,
а людина сама по собі природно вживаються за всіма
законами природи (фізики, хімії, медицини - перш за все фізіології та)

Але своєрідна була ця історія третю главу. Всього
показує "Тимощенко" світою думкою Павла: "Знаєш ти, що
в останнє дні наступить времена тяжке..." і так якшо шити
и глибоко до сього - 17го

Все це привнесло планетарно значна з незвичайної
жизни людської.

А в нашій державі погано правди: не 1917 рік - бо напередо
люди кинути Павла в Аду обрину.

Що ти сповідаєш 20-річчя "незалежного камітатизма" - винно
є продовження диктатури пролетаріату - його соціалізм - від того
своєчасно відмовились "соціалістичні лагери" і неє сучасні
судимості.

Вова, Спасибі за кн-28! Прочтав на одній нитці,
а люба читає з наузами.

Звернувшись увагу на лист Олени Белогорської, досвідчено думка
дого дівця, цього ВЧИТЕЛЯ. Але ти я не маю книги
"Який Іванко..." бду взявши, тим часе що намі
зібрата - неспівати і тієї ж Аліса Мотер.

До цього - у нашій області в дні нас крахував
золотим невідомим, рабізовим, який вирідвали чинно
нашу постійно спливаюча з Юрія Володимирівичем - з про-
ведення конспірації, конспірації та ін.
А звернувшись сьогодні ти до нього з пропозицією дати
книжки викладаєш на 3-5 сторінках, вважаю, що від
крайньої необхідності вони можуть бути не зайвими.

Мові кимі друзі. Очікуємо Вас. Відідемо по
Христівській - з Христово Ласкою Все.

P.S. До 200-річчя Тараса - 404 випустив надіду книгу, а я
насправді широкі нашої країни - твоя Батьківщина.

В нашій державі початок трагедії — це 1917 рік — бо неправдою можна пройти тільки в одну сторону.

Що стосується 20-річчя «недорозвинутого капіталізму» виною є продовження «диктатури пролетаріату» — homo soveticus — від чого своєчасно відмовився «соціалістический лагерь» і має сучасне суспільство.

Ваня, спасибі за кн. 28. Прочитав на одному подиху, а Мотя читає з паузами.

Звернув увагу на лист Ольги Белоусової, достойна онука свого дідуся, твого ВЧИТЕЛЯ. Але ж я не маю книги «Який батько...». Буду вдячний, якщо вишлеш, тим паче наші дівчата — педіатри і тієї ж Alma Mater.

До цього — у нашій області в свій час працював головним педіатром к.м.н. Бабічев О. М., який впродовж певного часу постійно спілкувався з Юрієм Володимировичем в проведенні конференцій, консультацій та ін. Я звернувся до нього з пропозицією свої спогади викласти на 3-5 сторінках і вважаю, що від практичної медицини вони будуть не зайвими.

Любі наші друзі. Обнімаємо Вас. Цілуємо по християнськи — з Христовою паскою Вас.

P.S. До 200-річчя Тараса НБУ випустило чудову монету, а я надсилаю штрих нашої історії — твоєї Батьківщини («Шевченків слід. Про перебування Тараса Шевченка в Сумах розповідає філолог і краєзнавець Юрій П'ятаченко». Газетна стаття — І. С.).

І це чи не диво:

1.Спілкуючись, коли нам за 80, ми поза нашою волею, пригадуємо наші студентські роки, молодість, життєву жвавість, надзвичайну кількість різноманітних пригод...

2.Спілкуючись, ми один одного підбадьорюємо, ми один одному надаємо стимул до творчого сприйняття життя сьогодення.

3.Спілкуючись, ми поза нашою волею, зміцнюємо наш фізичний стан.

4.Спілкуючись, ми поза нашою волею, удосконалюємо свій духовний стан.

5. Спілкуючись, ми всебічно збагачуємось, на заздрість сатані.

Отож, наше спілкування, людське спілкування — є важливим фактором підтримки життєвих сил. Спілкування — це гормон і фермент нашого активного фізичного та духовного життя. І лише вони (гормон і фермент спілкування) дозволяють говорити

ПРО ПОЕЗІЮ (ЖИТТЯ — І. С.)

Поету, кажуть, треба знати мову
Та ще уміти вправно римувати.
Натхнення і талант — і все готово —
Слова самі піснями забринять.

То правда все, але не в тому сила,
Мені здається, що не тим вірші
У дні тяжкі серця наші палили,
Любов і зненависть будили у душі.

Бо не запалить серце точна рима,
Яку хтось вимучив за місяць чи за ніч,
Ні, інша сила, буйна, незборима,
Вогнем і пристрастю наповнює ту річ.

Ні, інша сила так цілюще діє,
Словам велику надає вагу,
Бо з нею світ цвіте і молодіє,
І світло б'є крізь морок і пургу.

Без неї рими точні й милозвучні
Не варті навіть дреного гроша —
Слова звучать примусить сильно й гучно
Лише одна постова душа.

Василь Симоненко

Отож, роздуми мудрих всіх поколінь свідчать, що вдосконалення власної особистості є проявом людяності, проявом удосконалення людської спільноти... Мабуть, як і багато людей, я страждаю на «хворобу»: а вчора люди були мудріші, аніж сьогодні! І на підтвердження цієї думки я наводжу передмову Івана Франка (майже повністю) до збірки «МІЙ ІЗМАРАГД» та два перші вірші з неї.

...Блукаючи по різних стежках всесвітньої історії та літератури, я здавна збирав потрохи або намічував собі для пізнішого вжитку поодинокі камінчики, придатні для моєї будови; найдавніші причинки, поміщені в отсій книжці, мають уже 15 літ. Та тільки в останнім часі тяжка слабість, що зробила мене на пару місяців неспосібним до іншої праці, дала мені змогу понаписувати найбільшу часть того, що тут надруковано. Значна

часть поміщених тут віршів — то правдиві Schmerzenskinder*. Я писав їх в темній кімнаті, з зажмуреними, болючими очима.

Може, сей мій фізичний і духовний стан відбився й на фізіономії сеї книжки. У хоробі чоловік потребує, щоби з ним обходилися м'яко, лагідно, та й сам робиться м'яким, та лагідним, та толерантним. Його обхапують глибоко, ніжне чуття, бажання любити, дякувати когось, тулитися до когось з довір'ям, як дитина до батька. Не знаю, наскільки ясно відбувається те чуття в отсій книжці, та знаю, що я бажав зробити її книжкою наскрізь моральною.

Певна річ, моя моральність значно відмінна від тої катехитичної, догматичної моралі, що у нас видається за одну християнську. Та я певен, що в основі своїй вона далеко більше зближена до моральності всіх тих великих вчителів людськості, «ищущих царствія божія и правди єго», ніж колінопреклонена, поклонобийна та чертвосердна моральність багатьох стовпів церкви, покликаних та непокликаних оборонців релігії. Та я не хочу вдаватися з ними в спори. Храм моєї Матері-Музи занадто святий, щоби робити з нього підсіння перекупок. А поміщені даліше твори, що виплили з мого морального чуття, — правдива поезія мусить бути завжди моральною, бо джерело обох одне й те саме, — нехай говорять самі за себе. Коли вони не зуміють досить ясно висказити того, що в мене на душі при їх складанні, в таких разі, любий читачу, кинь отсю книжку набік, як недоладну, безталанну мазанину. Не серце було порожнє та черстве при її складанні, а тільки снаги не стало вилити словами те, що було на серці.

Не показую при поодиноких віршах джерел, відки їх узято. Майже нічого тут нема, що можна би вважати перекладом. Обік оригінального, є тут чимало й такого, де на чужу основу я накладав свої власні узорі. А відки взято сю основу і кого й де «наслідувано», се лишаю цікавості тих критиків сього і будущого віку. Котрі не будуть мати і вміти що кращого зробити робити, як віднаходити «джерела», з яких поет черпав своє вітхнення. Гай, гай! Ті джерела сотки, тисячі літ отворені і доступні кожному, і здоровому оку й шукати їх недалеко.

А тобі любий брате чи люба сестро, що читатимеш ці рядки, «не мудрствуя лукаво», бажаю того душевного супкою, того м'якого, ніжного, широго настрою, який знаходив я, складаючи серед болю і тяжкої гризоти оті прості, часто скорбні, іноді, може, сухо навчаючі та моралізаторські

* Діти страждання.

вірші. Коли з них упаде в твою душу хоч крапля доброти, лагідності, толеранції не тільки для відмінних поглядів і вірувань, але навіть для людських блудів, і похибок, і прогріхів, то не даремна буде моя праця (...).

Староруський автор не без розмислу назвав свою збірку «Ізмарагдом». Він, очевидно вірив в те, що кажеться про сей камінь у зв'язі апокрифічним сказанію: «Измарагдъ светел есть, яко в лице человеце видети в немъ яко въ зеркале». Отсими простими словами висказано й моє найвище бажання як писателя і поета: щоб моє слово було *я с н е* і щоби в ньому, як в дзеркалі, виднілося людське, щиролюдське лице.

Яка щирість! Яка душевність! У Івана Франка, коли він пише передмову (і не лише передмову). Чому в нинішніх письменників та поетів у передмовах піднесеність переважає над щирістю та душевністю? На це питання я не можу відповісти. А тому переходжу до двох обіцяних віршів:

ПОЕТ МОВИТЬ:

Вниз котиться мій віз. Пов'яли квіти,
Літа на душу накладають пута.
Вже не мені в нові світи летіти!
Війну з життям програв я, любі діти!
Cosa perduta!*

З яким же запалом я йшов до бою!
Як рвалася вперед душа вітхнута!
Горіло серце чистою любовою!..
І що ж здобув? Лишив що за собою?
Cosa perduta!

Не дав мороз моїм квіткам розвиться,
Квітки мої побила буря люта!
Не довелось геройським боєм битися,
Ламаться звільна мусив, ржою вкриться,
Cosa perduta!

З дрібних шпигань мої повстали рани,
Частками жерла моє серце скрута...
Я й сам не знав, де ті мої тирані?
З дрібних огнів сплелись мої кайдани!
Cosa perduta!

* Пропаща справа.

Україно, моя сердечна нене!
Не лай мене, стражденна, незабута,
Що не дало моє життя злиденне
Того, що ждати ти могла від мене!
Cosa perduta!

УКРАЇНА МОВИТЬ:

Мій синку, ти би менш балакав,
Сам над собою менше плакав,
На долю менше нарікав!
На шлях тернистий сам подався
І цупко по тернах подрався, —
Чого ж ти іншого чекав?

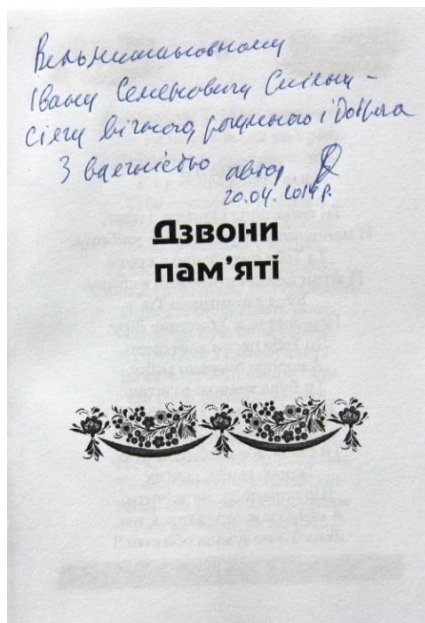
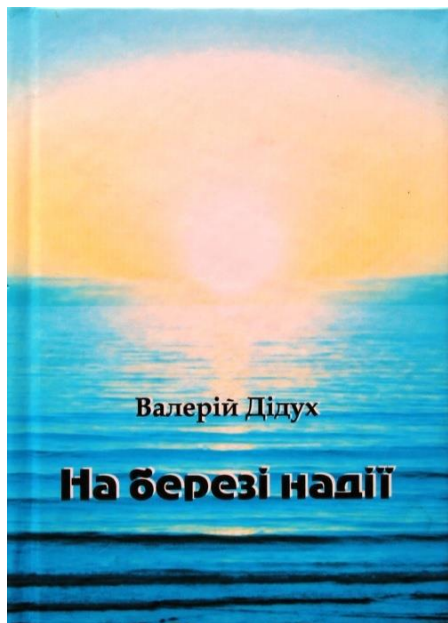
Сам знав, що гола я і вбога,
І до могого ти порога
Прийшов, захтів служити мені.
Ну, в мене слугам плати скупю,
А нарікать на мене глупо...
Просила я тебе чи ні?

І щоб тобі за кривда сталась?
Що підняли на тебе галас:
«Не любить Русі він ні раз!»
Наплюй! Я, синку, ліпше знаю
Всю ту патріотичну зграю
Й ціну її любовних фраз.

Що проживеш весь вік убого?
Значить, не вкрав ніщо ні в кого.
А чесно працював на хліб.
Та й те подумай ще, будь ласка,;
Твойого я найкраща частка
С тобою враз не ляже в гріб.

Геніальність та працелюбство Івана Франка не залишає байдужим жодного з тих, хто ознайомився з його творчістю. Осягнути всі здобутки Івана Франка одній особі за все своє життя — неможливо (це моя особиста думка). Під впливом Івана Франка я відчутно зрозумів Марка Аврелія: «Вспомни о сущности в ее целом: в какой ничтожной доле ты участвуешь в ней; о времени в его целом, от которого тебе уделен лишь краткий и мимолетный срок; о судьбе: какой незначительной частицей ее ты являешься!»

Вчора і сьогодні! Скільки в тебе різноманітності!? І одна з них: невинність художньо-літературної творчості доцента-фізика нашого медичного університету Валерія Дідуха. Він пише та видає за власний рахунок одну за другою збірки віршів. І ось його теперішня збірка «На березі надії», де «автор стоячи на березі Надії, розмірковує над минулим і сьогоденням краю, і над одвічними питаннями буття. Центральне місце відводить людині зі своїми радощами і печаллями, надіями і сумнівами». І на цій збірці є й приємне звернення й до мене:

Вельмишановному Івану Семеновичу Сміяну — сіячу вічного, розумного і доброго. З вдячністю автор підпис 20.04.2014 р.

Тільки дещо з неї:

Єднаймося ж, як з хатою поріг,
 Чи як в утробі з мамою дитина,
 Чи може як з хурделицею сніг...
 Єднайтеся ж — благає Україна.

* *
 *

ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ ПОЯВИ НА СВІТ ДУХОВНОГО ПРОВІДНИКА НАЦІЇ — ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарасе, гніватись й тепер
На нас ти маєш всі підстави,
Бо не змогли ми й дотепер
Сягнути наших предків слави.
Й не стерли з душ ще «грязь Москви»,
Хоча й звільнилися від рабства,
Чужі нас зваблюють церкви
Й не воскресив час духу братства.
Зі злом одвіку був у герці,
Себе питаю знову й знов:
Як уміщалася у серці
Вселенська до краян любов?
Ми збудували лиш каркас
Будівлі — храму України,
Повинні ж об'єднати нас
Твої двохсоті роковини.
Ти — краю рідного Мойсей,
І плоть, і дух, й душа народу,
Ти засівав поміж людей
Братерство, рівність і свободу.
Приносять в дар пісні і вірші,
Кладуть вінки до твоїх ніг...
Таких як Ти, не буде більше...
Та знай згуртуються навколо
Тебе, твої і дочки, і сини
І розірветься ворожнечі коло,
І забувають знов духовності лани.
«Кобзар» — душі дороговказ,
Духовний хліб й для сущих нині,
Носив його й сліпий кобзар
Разом з бандурою в торбині.

*

На жінку в тяжі — носія життя,
Мов на ікону дивиться родина.
Адже вона виношує дитя,

Так, як колись, Марія Сина.
І, мабуть, мовив би сам БОГ:
«Вклоніться всі! — Іде вагітна жінка!».
І молитесь родина за обох...
На дереві роду буде нова гілка.

Ось на що здатні фізики-лірики! А ви кажете. Це приклад людського багатства, закладеного в кожного з нас. Валерій Дідух настирливо та успішно працює на літературно-художній ниві на «громадських засадах», а точніше — за велінням душі. І він не вимагає похвал, нагород... «В мире чековых книжек и финансовых ведомостей самым преуспевшим будет тот, кто приобретает наибольший «кредит» на будущее, а не тот, кто настаивает на ежедневной порции похвал, наград и компенсации за все то, что он дает или делает» (Эдгар Пол Херманн).

Усвідомлення сказаного дає змогу Валерію Дідуху залишатися поза Спілкою письменників України, бути майже непоміченим місцевою спілкою письменників... І отримувати задоволення від життя. Адже

ВЫ ПОЛУЧАЕТЕ ТО, ЧТО ДАЕТЕ **(ДЖОН М. ТЕМПЛТОН)**

В возрасте семидесяти одного года Голда Меир стала премьер-министром Израиля и управляла страной в течение пяти лет, включая период арабо-израильского конфликта. Она неустанно трудилась, добиваясь мира, для чего встречалась с такими крупными деятелями, как президент Египта Анвар Асад и папа Павел VI. Любовно прозвана в Израиле «Голда Локс», она пользовалась симпатией и уважением своего народа.

История Голды Меир — прекрасный пример того, как человек получает то, что дает. Ее искренность, порядочность и стремление к миру окружили ее, словно магнитное поле, притягивая к себе те же качества окружающих. Во время переговоров с арабами миссис Меир настаивала на том, чтобы встречаться со своими оппонентами лицом к лицу. Некий журналист высказал предположение, что в этом не было необходимости. «Мы даже разводы оформляем без личных конфронтаций», — заявил он. На это миссис Меир откликнулась так: «Мне развод не нужен. Мне нужен брак».

Вы сейчас находитесь на Земле для того, чтобы жить, любить, учиться и расти. Не сомневайтесь в том, что жизнь представит вам разнообразнейшие приключения, события и ситуации, которые потребуют от вас полной отдачи. Ваш уровень самосознания и способ выражения ва-

шей личности могут определить, какой именно будет ваша жизнь. Почему? Потому что вы получаете обратно то, что даете.

Разумно начать личную программу саморазвития, углубления вашего понимания законов жизни, самодисциплины. Основатель «Науки о разуме» Эрнст Холмс сказал как-то во время лекции: «То, что вы ищете, то вы и видите, и с помощью этого видите». А высказывания неизвестного автора гласит: «Проекция часто превращается в восприятие. Мир, который вы видите, это то, что вы ему даете. Он может стать свидетельством вашего состояния ума, внешним образом внутренних обстоятельств. Поэтому не стремитесь изменить мир, измените свое отношение к миру».

В нас есть способность с непоколебимой уверенностью встретить жизнь и то, что вас ждет. Если вы искренне верите в это, вы сможете излучать спокойствие, которое привлечет в вашу жизнь новое благо. Чтобы починить часы, необходимо пользоваться тонким инструментом. Улаживание жизненных проблем с помощью духовных принципов также требует использование тонких инструментов. Человек, который привык спешить подобен тому, кто пытается починить часы с помощью молотка. Использование законов жизни может принести в ваш мир спокойствие, гармонию, изобилие и доброе расположение.

Многие люди без всякой необходимости осложняют себе жизнь, не понимая важности тех взглядов и отношения к вещам, которые они распространяют вокруг себя. Мы заблуждаемся, если считаем, что живем в мире — в физической окружающей среде. На самом деле мы живем в собственном разуме. Мы движемся сквозь мир физических фактов, но наша реальная жизнь идет у нас в голове. Для некоторых день отвратителен: люди толкаются, машины не дают перейти улицу, регулировщики движения пропускают машины во всех направлениях, кроме того, куда надо ехать вам. Для других тот же день сверкает приключениями и счастьем, люди ведут себя вежливо и дружелюбно, и все идет как по маслу.

Вам, наверное, приходилось вставать «не с той ноги» — в ворчливом настроении — и замечать, что остальные ведут себя также. А потом вы, возможно, сознательно делали над собою усилия и делали свои мысли более позитивными и радостными, и обнаруживали, что окружающие реагируют на это сходным образом. Возможно, при этом вы просто получали то, что давали.

Начните очищать ваш разум от того, что вызывает новые проблемы — от обид, жалости к себе, возмущения другими, гнева. Мы дорого платим за потворство этим чувствам. Может быть, это не беспокоит окружающих,

но от этого страдает наше собственное сердце, желудок и, кто знает, что еще. Внимательнее следите за тем, какие эмоции вы выражаете. Римский философ Сенека выразил это, пожалуй, лучше всех: «Живите среди людей так, словно Бог вас видит. Говори с Богом так, словно люди тебя слышат». В этом случае вы можете быть уверенными в том, что даете другим самое лучшее, что в вас есть (Из книги «Всемирные законы жизни»).

Після написаного в мене виникає думка про те, що мені дають багато (це видно з усіх моїх спогадів та роздумів), і я не впевнений, що також багато віддаю. Хоча намагаюся. І водночас:

Небо сметаной обмазано,
Месяц как сырный кусок.
Только не с пищей связано
Серце, больной уголок.

Хочется, есть да не этого,
Что так шуршит на зубу.
Жду я веселого, светлого,
Как молодую судьбу.

Жгуче желания множат
Душу больную мою,
Но и на гроб мне положат
С квасом крутую кутью.

Сергей Есенин

Немає межі людським бажанням, немає межі людським філософським роздумам і побажань, побажань і тобі, і мені...

Дорогий Іван Семенович!

Отримав від Вас чудову книгу «Прийшов, написав, прожив». Ви як Юлій Цезар — «прийшов, побачив, переміг»

Від усього серця вітаю Вас, Вашу сім'ю, колектив кафедри, Ваших знайомих, друзів зі святом Пасхи, 1-го травня та днем Перемоги. Бажаю міцного здоров'я, щастя, успіхів в роботі та подальшого видання Ваших чудових книг.

Я тільки дивуюся, як Ви знаходите час, терпіння для написання таких чудових книг. Це ж треба стільки «перелопатити» літератури, щоб її помістити в книжки Ваші.

Ваші чудові книги мають велику роль у вихованні сучасної молоді. Сучасна молодь — це як глина, з якої можна, як кажуть, зліпити хороше.

От тому нам і потрібні Ваші книжки, які допомагають готувати нашу українську молодь. Скажу відверто, що сучасна молодь — хороші люди.

В теперішній час потрібно змінювати підходи до проведення виховної роботи з молоддю.

Але нам з Вами та нашому поколінню, маючи великий життєвий досвід в роботі, в роботі зі студентами, науковий потенціал, необхідно проводити цю роботу.

Я дуже часто на практичних заняттях та під час лекцій розказую про наших вітчизняних педіатрів, професорів. В моєму кабінеті (учбовій кімнаті) на стіні розміщені портрети вчених-педіатрів (25).

Я студентам розказую, які були чудові науково-практичні конференції, з'їзди педіатрів, наших українських професорів: І. М. Руднева та їхню династію Рудневих — поколінь біологів і медиків — цю книгу написав І. М. Руднев і мені подарував; у мене в кабінеті висять портрети Ф. М. Руднева, І. М. Руднева, проф. П. М. Гудзенка, О. М. Хохол, В. О. Белоусова, В. М. Сидельнікова та інших.

Які ми співали хороші українські пісні та гарно танцювали після закінчення з'їздів та конференцій.

Пам'ятаю як Ви особисто делегатам дарували і мені особисто «Біблію». Вона знаходиться у мене на кафедрі і часто показую студентам.

На кафедрі в нас і в академії все нормально.

Ми дуже раді, що проф. Ждану В. М. продовжили ще на 5 років перебування на посаді ректора академії. Він — чудова людина.

До побачення.

Щиро цілую та обнімаю Вас.

З повагою.

Проф. підпис

11/У - 2014 р.

Дорогий Мико Савинович!
 Отримав від Вас чудову книгу "Тричі в ти-
 сях, чарівні", "Ви як і всі ці люди - хитрий, поштовх,
 переміг".
 Від цього серця вітаю Вас, Вашу сім'ю, коле-
 гів і нащадків, Вашим значущим друзі з світом
 науки, 1-го травня та всіх перемог, бажаю
 щасливого здоров'я, щастя, успіхів в роботі та повсяк-
 ного виконання Вашими чудовими книж-
 ки тільки доброго, як Ви уможовити нас, Тер-
 нопільців написати таких чудових кни-
 жок не треба стільки "перелопачувати" літератури
 щоб її перекласти в книжки. Бажаю.
 Багато чудових книг мають велику цінність у вели-
 чинні сучасній мові. Сучасна мова - це як
 плід з якої мови, як кажемо, запитаємо відомо.
 От тому ми і потрібні Ваші книжки, які
 допоможуть готувати нашу українську мову.
 Скажу вкотре, що сучасна наша мова - це
 чужа мова.
 В теперішній час потрібно зосередити зусилля
 на написанні великої роботи з мови.
 Але ми з Вами та нашим поколінням, мають
 великий потенціал робити в майбутньому студентів,
 натхненні потенціал, необхідно придати цю
 роботу.
 Я дуже хотів на практичних заняттях та
 під час лекцій розказати про наших відомих
 поетів, професорів.
 В кабінеті (роботи жмені) на стіні
 розміщені портрети великих поетів (ЛС).

Я студентом різноманітні як були перші, наци-
 сто-практичні конференції, з'їзди періодично,
 наших українських професорів. М. Руденко
 тільки одиності Руденко - 7 поколінь білогів,
 медиків - це книги написав М. Руденко і ми
 поговорили. Чимало в кабінеті висить портрети
 проф. М. Руденко, ч. м. Руденко, проф. М. Руденко
 о. м. Ковч, р. о. Бокорєва, р. м. Савиновича
 та інших.
 Були єдині з'їзди та конференції, які
 проводились. Багато у м. Тернополі, в Одесі, Києві,
 в інших то ін.
 Як ми спілкувалися українські пісні
 та гарно танцювали пісні, закінчили з'їзди
 та конференції.
 Багато як Ви робили зусилля в Тернополі
 і ми робили "білогів". Багато зусиль і ми
 на карорі і багато показують відомі.
 На карорі в нас і в академії все
 нормальне.
 Ми дуже раді, що проф. Руденко, ч. м. Руденко
 великі зусилля в Тернополі на карорі, р. м. Руденко
 академії. В Тернополі багато.
 Дякую Вам
 Сидоро Іван та обіймаю Вас
 З повагою
 Федір
 11/2-2018р

Отак мій колега, працюючий ветеран Полтавської медичної стома-
 тологічної академії, професор Микола Миколайович Пеший обмалював
 своє життя-буття та висловив низку думок щодо моєї 28-ї художньо-
 літературної книжки. Отак Микола Пеший з Полтави, що на Ворсклі, і я, з
 Тернополя, що на Сереті, віддаючи добро один одному, робимо наше
 життя більш цікавим, змістовним, наповненим любов'ю до ближнього та
 більш осяжним!

Зазвучали все дерева,
 Птичьи гнезда зазвенели,
 Кто веселый капельмейстер
 В молодой лесной капелле?

То, быть может, серый чибис,
 Что стоит, кивая гордо,
 Иль педант, что там кукует
 Так размеренно и твердо?

Или аист, что серьезно,
 С важным видом дирижера,
 Отбивает такт ногою
 В песне радостного хора?

Нет, во мне самом укрылся
Капельмейстер окрыленный.
Он в груди стучит, ликуя, —
То Амур неутомонный.

Генрих Гейне

Так уже склалося життя нашого покоління, що лише під вечір свого животіння ми зрозуміли

**ПРО ТЕ, ЩО ПОЧАТОК ВСЯКОГО ДІЯННЯ ЗА БОГОМ
— ЦЕ ЖИТТЯ ЗА ЗАПОВІДЯМИ СПАСИТЕЛЯ,
А КІНЕЦЬ — ПОВЕРНЕННЯ ДО ДАРОВАНОЇ НАМ
СПЕРШУ В БОЖЕСТВЕННОМУ ХРЕЩЕННІ БЛАГОДАТІ
ВСЕСВІТНЬОГО І ЖИВОТВОРНОГО ДУХА**

Початок всякого діяння за Богом, коротко кажучи, полягає в тому, щоб намагатися усяким способом і всякою силою жити за закроположенням всіх боготворних заповідей Спасителевих, а кінець — у тому, щоб зберігаючи заповіді, повернутися до даного нам задарма з висоти, зі самого початку від священної купелі звершеного відновлення образу й повернення благодаті. Або, инакше кажучи, — повернути цей дар і, відкинувши старого Адама з учинками і похотями, зодягнутися в нового й духовного, що ним є Ісус Христос. Як каже божественний апостол Павло: «О мої дітоньки, яких я знову народжую в муках, доки Христос вообразиться у вас» (Гл. 4, 19). І ще: «Всі бо ви у Христа хрестилися, у Христа зодягнулися» (Гл. 3, 27) [із книги «Добротолюбіє» т. І. Львів. 2009].

Як ще багато нам з тобою, Миколо Миколайовичу, необхідно пам'ятати. Як і про те, що «Присутнім друзям роби добро, а відсутніх — згадуї добрим словом» (Епиктет).

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з радісним і світлим святом Воскресіння Христового!

У ці радісні дні Пасхальних днів дозвольте побажати Вам душевної чистоти і гармонії, миру та спокою у Ваших домівках.

Нехай чудо Воскресіння Христового надихає Вас на добрі справи.

Нехай Пасха стане для кожного початком нового життя — кращого і світлішого.

Нехай Воскресіння Христове обдарує Всіх щастям і здоров'ям, принесе світло і любов у Ваші родини.

Христос Воскрес!

З повагою

Головний лікар КУТОР «ТОДКЛ» підпис Г. І. Корицький

ШАНОВНИЙ ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ !

Прийміть найщиріші вітання з радісним і світлим святом Воскресіння Христового !

У ці радісні дні Пасхальних свят дозвольте побажати Вам душевної чистоти і гармонії, миру та спокою у Ваших домівках.

Нехай чудо Воскресіння Христового надихає Вас на добрі справи.

Нехай Пасха стане для кожного початком нового життя – кращого і світлішого.

Нехай Воскресіння Христове обдарує Всіх щастям і здоров'ям, принесе світло і любов у Ваші родини.

Христос Воскрес!

З повагою

Головний лікар КУТОР «ТОДКЛ»

Г. І. Корицький

Найбільш тривалий час я спілкуюся з Григорієм Івановичем Корицьким, який ось уже більш двох десятків років завжди вітає мене з усіма видатними святами України від імені колективу обласної дитячої клінічної лікарні, моєї лікарні, якій я присвятив близько сорока років найбільш творчого свого життя. І я нерідко сам собі, як і Марк Аврелій, ставлю

запитання: «Как ты вел себя до сего дня по отношению к богам, родителям, братьям, супруге, детям, учителям, родственникам, домочадцам? Можешь ли ты сказать о себе: «До сих пор никого не обидел ни словом, ни делом»?»

Вспомни, сколько ты пережил и сколько имел мужество перенести. Вспомни, что история твоей жизни уже близка к окончанию и срок служения — на исходе. Вспомни, сколько ты видел прекрасного, к скольким наслаждениям и страданиям отнесся с пренебрежением, как презирал суетную славу и сколько раз показал себя праведным по отношению к неправедным».

Часткою позитивної відповіді на наведене питання є як системні послання Григорія Корицького, так і його попередників:

Уважаемый Иван Семенович,
сердечно поздравляем Вас юбилеем —
успешным завершением первой половины жизненного пути!

Проклятье века — это спешка
И человек стирая пот,
По жизни мечется, как пешка,
Попав затравленно в цейтнот.

Вам это не грозит, нет-нет.
Вы как и прежде в НОТе
И потому еще полсотни лет
Желаем пребывать в заботе.

Но..., дорогой Иван Семенович, —

Чередой проходят года,
Дни текут словно внешние воды.
Будьте счастливы в жизни всегда,
Невзирая на все непогоды!

Пусть Вам сопутствует здоровье, радости, милые улыбки, трудове и творческие успіхи!

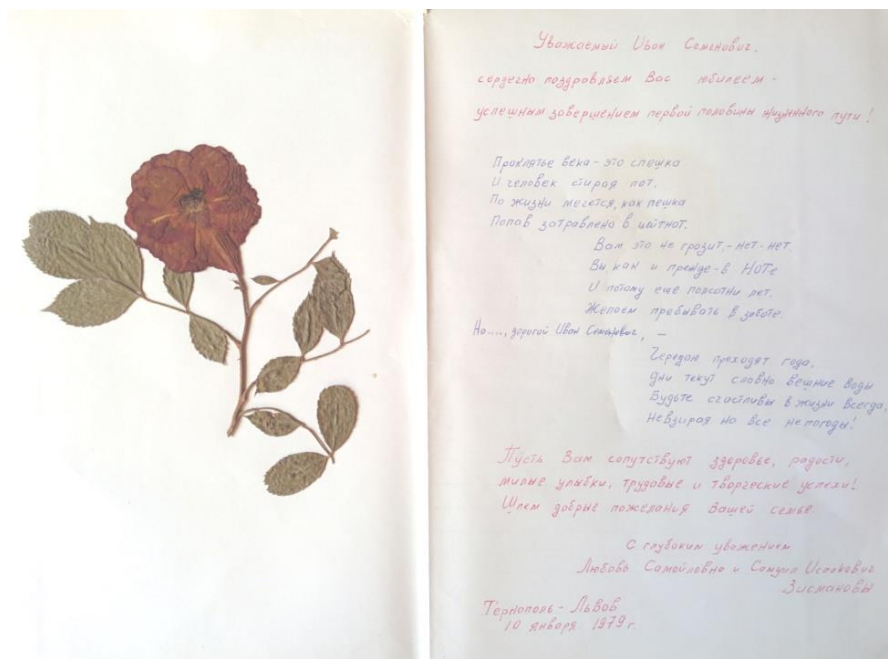
Шлем добрые пожелания Вашей семье.

С глубоким уважением

Любовь Самойловна и Самуил Исаакович Зисмановы.

Тернополь — Львов

10 января 1979 г.

З Любов'ю Самійлівною, як із головним лікарем Тернопільської обласної лікарні, я пропрацював дев'ять років, дев'ять чудових років моїх перших років завідування кафедрою педіатрії! Я б назвав нашу співпрацю взірцем щодо ефективного поєднання науки і практики, взаємної поваги між головним лікарем та завідувачем кафедри (клініки). Я навіть більше скажу, сьогодні, коли вже минуло декілька десятиліть, я можу стверджувати, що ми любили один одного любов'ю людською, божою любов'ю. Майже не було дня, щоб ми не зустрічалися з Любов'ю Зісманово з метою обговорення долі життя тієї чи іншої дитини, з метою впровадження в практику нових методик діагностики і лікування наших хворих малят. Любов Самійлівна не проминула жодної моєї лекції, а отже, не було жодного лікаря нашої лікарні, який не прослухав би моїх доповідей і лекцій. Ось чому на клінічних обходах у лікарні, на клініко-патологоанатомічних конференціях ми розумілися не з одного слова, а з півслова, ось чому наші професійні спілкування були не в тягость, а в радість. Повірте, любов до своєї справи викликала в нас радість і щастя життя, про що я хочу сказати словами Олександра Пушкіна:

Будь подобен полной чаше,
Молодой счастливый дом, —
Непонятно счастье ваше,
Но молчите ж обо всем.

Что за диво, что за каша
Для рассудка моего —
Чорт возьми! но, воля ваша,
Не скажу я ничего.

То-то праздник мне да Маше (Любови — И. С.),
Другу сердца моего;
Никогда про счастье наше
Мы не скажем ничего.

Строгий суд и слово ваше
Ценим более всего.
Вы ль один про счастье наше
Не сказали ничего!

Якраз на переломі мого п'ятидесятиліття Любов Зісманова переїхала до Львова і дитячу обласну клінічну лікарню очолив Станіслав Іванович Сташевський...

Глубокоуважаемый Иван Семенович!

Педиатры Тернопольской области и коллектив областной детской клинической больницы сердечно поздравляют Вас в связи с со славным юбилеем — пятидесятилетием со дня рождения и тридцатилетием трудовой деятельности.

Ваш врачебный путь всегда отличался огромной трудоспособностью, сердечным и внимательным отношением к больным детям, коллегам по работе.

Много сил и энергии отдаете Вы подготовке педиатрических кадров, щедро делитесь своим опытом, знаниями, успешно сочетая научную деятельность с практической.

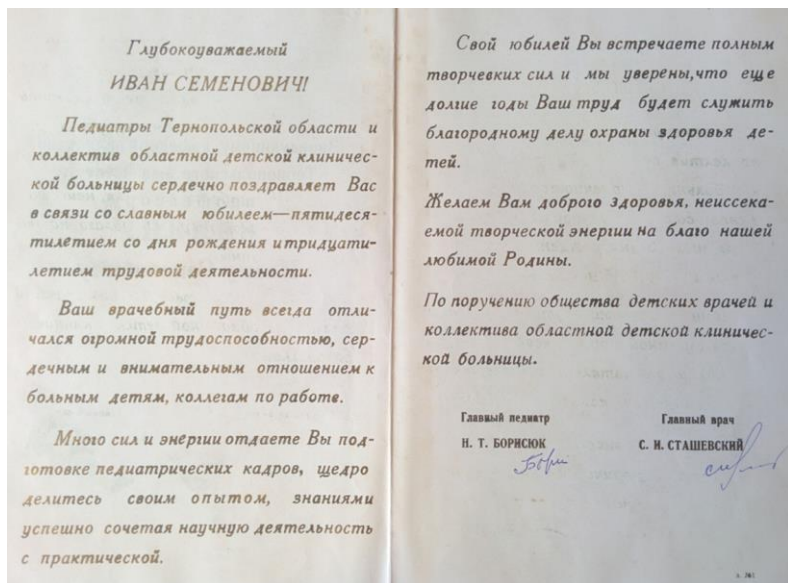
Свой юбилей Вы встречаете полным творческих сил и мы уверены, что еще долгие годы Ваш труд будет служить благородному делу охраны здоровья детей.

Желаем Вам доброго здоров'я, неиссякаемой творческой энергии на благо нашей любимой Родины.

По поручению общества детских врачей и коллектива областей детской клинической больницы.

Главный педиатр
Н. Т. Борисюк
Подпись

Главный врач
С. И. Сташевский
Подпись

На цьому вітанні стоїть і підпис Наталії Тимофіївни Борисюк, головного обласного педіатра області, яка була д і й с н о головним педіатром. Вона навіть для одного з найбільш вимогливих до підлеглих начальників охорони здоров'я області, Станіслава Сірого, була беззаперечним авторитетом у царині охорони здоров'я дитинства. Протягом понад десяти років ми з нею зустрічалися кожного понеділка (крім конференцій, обходів, з'їздів...) з метою обговорення питань удосконалення профілактики та лікування захворювань у діток області. Не було жодного складного питання, яке ми з нею вважали б доцільним, і яке вона не вирішувала б на рівні начальника управління охорони здоров'я. Я був багато років головним лікарем, проректором, ректором і мав добрих помічників та співпрацівників, але я не мав жодного свого друга-організатора, який би з такою щирістю, співпереживанням та надією ставився до виконання своїх обов'язків, як це робила Наталія Борисюк. Для неї успіхи в досягненні поліпшення здоров'я дітей були найбільшим життєвим здобутком. Досягнення через додання і не складних, а особливо найважчих проблем, як у Володимира Висоцького тих

СОРОК ДЕВЯТЬ ДНЕЙ

Сувор же ты, климат охотский, —
Уже третий день ураган.
Стает у руля сам Крючковский,
На отдых — Федотов Иван.

Стихия реветь продолжала —
И тихий шумел океан.
Зиганшин стоял у штурвала
И глаз ни на миг не смыкал.

Суровой, ужасней лишения,
Ни лодки не видно, ни зги, —
И принято было решение —
И начали есть сапоги.

Последнюю съели картошку,
Взглянули друг другу в глаза...
Когда ел Поплавский гармошку,
Крутая скатилась слеза.

Доедена банка консервов,
И суп из картошки одной, —
Все меньше здоровья и нервов,
Все больше желанье домой.

Сердца продолжали работу,
Но реже становится стук.
Спокойный, но слабый Федотов
Глодал предпоследний каблук.

Лежали все четверо в лежку,
Ни лодки, ни крошки вокруг.
Зиганшин скрутил козою ножку
Слабевшими пальцами рук.

На службе он воин заправский,
И штурман заправский он тут.
Зиганшин, Крючковский, Поплавский —
Под палубой песню поют.

Зиганшин крепился, держался,
Бодрил, сам был бледный как тень,
И то, что сказать собирался,
Сказал лишь на следующий день.

«Друзья!..» Через час: «Дорогие!..»
«Ребята! Еще через час. —
Ведь нас не сломала стихия,
Так голод ли сломит ли нас!»

Забудем про пищу — чего там! —
А вспомним про наш взвод солдат...»
«Узнать бы, — стал бредить Федотов, —
А что у нас в части едят?»

И вдруг: не мираж ли, не миф ли —
Какое-то судно идет!
К биноклю все сразу приникли,
А с судна летел вертолет.

...Окончены все переплеты —
Вновь служат, — что, взял океан?! —
Крючковский, Павловский, Федотов,
А с ними Зиганшин Асхан!

І третя, за чергою, головний лікар обласної дитячої клінічної лікарні... золотими літерами:

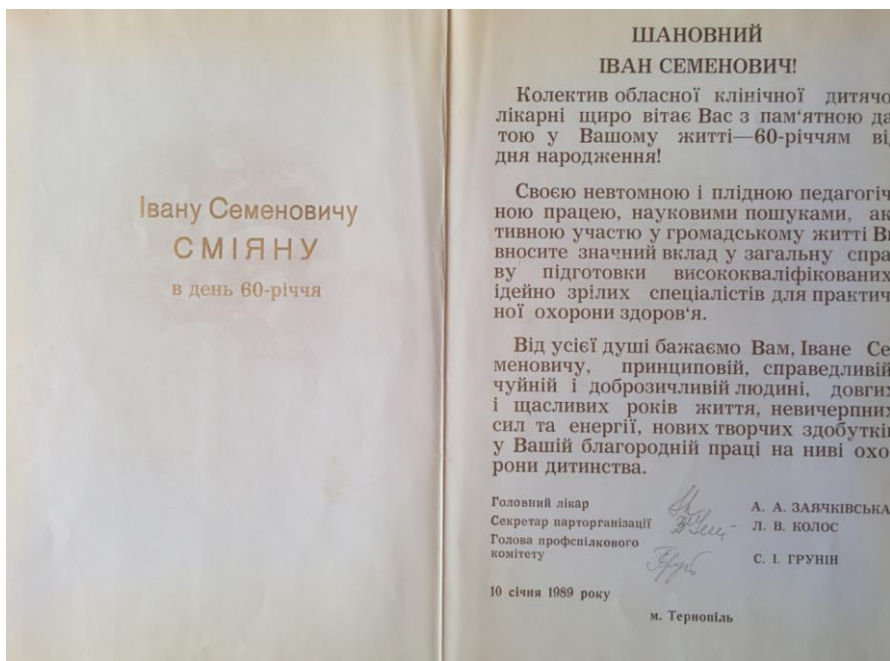
Шановний Іван Семенович!

Колектив обласної клінічної дитячої лікарні щиро вітає Вас з пам'ятною датою у Вашому житті — 60-річчям від дня народження!

Своєю невтомною і плідною педагогічною працею, науковими пошуками, активною участю у громадянському житті Ви вносите значний вклад у загальну справу підготовки висококваліфікованих, ідейно зрілих спеціалістів для практичної охорони здоров'я.

Від усієї душі бажаємо Вам, Іване Семеновичу, принциповій, справедливій, чуйній і доброзичливій людині довгих і щасливих років життя, невичерпних сил та енергії, нових творчих здобутків у Вашій благородній праці на ниві охорони дитинства.

Головний лікар	підпис	А. А. Заячківська
Секретар парторганізації	підпис	Л. В. Колос
Голова проспілкового комітету	підпис	С. І. Грунін
10 січня 1989 року	м. Тернопіль	

Аллу Анатоліївну я знаю з першого дня свого робочого дня в обласній клінічній дитячій лікарні... Вона була завжди на самих відповідальних участках праці лікарні, в тому числі й декілька років була заступником головного лікаря по медичній частині... так що її призначення на посаду головного лікаря не було дивиною ні для кого. Й сприйнято доброзичливо. Це був час надзвичайно бурних подій в СРСР, Україні і, особливо, в Тернопільській області, де було вперше створений революційний Народний Рух, який на сьогодні потехеньку стих завдяки лю д с ь к о м у ф а к т о р у...

А якраз в той час усвідомили

Молотять день і ніч — не жито,
А людські мізки й душі скрито,
Де ран не бачиш, аж вкінці
Зміркуеш: отсю душу вбито!...

Іван Франко

Отже, мені час переходити і до спілкування з четвертим головним лікарем моєї рідної установи:

**ШАНОВНИЙ
ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ !**

*Прийміть найщиріші вітання
з професійним святом – Днем
медичного працівника !*

*Бажаємо міцного здоров'я,
професійних здобутків,
достатку,
успіхів у нелегкій роботі.
Хай Ваші справи служать
розквіту
найгуманнішої професії
на землі.*

З повагою

Головний лікар **Г.І.Корицький**
КУТОР «ТОДКЛ»

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з професійним святом — Днем медичного працівника!

Бажаємо міцного здоров'я, професійних здобутків, достатку, успіхів у нелегкій роботі.

Хай Ваші справи служать розквіту найгуманнішої професії на землі.

З повагою

Головний лікар КУТОР «ТОДКЛ»

підпис

Г. І. Корицький

Ось так ще вчора мене вітала обласна дитяча клінічна лікарня, її головний лікар. Друзям роблять добро! Воістину! Скільки в нас спільного! І головного! Здоров'я і життя малюків! А «У друзів все спільне. Теренцій» (Communia sunt amicorum inter se omnia). Який неймовірний і зовсім не зрозумілий здоровій людині парадокс: лікарі докладають надзусилля, щоб покращити фізичний стан людини, а окремі особистості л е г к о сприяють убивству окремих людей, десятків, сотень, тисяч і навіть мільйонів! Так є сьогодні, так було колись:

КОЛОСЕЙ

Останки Колосою:
лиш стіни довкруги.
Про давнє і минуле
нагадують вони.

Під стінами трибуни
розкішні тут були,
всередині — арена,
видовища і гри.

Сходились тут вельможі,
суспільства всі верхи,
патриції, сенйори
займали тут ряди.

І мило розважались
видовищем страшним:
як християн кидали
голодним тиграм, лвам.

Хто більше був звірячий:
пантери, тигри, лви,
чи ті що на трибунах
втішались видом тим?

Без віри і любові
людина гірше лва,
бо відом ран і крові
насичуєсь вона.

О, скільки ж тої крові
пролита з тих арен,
і скільки жертв невинних —
роздертих християн!

Схилимось перед ними
в покорі ми, живі,
і з подивом вшануємо
безцінні жертви ті.

Чи ми змогли б сьогодні
відважно, як вони,
своє життя у жертві
за віру принести;

Та ранами і кров'ю
засвідчити Христа,
ім'я християнина
цінити над життя?

(З книги с. Серафими Сало «З вірою через віки». Львів. 2002)

Так є й сьогодні:

ЗА «НЕБЕСНОЮ СОТНЕЮ»... (ОЛЕСЯ КРОХМАЛЮК. «ЛУ» 12 ЧЕРВНЯ 2014)

Сивий, сивий, мов попіл, а в кожній сивинці — тонни болі. Не виказаного, не виплаканого... Та хіба ж можна той біль виплакати! Лишень посивіти, оніміти, а краще б самому померти над тілами синів своїх, любих хлопчиків, татових янголят...

Пливе кача по Тисині,
Ой, плаче кача по Тисині,
Мамко моя, не лай мені,
Мамко моя, не лай мені.*

Серце вибухнуло на сто шматків і загубилося у хвилях квітів, що червоно течуть тепер згорілими вулицями до МАЙДАНУ. А ВІН ось, стираючи чорними від попелу шин і горя, порепаними руками засохлу кров, стогони, прокльони й ганьбу, стоїть у жалобі біля сотні трун своїх хлопчаків...

Усміхнених, серйозних, білявих, сміливих, нерозважливих, талановитих, чорночубих, гордих, галасливих, закоханих, мрійливих, рідних...

*Залаєш ми в злу годину,
Ой, залаєш ми в злу годину.
Сам не знаю, де погину,
Сам не знаю, де погину.
А тоді... того дня..*

Майдан стояв поперед усіх на повен зріст, першим, закривав синів! І просив пошерхлими губами у снайперські вікна: «Сину, спинись! Не треба... Сину мій, хлопчику! Отямся! Це ж брат твій! Придивись! Сину!..»

Чомусь кулі одна по одній навиліт прошпарювали його серце, очі, мозок... і збивали хлопців позаду...

«Діти... Діти мої! Що ж це! Так не буває... Діти!»

Буває!

А той машинально тиснув на гачок, цвіркав слиною на дорогий паркет і цілив у наступного, наступного... Він усе чув, кожнісіньке слово, і те дратівливе ненависне «Слава Україні!..» Бачив кожного, бачив брата, і тата бачив...

«Героям слава!..»

Зброя зборола страх, тож сам ставав зброєю, мертвим, безвідмовним, холодним металом, що вбиває... Смертю.

Та Смерть прийшла і за ним. Стоїть за плечима, дихає владно і холодно. І зброя вже не рятує, і форма не гріє тіло. Особливо холодно йому тепер уночі. Бо Смерть невідступно пильнує, поклавши на потилицю руку. Щоб знав і відчував її, поки не збожеволіє... Бо й тоді знову бачитиме її позаду.

*Пливе кача по Тисині,
Ой, пливе кача по Тисині.
Мамко моя, не лай мені,
Мамко моя, не лай мені.*

*Пісня «Пливе кача по Тисині» складена на честь воїнів Карпатської Січі, що загинули, обороняючи Закарпаття від угорсько-фашистських окупантів.

Жаль, журба... і радість завжди поруч з нами. Як і наша Alma mater:

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро дякую Вам за привітання з Великодніми святами та надану в дар книгу за Вашим авторством!

В свою чергу, хочу побажати Вам міцного здоров'я, нев'янучої енергії, щастя та добра, величезного творчого натхнення та нових здобутків. Мирного неба над головою, успіхів і творчих злетів, здійснення всіх планів і задумів!

Благополуччя, миру і добра Вам та Вашим рідним!

З глибокою повагою

Ректор

підпис

В. М. Лісовий

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
просп. Леніна, буд.4, м. Харків, 61022; тел. (057) 707-73-80; факс (057) 700-41-32
e-mail: meduniver@knu.kharkov.ua; web: http://www.knu.kharkov.ua
код ЄДРПОУ 01896866

Члену – кореспонденту
НАМН України
заслуженому працівнику
вищої школи
д.мед.н., проф.
Сміяну І.С.

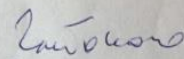
вул. Івана Франка, 6, кв. 8
м. Тернопіль 46001

Шановний Іване Семеновичу!

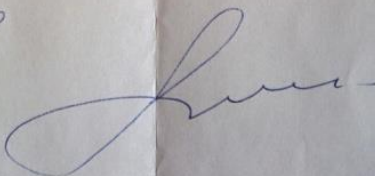
Щиро дякую Вам за привітання з Великодніми святами та надану в дар книгу за Вашим авторством!

У свою чергу, хочу побажати Вам міцного здоров'я, нев'янучої енергії, щастя та добра, величезного творчого натхнення та нових здобутків. Мирного неба над головою, успіхів і творчих злетів, здійснення всіх планів і задумів!

Благополуччя, миру і добра Вам та Вашим рідним!

З повагою

Ректор

В.М.Лісовий

Як мало уваги ми приділяємо доквіллю, ПРИРОДІ, своїй Alma mater..., вважаючи все це звичайним, природним... У чому тут наша помилка?

У ЧОМУ БОЖА ПОМИЛКА?

Замаїлася Україна стиглою весною. Чернігівські соснові бори помолодилися липкими від живиці пучками чатиння, заховавши від неба таїну свого світу, про яку знає тільки Бог, і все що народжується, розквітає і вмирає під банею зеленого храму, є Природі властиве: ніщо тут не зайве, всього для гармонії достатньо, кожен листок, кожне зело, комаха, птах і звірина живуть у злагоді з Творцем, ніщо нічому не заважає, і смерть, як і народження, доцільні. Дав Бог людині зразок тимчасового перебування на землі — довоколишню Природу, він відокремив її від людини, поставив збоку, унеможливив спілкування з нею, залишив для споглядання, прикладу, науки і наслідування досконалість свого творіння недосконалий людині. І дивується, певне, Господь, коли і де, непомилним будучи, помилився, допустивши до того, що наділена розумом істота, вінець його творіння, не чує і не відчуває себе саму і помислами своїми та ділами, двоєдушністю і фальшу, ненавистю і заздрістю, властолюбством і жорстокістю — прикметами, які в храмі Природи не існують, топче і руйнує її довершеність.

У чому Божа помилка? Кордон між Московію і Україною позначився намистом запінених білим цвітом кущів калини, які відділили березові сумні гаї потужних весною борів. Вони нагадували подорожньому, що входить він у край не кращий і не гірший, але інший, і що обидва краї кожен із своїм чаром, доповнюють гармонію світу, і ніщо не стоїть на перешкоді їх сусідському існуванню. Чому ж це людина так грубо втрутилася в Господню містерію, для чого стався страшний, сповнений крові і сліз Божий допуст? Чи не досліджує, не вивчає Бог суть недосконалості людини, поставивши її поруч з досконалою природою? (Р. Іванчук).

Яке вражає оповідання!? Його необхідно читати, як молитву! Іванчук — геній! Він ще й пророк. Він писав це оповідання ще задовго до кровавих подій в Україні, які сьогодні відбуваються по «милості» Росії (Путіна).

А ось як звучав 200 років тому в Михайла Лермонтова

ПРОРОК

С тех пор как вечный судия
Мне дал всеведение пророка,
В очах людей читаю я
Страницы злобы и порока.

Провозглашать я стал любви
И правды чистые ученья:
В меня все ближние мои
Бросали бешено камня.

Посыпал пеплом я главу,
Из городов бежал я нищий,
И вот в пустыне я живу,
Как птицы, даром Божьей пищи;

Завет предвечного храня,
Мне тварь покорна там земная;

И звезды слушают меня,
Лучами радостно играя.

Когда же через шумный град
Я пробираюсь торопливо,
То старцы детям говорят
С улыбкой самолюбивой:

«Смотрите, вот пример для вас!
Он горд был, не ужился с нами:
Глупец, хотел уверить нас,
Что Бог гласит его устами!

Смотрите ж, дети, на него:
Как он угрюм, и худ, и бледен!
Смотрите, как он наг и беден,
Как презирают все его!»

І знову Харків:

Сміян І.С.
вул. І.Франка, буд. 6, кв. 8
46001 м. Тернопіль

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро вдячна Вам за поздоровлення. Воно зіграло душу і додало
бадьорості духу, а це зараз чи не найпотрібніше у нашому житті.

Від усього серця й Вам кажу: «Христос воскрес! Воістину воскрес!»
Хай Він завжди буде поводитим у всіх Ваших справах і думках. Щастя Вам!

Із вдячністю й повагою *Лер* Перцева Ж.М.

P.S Над книгою працюємо, сподіваємося, що до 210-ої річниці
університету (2015 р.) вона буде видана.

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро Вам вдячна за поздоровлення. Воно зігріло душу і додало бадьорості духа, а це зараз чи не найпотрібніше у нашому житті.

Від усього серця і Вам кажу: «Христос Воскрес! Воістину Воскрес!» Хай Він завжди буде поводитимом у всіх Ваших справах і думках. Щастя Вам!

Із вдячністю й повагою підпис Перцева Ж. М.

Р. С. Над книгою працюємо, сподіваємося, що до 210-ої річниці університету (2015) вона буде видана.

Жанна Миколаївна, очолюючи музей Харківського національного медичного університету, знаходить час і на спілкування з його вихованцями. І не просто на спілкування, як видно з цього листа, а й на подальше їх творче піднесення... Вона переконала мене (сподіваюсь, і читача): «У кого є Для Чого жити, може винести майже будь-яке Як» (Фрідріх Ніцше). Чому? Тому що

Взгляни горе в лице — тупа вершина,
А сбоку погляди — она остра.
Иди навстречу — и гора все выше,
Иди назад — и ниже все гора...
О нет, она свой облик не меняет,
Гора одна и та же — в этом суть.
А превращение от того зависит,
С какого места на нее взглянуть.

Су Дун-по (1037–1101)

Ну що ж, Жаннето Миколаївно, чекаю з нетерпінням узагальненої колективної книги щодо історії нашої Alma mater! Вона, як «І с т о р і я к у л ь т у р и держави, становить у дійсності історію людського розуму, опис же битв та облог є лише історія людського божевілля» (автор невідомий). Божевілля, яке започаткував у незалежній Україні «геній» х...ло Путін. Він остаточно і безповоротно показав своє і своєї держави лице:

ОСЬ ТВОЄ ЛИЦЕ, РОСІЄ

Загарбництво в обрамленні брехні,
Що за собою чорну пустку сіє.
«Лиш я розумна, а усі — дурні» —
Ось істинне твоє лице, Росіє.

Мій край для тебе ласий був завжди,
Любила і горілочку і сало.
А на подяку — безсоромно ти
Козацьку волю чоботом топтала.

Мені ти затуляла криком рот,
Щоб не було моєї мови чути,
І гнали нашу долю у ярмо
Твою злістю напхані рекрути.

Але минулось... Відійшов мій страх,
Вже не лякає образ твій пузатий.
Я сил знайду, щоб вдарить по зубах,
Щоб не хотілось більш когось кусати.

І луснуть, наче бульбашка тремка,
Твій гонор і амбіції дволикі.
І трісне трон в маленького царька,
Який не зміг зробитися великим.

Вадим Крищенко

І звідки береться це страхіття!? Адже, як стверджує Василь Сухомлинський, кожна людина в дитинстві **х у д о ж н и к**:

КОЖНА ДИТИНА ХУДОЖНИК

Уже через тиждень після початку занять у «Школі радості» я сказав малюкам: «Принесіть завтра альбоми і олівці, будемо малювати». Наступного дня ми розташувалися на галявині шкільної садиби. Я запропонував дітям: «Подивіться навколо. Що ви бачите гарного, що вам найбільше подобається, те й малюйте».

Перед нами був шкільний сад і дослідна ділянка, освітлені осіннім сонцем. Діти зашебетали: одному подобалися червоні й жовті гарбузи, другому схилені до землі голівки соняшника, третьому — голубник, четвертому — виноградні грона. Шура милувався легкими, пухнастими хмарами, що плывуть по небу. Серьожі подобались гуси на дзеркальній поверхні ставу. Данькові захотілось намалювати рибок — він натхненно розповідав про те, як одного разам з дядьком ходив на риболовлю: нічого не спіймали, та зате побачили, як «грають» рибики.

— А я хочу малювати сонечко, — сказала Тіна.

Настала тиша. Діти малювали із захопленням. Я багато читав про методику уроків малювання — це частка духовного життя дитини. Діти

не просто переносять на папір щось з навколишнього світу, а живуть у цьому світі, входять у нього як творці краси, дістаючи насолоду від неї. Ось Ваня, весь захоплений своєю роботою, малює вулик, поряд дерево, на якому величезні квіти, над квіткою — бджола, майже така завбільшки, як і вулик. У хлопчика розчервонілись щічки, в очах вогник натхнення, який приносить велику радість учителям.

Творчість дітей — глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження і самоутвердження, в якому яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини. Цю самобутність неможливо охопити якимись правилами, єдиними і обов'язковими для всіх.

Коля не сказав, що йому сподобалось, і мене дуже хвилює, що ж він намалює. В альбомі хлопчика я побачив гіллясте дерево з великими круглими плодами, — значить, це яблуня; дерево оточує рій маленьких зірочок в ореолі променів, високо над деревом — серп місяця. Як хочеться мені прочитати в цьому цікавому малюнку потаємні думки і почуття дитини, — адже я бачу у нього в очах такий же вогник натхнення, як і в ті хвилини, коли ми спостерігали світ.

— Що ж це за зірочки над яблунею? — запитую в Колі. — Це не зірочки, — говорить хлопчик.

— Це срібні іскорки, які падають на сад з місяця. Адже в місяця теж є Ковалі-велетні, правда?

— Звичайно, є — відповідаю я, вражений думками, які хвилювали дитину в тиху вечірню годину. Значить, він дивився на нічне небо, милувався місячним сяйвом, помітив цей трепетний ореол блідного сяйва над яблунями.

— Але які он нитки кують ці Ковалі-велетні вночі? — в роздумі говорить хлопчик, і мені здається, що він не стільки звертається до вчителя, скільки до своїх спогадів про вічне небо, про бліде сяйво місяця, про танок зірок. Я боявся потривожити творче натхнення хлопчика. Серце забилось від радісного відкриття: творчість відкриває в дитячій душі ті потаємні куточки, в яких дрімають джерела добрих почуттів. Допомогаючи дитині відкривати красу навколишнього світу, вчитель непомітно торкається цих куточків.

За прикладом Лариси я почав малювати Ковалів-велетнів. Мені здавалося, що я малюю непогано. Ковалі вийшли схожими на справжніх молодобійців, ковадло — таке саме, як і в колгоспній кузні. Забувши, що я доросла людина, пережив радісне почуття: мої Ковалі, безперечно, будуть кращими, ніж у Лариси. Але на моєму малюнку дитячі погляди не затри-

мувалися, зате навколо Лариси утворився цілий натовп. «Що ж вона намалювала?» — думав я. Подивився через голови дітей: неначе нічого особливого в цьому дитячому малюнку немає, але чому всі захоплюються, а мій не звертають уваги? Чим більше я придивлявся до малюнка дівчини, тим зрозумілішим ставало, що у малюків своє бачення світу, своя мова художніх образотворчих засобів, під цю мову не підrobiшся, скільки б не намагався. У мене Ковалі-велетні в звичайних шапках, у фартуках, з довгими бородами, в чоботях. А у неї — навколо пухнастого волосся на головах могутніх Ковалів палає ореол з іскор. І бороди — не просто бороди, а вогненні вихри. Величезні молоти майже в два рази більші за голови... Для дитини це не відступ від правди, а яскрава правда — правда фантастичної сили, спритності, казкової єдності могутньої людини і вогненної стихії. Не можна підгонити цю чудову мову дитячої фантазії під нашу мову, мову дорослих. Нехай діти говорять одне з одним своєю мовою. Вчителям початкових класів я радив: учить дітей законів пропорції, перспективи, розмірності — все це добре, але водночас дайте простір і для дитячої фантазії, не ламайте дитячої мови казкового бачення світу...

Кожній дитині хотілось розповісти про те, що вона намалювала. І в цих розповідях, як самоцвіти, виблискували яскраві образи, порівняння. Малювання збагачувало мову дітей.

У поле, в ліс ми тепер майже завжди йшли з альбомами та олівцями. Старші школярі зробили для малюків маленькі альбоми, які можна покласти в кишеню. Навесні, через кілька місяців після того, як почала жити наша школа, я зробив великий альбом, в якому кожна дитина малювала найулюбленіший куточок навколишнього світу. Я записував у цей альбом короткі оповідання. Це ціла сторінка життя й духовного розвитку нашого колективу (із книги В. Сухомлинського «Вибрані твори» т. III).

Дуже прошу, читачу, прочитайте цей маленький уривок Великого Вчителя декілька разів, і ви переконаєтесь, як багато попрацював з нами диавол, використовуючи всі досягнення цивілізації... Особливо глибоко необхідно замислитись усім тим, хто вважає себе в ч и т е л е м у сім'ї, школі, училищі, коледжі, вузі, та й у колективі... Тести, мудли, матриці, оскі..., які засмічують мозок людини, сьогодні переважають у навчанні і, на превеликий жаль, у житті...

Якби більшість учителів (за своєю сутністю) були схожими на Василя Сухомлинського, то сьогодні не було б й такого вірша:

БОЛИТЬ

Надія Савченко — в російському полоні!
Не відпускає її монстр «СССР»,
І судить цар, що на кривавім троні
Імперією марить дотепер...

Це Україну у полон схопили
Підступні заколотники й «брати»
І очі світу цілому відкрили,
Якої прагнуть «правди» і мети!

Надії — волю! Україні — волю!
Це гасло хай лунає, як набат.
За підступ і жорстокість, і сваволю
Ще Богу звіт складе «пекельний брат»!

Раби, що жінку-українку катували, —
Нікчемні прихвосні з відомого багна...^{*}
І як би не судили, не брехали, —
Не скориться вам, виродки, вона!!!

Юрій Крим (м. Тульчин, Вінниччина)

Ось які щирі та душевні вірші за долю України ллються з усіх боків, від усіх поколінь... Навіть дійшло до неймовірного для Йосипа, пробачте, Володимира Московського... Напередодні Дня Прапора України, він, прапор, замайорів на шпилі однієї з висоток Москви, на Червоній Площі Москви з'явилась довга жовто-синя смуга, на шпилі Московського університету з'явився прапор України... А ще не вечір.

Україна в боротьбі за свою н е з а л е ж н і с т ь щоденно, щогодинно, щохвилино збагачується новими друзями з усього світу. Ще ніколи так широко й глибоко не проявлялась воля українського народу, воля до с в о б о д и... І це — незважаючи на негаразди, які не полишають нас і при п'ятому президентів, нещодавно обраному, і про які пише Юлія Мостова («ДТ» 21 серпня 2014):

НА ФАРБУ?

Патріотичні паркани тішать око. Я навіть не пропоную вдуматися в це словосполучення — «патріотичні паркани»... Але не в цьому річ. При-

^{*} Не секрет, чия столиця перекладається як «гнила вода».

дивіться. Ви бачите шмаття облізлої старої фарби, ви бачите виразки, виїдені іржею, ви бачите купи налиплого бруду? І це все замазано кольорами нашого прапора. Невідмиті, незашкурені, невідшліфовані огорожі, чию потворність замасковано кольорами пшениці й неба. Це і є «Жити по-новому»? Так. Поки що так.

Кажуть, не можна критикувати владу, бо йде війна. Дурниці. Тому що мародерство — це не тільки обкрадати магазини, біженців, їхні машини й їхні квартири. Мародерство — це відчиняти вночі ворота портів для «контрабасу»; це видавати рефінанс топ-аферистам країни; це стригти мільярди на тендерах; це виплачувати ПДВ зернотрейдерам і експортерам круглого лісу; це списувати борги енергокомпаніям без списку енергокомпаній і розуміння природи боргів. А зрада — це не тільки «злив» інформації ворогові. Зрада — це непроведення реформ; це боятися діяти і не вірити в розум і силу народу; це пріоритет майбутніх виборів над обороною країни; це відсутність у такий час послів у 23 країнах, включаючи Німеччину, Францію і Великобританію, не кажучи вже про американське непорозуміння; це Єфремов у парламенті; це бізнес Ахметова в дорогому аркуші пріоритетів прем'єра; це безкарність усіх, хто розграбував країну й оплатив вихідний квиток.

Є ще одна проблема, яка, я переконана, страшніша за корупцію, — дурість. Якщо хочете м'якше — непрофесіоналізм, некомпетентність. Вони допомагають втратити те, що не вкрадено. Страх і жадібність, як і раніше, диктують критерії кадрового відбору. Однокласники, однокурсники, особисті банкіри й друзі приходять на високі посади, часом не знаючи навіть термінології, не кажучи про специфіку й структуру міністерств і відомств. Брак міцної кадрової школи й розкладання морального жолоба, в якому має перебувати чиновник, міліціонер, прокурор, депутат, представник спецслужб, призвели до виродження керуючого класу. Ба більше, можна спробувати піддати люстрації чиновників старої влади, але глибокою оманною є переконання тих, хто вважає, що «будь-який інший», ставши на їхнє місце, зможе принести користь країні. Державний службовець — це така ж професія, як і будь-яка інша. А дурень — це всього лише людина не на своєму місці. Швидка заміна шептунів на горланів нічого не дасть країні крім заміни однієї важкої хвороби на іншу. На цьому етапі тільки потужний моральний імпульс і неминучість покарання, які виходять від президента, прем'єра та генпрокурора, можуть змусити здеградоване чиновництво працювати на країну. Відчуваєте імпульс?

Кажуть, Майдан змінив країну. Не знаю. Подивимося на розшифровку партійних списків на майбутніх виборах і результати голосування в округах. Тільки тоді ми зрозуміємо, чи навчився народ відрізняти золоте від блискучого і не міняти голос на милостиню. Найголовніше, що дав Майдан, — це дуже серйозний злам багатовікового стереотипу про те, що допомогти тобі можуть тільки рідні й куми. Не тільки. Кожен, хто там був, кожен, хто ним жив, зміг намацати плече, зміг знайти очі, зміг розділити принципи, зміг прозоро задекларувати мету і з незнайомими людьми її досягти. Зламано стіну, що багато років залишала нам лише лазівку для громадянських ініціатив. Майдан нікуди не розійшовся. І тільки приростатиме. Він — кузня громадян. На Майдані, в широкому значенні цього слова, викристалізувався авангард суспільства. Але поки що він затиснутий між байдужими масами й байдужою владою.

Найточніший розрахунок Путіна полягає в тому, що він напав на нашу країну в період міжеліття. Охвістя кадрової комети, що складається з гібридів «совка» і періоду первинного накопичення капіталів, востаннє прийшло до влади в нашій країні. Ця комета, запалена в 1990-ті, своє відпалала, хоча ще осяде сміттям і камінням на багатьох кріслах у новому парламенті. А нове сузір'я постпатерналістського покоління ще тільки складається. Це покоління вже здатне контролювати владу, але ще не може її здійснювати. Нам забракло трьох-чотирьох років для того, щоб це покоління сформувало своїх лідерів і дало можливість країні вперше обрати владу з іншим набором вад і чеснот. Коли це відбудеться, ми відштовхнемося від дна... Днями одна до сліз мужня й світла журналістка, відчайдушний репортер і невтомний волонтер, після довгого політичного екскурсу в доновогенераційну Україну, запитала мене: «Ви стільки про них знаєте, як же ви продовжуєте працювати? На що сподівається?». Я розгубилася з відповіддю. А тепер знаю її: бо є Ви, Насте. Бо є сотні тисяч, а можливо, й кілька мільйонів, людей-цвяхів, людей-паль, людей-рашпілів, юдей-атлантів.

У переддень Дня незалежності ми переживаємо найбільшу її загрозу. І не тільки тому, що йде війна, а тому, що на самовизначення нашої країни як ніколи намагаються впливати майже всі значимі світові столиці. Це — коли Путін у телефоні секретного зв'язку, це — коли Меркель у мобільці, це — коли МВФ у Скайпі. Це коли за твою країну намагаються вирішувати, який варіант їй нав'язати: Хасав'юрт, Північну Ірландію чи Придністров'я з представництвом у ВР. 24 серпня — День незалежності громадян від залежності держави. День незалежності людей дії: тих, які

воюють, які рятують, які дають прихисток, які генерують реформи, які пропонують виходи, які проводять розслідування злочинів старої і нової влади, які заявляють про здирництво, які не дають хабарів. Це День людей, які відмивають, чистять, ремонтують те, що вони готові фарбувати в кольори українського прапора.

Це день У К Р А Ї Н И, коли я (ти) виразно та яскраво бачу жовто-розові, з медовим смаком, груші на своїй садибі, привабливі червоні, жовті, розові... помідори на своїй грядці, опуклі, темно-сині сливи на розлогих деревах, з кожним днем все більш випуклими вирізняються яблука, а гарбузи, а соняшники, а суцільні ділянки квітів, різнокольорових троянд... Господи! Яке багатство я бачу в цей ДЕНЬ навколо мене!? Багатство, яке мою старість оновлює життєздатністю, життєдіяльністю, надією... І душа моя лунає на цілий світ:

Простору,
простору,
простору
і щоб ніяких травм
і чогось такого простого
як проростання трав
і чогось такого дивного
як музика
без блазенств
І слова
хоча б єдиного
що має безсмертний сенс

Ліна Костенко

Слова чекає людина, нерідко словом живе людина...

Вельмишановний Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас з професійним святом — Днем медичного працівника!

Бажаю міцного здоров'я, успіхів, насаги, достатку та гарного настрою. Щоб усе добро, дароване Вами людям, поверталось до Вас сторицею, а кожна мить життя радувала свою неповторність.

Зі святом Вас! Щастя і добра!

З повагою

Ректор, академік НАМН України підпис проф. В. М. Мороз

Вінницький національний медичний
університет ім. М.І.Пирогова

*Вельмишановний
Іван Семенович!*

*Щиро вітаю Вас з
професійним святом - Днем
медичного працівника!*

*Бажаю міцного здоров'я,
успіхів, наснаги, достатку та
гарного настрою. Щоб усе
добро, дароване Вами людям,
поверталось до Вас сторицею, а
кожна мить життя радувала
своєю неповторністю.*

*Зі святом Вас! Щастя і
добра!*

*З повагою
Ректор,
академік НАМН України*

Митиу проф. В.М.Мороз

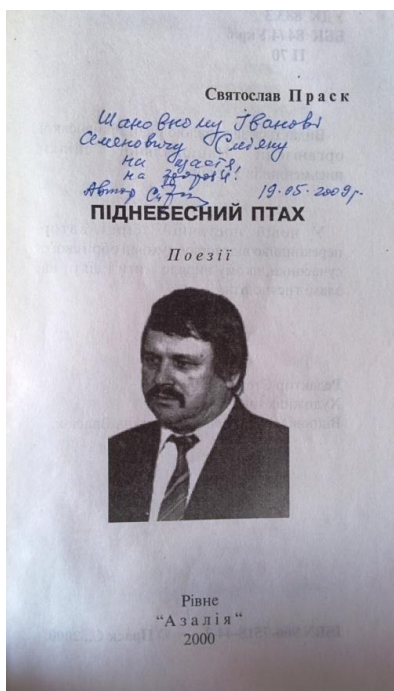
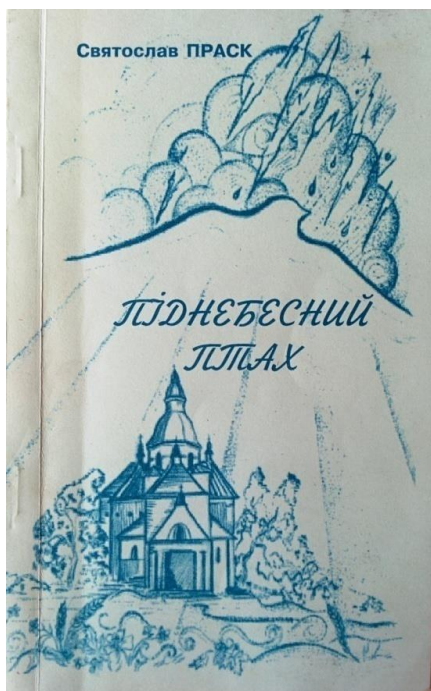
Ось це добре СЛОВО Василя Максимовича підбадьорює мене, надає мені не лише натхнення на сприйняття навколишньої п р и р о д и, а й зменшує те, що

Душа щемить.
Душі болить біда
Погрузлих душ в багно марнот щоденних.
Довкіл свята,
Але одна вода,
А де ж небесні язики вогненні?
Хто перетяв ту зоряну струну
Октав блакитних, що текли до серця?
Й осліпле серце забажало герцю,

Колиску помінявши на труну.
 І чорна зрада на святошнім тлі
 Солодкоперо пише хтиві оди, —
 І в груди б'є од імені народу
 При братолюбнім круглому столі.
 Фальшива нота моститься на лад
 І пророкта підступною любов'ю.
 А замість перл — метає в серце град
 Й регоче над Ісусовою кров'ю.
 Душа кричить!
 Душі охриплий зойк
 Не вирветься з лабет п'яного герцю,
 Що нас вертає в дикий мезозой... —
 Невже це фатум —
 Чи невіддале скерцо?..

Святослав Праск

Ось так Святослав Богданович Праск урівноважує наші почуття своїми поезіями, одну зі збірок яких він подарував мені з написом:

«Шановному Іванові Семеновичу Сміяну на щастя, на здоров'я!
Автор підпис 19. 05. 2009 р.»

Слово... Слова... Одні нас збурюють:

Не знає міру правди й сили
Й перед народом не звинив,
Той теж буває нещасливим,
Від того що не припинив
Брехні, що вилита за гроші,
Чи зла лицьованих незрад.
Я не прошу ні в кого «Прощу»
Ні вибачення, ні порад.
Пішовши навіть, жити буду,
Але не в цей, не в час лихий.
Не хочу жити серед люду,
Котрий до совісті глухий.

А. Мороз

Або, навпаки, заспокоює:

Трояндо мила — не в моїх літах —
Пробач, що взимку я зацвів тобою,
Світанком юним, сивою журбою
І п'ю сніжинку на твоїх устах.
Не осипай жаринок, не рони.
Спали собою мій холодний спокій.
Хоч мить квітневий в день цей поверни,
Впусти у світ зелений, світлоокій.
Переквітуй в мені, перегори,
Впади росою на життя живою.
У місяця мене перетвори,
Сама ж зорею стань над головою.

Георгій Петрук-Попик

ДИВНІ ПРОЯВИ НАШОГО ЖИТТЯ, ДИВА БУВАЮТЬ У ЖИТТІ К О Ж Н О Ї ЛЮДИНИ, ДИВА ТАКИ ТРАПЛЯЮТЬСЯ

Я росла в багатодітній сім'ї. Нас було дев'ятеро. П'ятеро померло.
Обновок мали не багато, хіба деколи перепадало нове взуття, бо розмір не
збігався. Та й врода... Хоч очі синьо-голубі, але веснянок повнісінько. І

вчитись даліше не пішла. Замкнулась, бува, в куточку, щоб іншим не заважати, і читаю собі книжки. Влітку пасла свою і сусідську корову, брала книжку із собою. Жила з книжковими героями, мріяла, уявляла. На таких кажуть «наївна», бо в житті так нема. Порівнювала себе з Даркою з роману «Повнолітні діти» Ірини Вільде, бо коси в неї були кольору гречаного меду, точнісінько як у мене. З Мерседес із роману про графа Монте Крісто...

Через пасовисько попри дорогу над'їхала якість фіра, і моя корова сполошилась. Іздовий закричав: «Тпр-р-р, гей... Дівушка, почему скот на дороге?» Так йому хотілось зверхньо себе показати, що заговорив аж російською... Я підбігла, та корова вже й сама втекла. Наші погляди зустрілись... Чорнявий кароокий хлопчина тоді запав мені на душу. Довкола тихо, не було близько пастушок — моїх подружок, тільки небо чисте, ясно... І я кажу чи то сама собі, чи йому вслід: «А ти, Монте Крісто, поїхав і забрав мій спокій та серце з собою. От дурна...» Доводилось йти й на ланку сапати. З мамою якість сапаємо на полі буряки. Аж видно й друге село, як на долоні, і хати біленькі. Побігла туди по воду на обід та й сіла спочити. Любуюсь краєвидом. Так гарно... Он садочок, а далі такий собі заріночок, ох і пасувала би там хатинка, подумалось...

Минуло чотири роки. Ми з дівчатами на толоці кукурудзу оббираємо, співаємо. Тут і хлопці прийшли з баяном. Нагулялись, але я не впізнала тоді того свого Монте Крісто, хоч і танцювала з ним... Подружка мені шепнула: «Про тебе розвідував один хлопець». «Дивно, чого сам не спитав» — відказую їй.

Невдовзі я отримала листа із Севастополя. Хлопець той пішов служити на морфлот на чотири літа. Аж тепер, через листи, ми познайомились ближче... Дізналися, що ровесники, навіть одного дня народились, обоє Скорпіони... Буває ж...

Після армії ми побрались, а через десять років побудували на тім заріночку хату, що колись я ним милувалась... Прожили в злагоді 42 роки. Сумно нині, бо його нема. Та я по життєвому шляху іду не сама. Є діти, онуки, молитви Господні і Мати Марія Свята. Тож вірю, що у світі дива таки трапляються (Марія Познанська. Тернопільська область. «ВЖ» 8.05.2013).

Мене це оповідання Марії Познанської збурило. Збурило своєю пам'яттю. Адже і я на толоці, де оббирали кукурудзу, пізнав свою першу любов! Це по-перше. А по-друге. На життєвому шляху кожної людини див буває не одне і не два, а багато-багато. Людина його не помічає, вва-

жає таке явище буднями. У авторки, Марії, з'явилися діти, потім — онуки... Хіба це не диво?! Це — найбільше життєве диво! Людино! Все що вийшло з рук твоїх, з розуму твого — це диво з див. Не хочу, щоб мене зрозуміли не так (гоноровість), але хочу підкреслити, що кожна книга (я їх написав більше сотні — медичних і не медичних), яку я написав, щоразу, коли я завершував її написання і коли вона з'являлась з друку, викликала в мене почуття піднесення, відчуття радості, відчуття завершення якоїсь окремої мрії. Я думаю, що такі відчуття опановують і того, хто варить смачний борщ, майструє гарний стілець, вирощує багатий врожай, будує міжпланетний корабель... Отож, л ю д и н о, твори! Пам'ятай про українську приказку моїх батьків, дідів, прадідів... «На Бога надійся, а сам не сплошай! (не підведи — І. С.)»

А

У СУДЖЕННЯХ ПРО ПУТІ ГОСПОДНІ ТРЕБА БУТИ ОГЛЯДНИМ

Найвдячнішим полем і предметом дурисвітства є незнані для нас речі. Уже сама дивовижність оповіді про них схиляє нас до віри, а окрім того, таку оповідь, непідвладну нашому повсякденному здоровому глузду, нам ніяк не спростувати. З цієї причини, зазначає Платон, куди легше переконувати, говорячи про богів, ніж про природу людей; невігластво слухаючих відкриває якнайширший простір і запевнює необмежену свободу для трактування таємничих матерій.

Ось чому ні в що люди не вірять так непохитно, як у те, про що знають найменше, і ніхто не просторікує так самовпевнено, як вигадники басчок — скажімо, алхіміки, планетники, звіздари, хіроманти, лікарі, *словом, вуличний люд галасливий. Горацій, Сатири I. 2,2.* До них я охоче долучив би, якби смів, багато інших людців, тлумачів і професійних наглядачів Божих замірів, які вважають за свій обов'язок знаходити причин кожної події і дошукуватися в тайношах волі Господньої незбагненних спонук його творинь. Хоча безмежна розмаїтість і суперечність випадків кидає їх із кутка в куток і із крайнощів у крайнощі, вони гонять далі свої химери і із того самого шаплика шмарують білим і чорним.

Ув одного індіанського племені є хвальний звичай: якщо їм не поведеться у якійсь-то потиличці чи в битві, вони всією громадою просять вибачення у сонця, свого божества, буцімто за якійсь гріх, приписуючи свою лиху чи щасливу долю божистому розумі і віддаючи на його ласку свій розмисел та глузд.

Християнинові досить вірити, що все йде від Бога, приймати все вдячним серцем із рук божистої і незглибної мудрості і брати все за благо, хоч би в якій подобі воно посилалося. Натомість я вважаю за зле (хоч бачу це часто) шукати зміцнення і покріплення віри в успіхові наших справ. Наша релігія має для себе досить інших підстав і не потребує посилення на події. Народ, призвичаєний до таких спокусливих і вельми любих своєму серцю аргументів наражається на небезпеку, і якщо раптом станеться щось протилежне і прикре, може похитнутись у вірі. Взяти хоча б сьогоднішні наші релігійні війни. Ті, хто взяв гору в битві під Ларош-Абейлі, раділи великою радістю з цієї удачі і послуговувалися нею як доказом правого діла. Коли ж їм довелося зазнати поразки під Монкотуром і Жарнаком, вони виправдувалися господньою хлостою і карою. І як би люд не був у їхніх руках, він зразу б відчув, що це все одно, що брати з одного мішка промел двох різних злаків чи з тих самих уст дмухати теплом і холодом. Ліпше було б сказати йому щирю правду. Кілька місяців тому під орудою Дон Хуана Австрійського блискуче ми виграли морську битву з турками. Але не раз Богові було вгодно, щоб ми програвали і туркам. Словом, трудно зважувати на наших терезах діла Божі, щоб вони не зазнавали шкоди. І якби хто захотів класти притиск на тому, що Арій та його однодумець папа Лев, головні схизматики, померли хоч і різного часу, але такою схожою і дивною смертю (обидва покинули через завійницю диспут, нагло віддали Богові душу в клозеті) і вбачати в цьому особливу божу помсту (у такому шпетному місці), я міг би ще долучити сюди Геліогабала, якого забито теж у відхіднику. Та ба! І святого Іренія спіткала така сама доля. Бог, бажаючи нас повчити, що добрі мають сподіватися, а злі боятися чогось іншого, ніж долі й недолі сього світу, розпоряджає ними і керує за своїми таємними приписами, забираючи у нас змогу вкидатися в безглузді розправи. І в дурні пошиваються ті, хто силкується зглибити оті божі присуди, покладаючись на свій людський розум: кожний успіх веде за собою два неуспіхи. Це яскраво засвідчують противники святого Августина. Ця суперечка розв'язується радше зброєю пам'яті, ніж зброєю розуму. Треба вдовольнитися тим світлом, яке сонце воліє посилати на нас своїми парусами; а хто зведе очі, ловлячи всі його потоки, хай не нарікає, якщо на покару за своє зухвальство він осліпне. *Бо хто з людей може умисел Божий збагнути? Або хто ж може осягнути волю Господню?* (Книга премудрості Соломонової) [із книги Мішель Монтеня «Проби», кн. I].

Дивуюся й захоплююся розумом наших предків (у даному випадку Мішелем Монтенем)! Дивуюсь і не розумію: чому сьогодні розум людини недооцінюється, а гроші, багатство — переоцінюються. Уся спільнота України вже звернула увагу на те, що всі, кому вдалося сісти на владний стілець, насамперед багатіють (зрозуміло, за рахунок тих, хто без стільця). І це не залежить від стільця: чи від голови сільської ради, а чи Президента... Уже дійшло до того, що й золоті унітази для себе пристосовують, свідомо забуваючи, що:

1. Життя наше коротке (*Vita nostra brevis est*);
2. Життя непевне, але смерть якнайбільш вірогідна (*Vita incerta, mors certissima*);
3. Життя без науки — смерть (*Vita sine litteris mors est*);
4. Життя без свободи — ніщо (*Vita sine libertate nihil*);
5. Чесність — це дорога життя (*Vitae via virtus*)...

Отож подумаймо,

ЯК ТРЕБА УНИКАТИ РОЗКОШІВ, ХОЧ БИ Й ЦІНОЮ ЖИТТЯ

Я переконався, що більшість старожитніх думок сходяться в одному: коли життя несе більше злого, ніж доброго, то час помирати; іще: чіплятися за життя зі стражданнями та муками, означає порушувати закони природи; як свідчать старожитні сентенції:

*Або жити безжурно, або вчасно померти:
Гарна смерть для людей, яких кривдить життя.
Краще зовсім не жити, ніж скінути в неволі.*

Анонімні грецькі поети

Але дійти у своєму зневажанні смерті до того, щоб рятуватися нею від шани, багатства, високого становища та інших милостей і благ, які ми називаємо дарами долі, це вже щось незвичайне! Невже наш розум зама-ло мав мороки, прищеплюючи нам байдужість до тих благ, що ми наки-даємо йому ще новий тягар? Я зроду ще не чув, аби хтось радив чи прак-тикував такі речі, поки мені не потрапив до рук уривок із Сенеки, де він радить Люцілію, цьому потужному і впливовому при цезарі мужеві, по-кинути пишноту, розкоші та світову марноту і зажити самотнім, спокій-ним і філософським життя. Оскільки Люцілій покликається на якісь тру-дності, пов'язані з цим, Сенека додає «Я переконаний (твердить він), що

тобі треба зректися такого існування або взагалі життя: отож раджу тобі йти пологішим шляхом і радже розв'язувати, ніж рубати вузол, який ти зле зав'язав, а вже як тобі не пощастить розпутати, тоді розрубай його. Немає людини, навіть найбоягузливішої, яка не волила б упасти один-однісінький раз, але вже навек, ніж постійно висіти над проваллям». Така порада, як на мене, більш пасувала б твердості стоїків; але її, як не дивно, запозичено з Епікура, який з цього приводу писав Ідоменею цілком у цьому самому дусі.

Мені здається ніби я знайшов і в наших письменників чимало подібних рис, трохи злагоджених християнством.

Святий Іларій, єпископ із Пуатьє, цей знакомитий ворог аріанської схизми, перебуваючи в Сирії, отримав звістку, що його цурку-одиначку Абру, полишену вдома з матір'ю жадають пошлюбити найзаможніші панове в околиці, бо вона дівчина гарно вихована, вродлива, багата і саме на порі. Він відписав їй (як ми читаємо), аби вона відвернулася від усіх тих спокус і обіцянок, додаючи, що під час своєї мандрівки він знайшов їй обранця достойнішого й чудовішого і куди могутнішого і пишнішого, який обдарує її безцінними строями та клейнодами. Він завзявся витравити в ній потяг та звичку до світських утіх і повернути її до Бога. А що найкоротшим і найпевнішим шляхом до цієї мети здавалась йому смерть, то він не переставав молитвами, просьбами та офірами допоминатися Бога, щоб він забрав її з цього світу і покликав до себе. Так воно і сталося: невдовзі по його повороті дочка переставилася, на превелику радість Іларієву. Цей Іларій, здається, перевершив своєю заподатливістю всіх, удавшись відразу до засобу, який інші вважають за крайній, ба більше, повівся так безоглядно зі своєю одиначкою! Але мені не хотілось б опустити кінець цієї історії, хоча він і не дотичний моєї теми. Дружина святого Іларія, зачувши від нього, що смерть їхньої доньки стала з його волі та заміру, в також те, наскільки вона тепер щасливіша, покинувши сей світ, замість поневірятися в ньому, прийнялася такою палкою жадобою вічного і небесного раювання, що, докучаючи мужеві постійними благаннями, упрохала його зробити те саме і для неї. І коли Бог, зглянувшись на їхні спільні моління, трохи згодом навістив і її, то цю смерть прийняли обоє дуже радо (із книги Мішеля Монтеня «Проби», книга I).

Замовк. Думаю. Заглиблююсь у думи свої. Яка неосяжність людських міркувань. І що тут скажеш? Я лише вигукну словами великого поета, Бориса Олійника:

Батьки і діти! Діти і батьки!
Нерозділиме і одвічне коло.
Ми засіваємо житейське поле,
І не на день минуций — на віки.

Між нас не ляжуть вирвами роки,
Бо ваша кров пульсує в нашій долі...
Батьки і діти... Діти і батьки...
Нам нічого ділить на спільнім полі.

Оцих тополь приречений кортеж
Довічно супроводить Україну,
І традиційні верби, і калина —
Все батьківське, але й синівське — теж!

Одне воно, як матір в нас одна.
Як перше слово — і останнє слово.
Як шабля не згублена Сіркова
І Лисенкова дума неземна.

Я зрозумів тривогу ваших душ:
Чи діти спадок збережуть великий?
Але — повірте ! — краснодонський шурф
Вивчає і мене крізь лінзу крику.

І я по горло — в льодовий Сиваш,
І я за бруствер вириваюсь раптом,
Коли комбат жбурляє в небо прапор,
Так само — мій, як і по праву — ваш!

Все наше — от дощинки на вікні
До вічної Тарасової муки —
Передаю своїм синам і внукам,
І не на день минуций — на віки!

Батьки й діти... Вічний ланцюг життя! І це, як «Бачите, яка велика
божа мудрість [videtis quam magna sapientia Dei]» (Євангеліє від Луки). А
це частка цього ланцюга — з'єднання двох сердець! Серця моєї любові
внучки Катрусі із серцем її нареченого — Олега. У Спасо-
Преображенському кафедральному соборі в Сумах. У чудовому правос-
лавному соборі! З думами про вчорашній день:

...Біля річки палали багаття,
А навколо святкових вогнів

Хороводи водили дівчата
І співали купальські пісні.

«Ой на Івана та й на Купала
Дівчина в лузі квіти збирала.
Квіти збирала, вінок сплітала,
На тиху воду вінок спускала...»

Антон Качан

*Ось який чудовий вигляд має Спасо-Преображенський кафедральний собор
у м. Сумах, де живе Катруся.*

Чудово, бо

ЦЕРКОВЬ — ДОМ БОЖІЙ

Основою дома Божія, церкви, говорить св.. Димитрій, митр. Ростовський, Сам Христос, стени — закон Божій, столпы — апостоли, євангелісти, учителі, покровь — Дух Святий (из «Твор. св. Дмитрія рост.», ч. 2, стр. 166).

Після церкви назавжди залишається

ЄДНІСТЬ ДВОХ

Тільки «особи» здатні вимовити ці слова, Тільки вони здатні до існування у «спільності» на основі взаємного вибору, який є чи повинен бути повністю свідомим і вільним. Чоловік покидає батька й матір, щоб з'єднатися зі своєю жінкою (див. Бут. 2, 24) — ці слова з Книги Буття передають свідомий і вільний вибір, який дає початок подружньому союзу, роблячи сина чоловіком, а дочку — дружиною. Не можна посправжньому зрозуміти цей взаємний вибір, якщо не мати перед очима повної правди про розумну і вільну особу, якою є людська особа. II Ватиканський Собор говорить про подібність до Бога, вживаючи дуже важливі слова. Тут не йдеться тільки про Божий образ і подобу, яким є кожна людина зокрема. Собор говорить про «повну подібність між єдністю Божих Осіб і єдністю Божих дітей, з'єднаних у правді й любові». Цей, особливо багатозначний вислів, дозволяє нам, насамперед, підтвердити те, що є внутрішньою суттю кожної особи, кожного чоловіка і жінки. Ця самотність — це здатність жити у правді й любові; навіть більше — це потреба правди і любові як складових частин виміру життя людини. Такого роду потреба правди і любові відкриває людину як для Бога, так для усього існуючого — особливим чином відкриває для іншої людини, відкриває її для життя «у спільності». Ця потреба відкриває чоловіка і жінку в напрямку подружжя і сім'ї. У наведених словах Собору «спільність» людських істот, а особливо подружжя, немов виведена з таїнства «Ми» Пресвятої Тройці, і «подружня спільність» пов'язана з цим таїнством. Сім'я, яка бере початок з любові чоловіка і жінки, в суттєвий спосіб впливає з Божого таїнства. Це відповідає найбільш інтимній суті обидвох: чоловіка і жінки, відповідає їх справжній особистій гідності. Чоловік і жінка поєднуються між собою так тісно, що — словами Книги Буття — стають «одним тілом» (Бут. 2, 24). Як чоловік, так і жінка, через свою фізичну будову, як дві людські істоти, рівноправно беруть участь у здатності жити «у правді і любові». Ця характерна здатність людини як особи має одночасно духовний і тілесний вимір. Власне через це чоловік і жінка здатні до формування «спільності осіб» у подружжі. Коли вони поєднуються один з одним у подружньому союзі, як «одне тіло», то їхня єдність повинна бути одночасно єдністю «у правді і любові», віддзеркалюючи таким чином зрілість, притаманну людським істотам, створеним на образ і подобу Бога.

Сім'я, яка впливає з цієї єдності, завдячує свою внутрішню міцність союзу між чоловіком і жінкою, який Христос підніс до рівня Святої

Тайни. Свій спільнотний характер, більше того, своєї властивості «спільності», сім'я бере з цієї фундаментальної спільності подружжя, яка триває у дітях. «Чи хочете з відповідальністю та любов'ю прийняти і похристиянські виховувати дітей, якими вас обдарує Бог?» — запитує їх священник під час вінчання. Підтвердження з боку молодих відповідає внутрішній правді любові, яка їх єднає. Однак, їхня єдність не закриває подружню пару, не служить тільки їм самим, вона відкрита у напрямку нового життя і нової істоти. Як батьки, вони здатні дати життя подібній до них самих істоті, не тільки «кість від їх костей і тіло від їх тіла» (див. Бут. 2, 23), але образ і подобу Бога — тобто особу.

Запитуючи: «Чи ви (...) хочете прийняти?», Церква пригадує молодим, що вони перебувають перед творчою силою Бога. Те, що вони покликані стати батьками, означає життєдайну співпрацю з Творцем. Співпрацювати з Творцем у покликанні до життя нових людських істот, означає спричинитись до предання образу і подібності Бога, яким є кожен «народжений від жінки» (із книги «Лист до сімей святішого отця Івана Павла II з нагоди року Сім'ї 1994»).

Ось які настанови прозвучали для вас, Катрусю та Олеже. Дотримуйтеся їх та пам'ятайте

КТО С УСЕРДИЕМ МОЛИТСЯ, С ТЕМ МОЛИТСЯ АНГЕЛ

В юношеских годах благочестивый Григорий, впоследствии епископ акрагентийский, ходил к разным старцам, чтобы научиться их примером благочестивой жизни и иноческим подвигам. Однажды он приближается к келлии одного великаго старца и слышит пріятное пеніе многих лиц. Подойдя ближе, он услышал голоса только трех поющих. Когда же подошел к дверям келлии, то услышал что поет один старец и оканчивает девятый час. Не смея постучаться в двери, чтобы не нарушить спокойствія молящегося, он стоял объятый страхом. По окончании молитвы святой тот старец увидел стоящего юношу и тотчас узнал духом, кто стоит пред ним, и сказал: «чадо Григорій, войди сюда». В больший пришел страх богобоязненный Григорій, когда услышал, что незнакомый старец называет его по имени. Войдя в келлію, он увидел одного старца, никого другого он не мог увидеть, и удивлялся, что пел один старец, а слышался голос многих поющих, и уразумел, что ангелы Божіи пели с ним. — Так, християнин, ангелы поют и прославляют Бога вместе с тем, кто с усердием и любовію совершает свою домашнюю молитву! Пал Григорій к

ногам старца со слезами, говоря: «помилуй мя, отче, и моли о мне грешном, да спасет Бог душу мою». Старец благословил юношу и сказал: «Бог помилует тя, чадо, и даст тебе воздаяние за труды твои» («Ч.-М.». нояб. 23 дня, сн. Воскр. чт. 1888 г. № 34). [із книги «Духовные посевы». Київ, 1991].

А я, моя любя внучечко Катруся, як настанову скажу тобі:

МОЛИСЬ, ДИТЯ!

І. Молись, дитя: сомненья камень
Твоей груди не тяготит;
Твоей молитвы чистый пламень
Святой любовью горит.
Молись, дитя; тебе внимает
Творец безчисленных міров,
И капли слез твоих считает,
И отвечать тебе готов.

И. Никитин

ІІ. Бывало, в глубокий полуночный час,
Малютки, приду любоваться на вас;
Бывало, люблю вас крестом знаменать,
Молиться, да будет на вас благодать
Любовь Вседержителя Бога...
О дети, в глубокий полуночный час
Молитесь о том, кто молится о вас,
О том, кто любил вас крестом знаменать;
Молитесь, да будет и с ним благодать,
Любовь Вседержителя Бога.

В. Хомяков

На фотографії віддзеркалені миттєвості шлюбної церемонії Катрусі та Олега в Сумському Спасо-Преображенському кафедральному соборі...

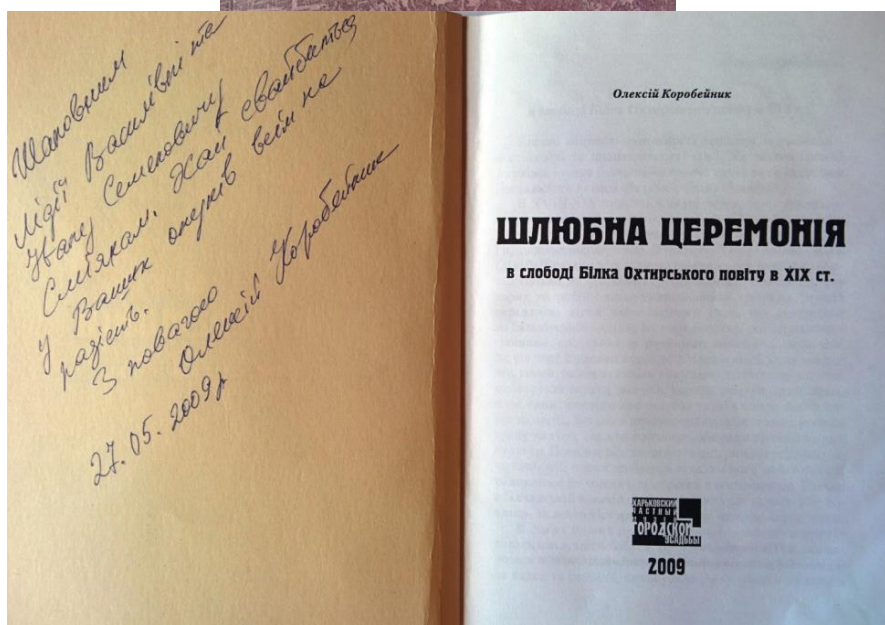
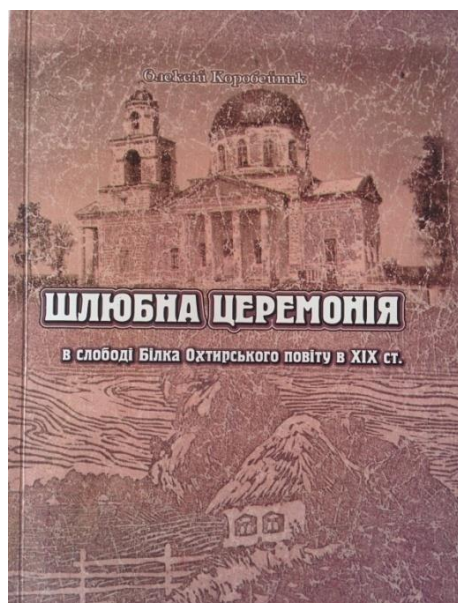
А мій земляк Олексій Коробейник (вчитель) видав цікаву брошуру (2009 рік) «Шлюбна церемонія в слободі Білка Охтирського повіту в ХІХ ст.» (у селі мого народження) з посвятою:

Шановним Лідії Василівні та Івану Семеновичу Сміянам. Хай свай-
биться у Ваших онуків всім на радість.

З повагою

Олексій Коробейник

27. 05. 2009 р.

Вона (брошура) розпочинається вступним словом автора:

Корені міцності заможності держави та громади — в стійкості та працездатності сім'ї. Як тисячі громад України, і наша білчанська козача громада складалася і складається із сімей. Які сім'ї — така і громада.

У XVII–XIX столітті в Білці переважала традиційна для нашого народу взагалі і для слобідських казачих полків і сотень — патріархальна сім'я, яка освячувалась і православною цеквою. В такій сім'ї старі батько і мати (дід і бабуся) користувалися повагою синів, невісток і онуків. Батько, як правило, керував всім життям сім'ї, давав наряд на роботу неодруженим синам і онукам (зрідка переважно дітям наймолодшого сина, що залишався на батьківській садибі) по господарству, розпоряджався гроши-ма, слідкував за розумним використанням землі, вів торг плодами праці всіх членів сім'ї, купував волів, коней; разом з синами і онуками заготовляв паливо, майстрував взуття, кожухи, шапки, хомути, дуги, ярма, вози, сани; кожного дня голував та поїв коней, волів, корів та овець; батько з синами орали поле, город, косили траву на сіно, косили пшеницю, збирали врожай інших культур. Порядок під час роботи підтримувався, дякуючи глибокій повазі до батька завдяки його майстерності та знанням по чоловічим справам в господарстві. Батька в білчанській козачій сім'ї по-важали і слухались, а не боялись, як дехто з істориків козацтва хоче нас переконати.

В сім'ях наших предків великою повагою користувалась мати, мати-бабуся. Це вона була хранителька народної пам'яті. Бабуся вчила дітей молитвам, розповідала казки та спогади, виховувала у них повагу до дідуся і батьків. Вона ж була терплячою вчителькою різноманітних жіночих трудових навиків, методів лікування, хранителькою жіночих та дівочих таємниць. Повагу до матері підтримував дідусь, батьки і, звичайно, сам спосіб життя та поведінки жінки-матері в сім'ї.

Міцна, здорова казача сім'я базувалася на доволі демократичних за-садах її творення, про що говорять, як народні перекази, так і документи православної церкви, яка освящала сімейні відносини.

В дитячі роки майбутні чоловіки і жінки — наші пращури — знайо-милися під час козачих ігор та забав, які були, як правило, спільними для хлопчиків і дівчат. «Коромисло», «Котики», «Гра в квача», «Гуси додо-му», «щурки», «переваги» та інші змагання, крім того, що виробляли силу, витривалість, виховували у дітей повагу один до одного та закладали основи дружби.

На вулиці, вечорницях та досвідках парубки й дівчата знайомились ближче, залицялися, прислухалися до характерів один одного, пізнавали один одного, як майбутніх помічників в сім'ях.

Покохавши один одного, парубок і дівчина погоджувались на шлюб між собою, а потім заручалися згодою своїх батьків. При цьому сім'ї молодих враховували, щоб жених не був ледачим, був працьовитим, знав усі сільськогосподарські роботи, був сильним, витриманим, не був п'яницею. Молода мала походити з чесної трудової сім'ї, бути звичної до всякої праці, вміти вести домашнє господарство, вміти прясти, ткати полотно, шити, жати, прати білизну, бути охайною.

Шлюби справляли завжди між постами. Тому наші дідусі і бабусі народжувались переважно через 9-10 місяців після посту: в березні-червні, та жовтні-грудні. Принаймні ці місяці рясніють новонародженими, зареєстрованими в книгах народжених Миколаївської церкви слободи Білка Охтирського повіту Білгородської, а потім Харківської єпархії за 1799-1899 роки.

До шлюбу молоді йшли до церкви — сповідатися в батюшки. Разом з молодими до священика церкви Святого Миколая слободи Білки йшли й батьки та родичі жениха і нареченої. Проводилась бесіда з молодими про святість та вічність одруження, про моральні сторони сім'ї та виховання дітей, вчинявся так званий обиск. Бесіди велись протягом трьох тижнів. В дні, коли молоді сповідалися в церкві, тричі оголошувалось привселюдно про намір молодих одружитися. І якщо не від кого з громади не поступали заяви про неможливість цього одруження, священик благословляв молодих на одруження, а їх батьків на сватання та організацію весілля. В церковну книгу при цьому вносився запис:

«1804 року, грудня 24 дня обтиск сотворив Охтирського повіту, слободи Білки Миколаївської церкви священик Іоан Якова син Рашевський про бажаючих одружитися села Олексини померлих майорів Надаржинських малолітньої спадкоємниці Олександри Тимофіївної дочки Надрижанської слобідського селянина Михайла Григорієва сина Биковця сина його Андрія й села Тучви тієї ж поміщиці слобідського селянина Олексія Андрійового сина Жабки дочкою дівицею Агафією і одруженню та вінчанню перешкод немає

Священик Іоан Якова син Рашевський

Дяк Ісидор Стеценко

Дячок Трофим Стеценко

Пономар Мвтівй Ковалевський

Через кілька днів після сватання за домовленістю зі сватами та женихом батьки нареченої з дівчиною їхали до жениха оглядати його господарство, ближче знайомитися з ріднею. Жених з батьком проводили майбутню невістку з батьками по погребях, засіках та хлівах, показуючи своє багатство. Мати жениха хвалилася одежею, взуттям, полотном, меблями, прикрасами та все промовляла: «Приходь до нас, дочко, у нас тобі буде як у рідної матінки!» На другий день після розглядин батьки з нареченими знову йшли до церкви. Тут батюшка читав молодим божі настанови та побажання, а з батьків брав клятву. Оскільки в православні церкви слободи Білка правилось російською мовою, ми наводимо клятву мовою оригіналу:

№ 9. ПРИСЯГА

Мы ниженаименованные обещаем и клянемся Всемогущим Богом пред святым его Евангелием в том, что сочезающиеся ныне первым браком племянник мой при мне обретающийся казенной обывателе Прокофий Андреев сын Левцун который поемлет в жену себе девицу у казенного обывателя Антония Леонтиева сына Бублика, дочь Ульяну намерен с нашего позволения законно сочетаться своим произволением добрым и непринужденным имеет крепкую на то мысль у усердное желание и непревратное намерение и честно по достоянию тайны сея в супружество между собою совокупиться хошуть и сродства между оными духовного и плотского присвоения до супружества недопускающего и иного никакова правильного перепития супружество возбраняющего необретається и от нас оным сочетавающимся ни единого к тому с оными персонами супружеству принуждения никаким образом на перед сего не происходило и нене нет и сие клятвенное изъязвление заключаем тако: ежели хотя едино что от вышереченного явится когда неистинно то по вини мы будем истязанию церковному и политическому в заключение же сей нашей клятвы целуем слово и крест Спасителя нашего и подписуемся 1822 года января 29 дня.

Навіть не повністю описана процедура шлюбної церемонії в моєму селі Білка в далеких роках минулих століть свідчить про фундаментальність та глибинність намірів утворити сім'ю. Сім'ю міцну, дружну, назавжди.

Майже ціле століття біси знищували нашу духовність... Про це написано багато, у тому числі і Володимиром Висоцьким:

Я ЖЕНЩИН НЕ БИЛ ДО СЕМНАДЦАТИ ЛЕТ

Я женщин не бил до семнадцати лет —
В семнадцать ударил впервые, —
С тех пор на меня просто удержу нет:
Направо — налево я им раздаю «чаевые».

Но как же случилось, что интеллигент,
Противник насилия в быте,
Так низко упал я — и этот момент,
Ну если хотите, себя осквернил мордобитьем?

А было все так: я ей не изменил
За три дня ни разу, признаться, —
Да что говорить — я духи ей купил! —
Французские, братцы, за тридцать четыре семнадцать.

Но был у нее продавец из «ТЭЖЭ» —
Его звали Голубев Слава, —
Он эти духи подарил ей уже, —
Налево — направо моя улыбалась шалава.

Я был молодой, и я вспыльчивый был —
Претензии выложил кратко —
Сказал ей: «Я Славку вчера удавил, —
Сегодня ж, касатка, тебя удавлю для порядка!»

Я с дрожью в руках подошел к ней впритык,
Зубами стуча «Марсельезу», —
К гортани присох непослушный язык —
И справа и слева я ей основательно врезал.

С тех пор все шалавы боятся меня —
И это мне больно, ей-богу!
Поэтому я — не проходит и дня —
Б'ю больно и долго, —
но всех не побьешь — их ведь много.

Яке парадоксальне явище: високе, чисте та духовне відчуття поміж дівчиною та хлопцем під орудою Господа Бога — і грубе, насильницьке, спотворюване під орудою диявола! О, життя! О, історія життя! О невмируща Гриця Гайового

БАЛАДА ПРО АВЕЛЯ Й КАЇНА АБО ПАТРІОЧНЕ СУМ'ЯТТЯ МАЛОРОСА

Наш девіз — єднання
нині й повсякчас:
камня спотикання
не було у нас!

Ми ж брати по крові,
і, як менший брат,
я твоєї мови
вчив усіх підряд,

а мою ганьбив ти,
зводив нанівець —
все робив, аби то
був мені кінець...

Я для тебе — ворог:
ти ж для мене — друг,
хоч і нищиш в порох
все моє навкруг...

Ти мене паплюжиш,
я ж тебе хвалю:
аби ти був дужим,
Господа молю.

Я тебе шаную,
ти ж мене ганьбиш,

хоч я алілую
рокочу тобі ж.

щоб порозумілись
ми як два брати,
і під Божу милість
стали я і ти —

під одним началом,
щоб плече-в-плече:
я до тебе — з ралом,
ти ж мене — мечем!

Розтинаєш вени,
кров дзюрчить із ран...
Хто ж тоді для мене —
друг ти чи тиран?

Як мені з тобою
йти на компроміс —
здатися без бою,
знову, як колись,

і чекать для краю
смертоносних жнив,
знаючи, що Каїн
Авелю вчинив?..

Знову до сім'ї... І лише в незалежній Україні з великими труднощами відновлюється божий статус сім'ї. З великими труднощами я пишу тому, що й сьогодні кожна третя пара після весілля (нетривалого терміну) розпадається. І я переконаний, що вже не далекий той час, коли в житті буде істинний

ПОДРУЖНИЙ СОЮЗ

...Сім'ю завжди розуміли як перший і основний вияв суспільної природи людини. Навіть і нині це розуміння у своїй суті не змінилося. Проте у наш час підкреслюється те, що є суттєвим для цієї найменшої й, одночасно, фундаментальної людської спільноти з боку чоловіка і жінки, як осіб. Сім'я, насправді — це спільнота осіб, для яких притаманним спо-

собом існування — суспільного буття — є «спільність»: communion personarum. У цьому, беручи до уваги абсолютну трансцендентність Творця відносно створіння — виявляється також подібність до Божого «Ми». Лише люди здатні існувати у «спільності». Сім'я бере початок з такої подружньої спільності, яку II Ватиканський Собор називає «союзом». У цьому союзі чоловік і жінка «взаємно віддають себе та приймають один одного».

Книга Буття наставляє нас на цю правду, говорячи про встановлення сім'ї через подружжя: «Полишає чоловік свого батька й матір і пристає до своєї жінки, і стануть вони одним тілом» (Бут 2, 24). У Євангелії Христос у розмові з фарисеями наводить ті ж самі слова додаючи: «Так що вони не будуть більше двоє, лиш одне тіло. Що, отже, Бог получив, людина хай не розлучає» (Мт 19, 6). Він знову поновлює нормативний зміст, що полягає у ствердженні факту, який існував «від початку» (Мт 19, 8). Цей факт завжди зберігає у собі нормативну суть. Якщо Учитель її «зараз» підтверджує, то це тому, щоб на порозі Нового Союзу чітко й однозначно розкрити перед всіма нерозривний характер подружжя як основи спільного добра сім'ї.

Коли разом з Апостолом ми клякаємо перед Отцем, від якого бере початок усе батьківство і материнство (див. Еф 3, 14-15), ми усвідомлюємо, що бути батьками — це подія, через яку сім'я, яка вже існує завдяки подружньому союзу, здійснюється в «повний та особливий спосіб». Материнство обов'язково вимагає батьківства, а батьківство, в свою чергу, вимагає материнства, як плід цієї життєдайної подвійності, якою Творець «від початку» обдарував людську істоту...

Апостол, стоячи на коліна перед Отцем, просить Його, щоб «він дав вам... скріпитись у силі через Його Духа, на зростання внутрішньої людини» (Еф 3, 16). Ця «сила внутрішньої людини» необхідна у сімейному житті, особливо у його критичні хвилини, коли ми змушені скласти важкий екзамен з любові — з тієї любові, подружжя згода якої передається словами: «не покину тебе аж до смерті» (із книги «Лист до сімей Святійшого Отця Івана Павла II з нагоди року сім'ї 1994).

Ось так ми повільно рухаємося з Катрусею та Олегом у ЗАГС... А там під музичні фанфари з шампанським та дружні побажання близьких відбувається офіціоз — «розпис» молодих.

Благослови, Боже,
Пречиста Госпоже,

І отець і мати
Своєму дитяті
Весілля починати!

І в другий раз,
У добрий час!
Благослови, Боже,
Пречиста Госпоже,
І отець і мати
Своєму дитяті
Весілля починати!

І в третій раз
У добрий час!
Благослови, Боже,
Пречиста Госпоже,
І отець і мати
Своєму дитяті
Весілля починати!

Ось які щасливі та красиві молоді! Як би хотілося, щоб жодні негаразди не затьмарили їх випромінювання радості життя, щоб не було на їхньому життєвому небосхилі жодних хмаринок, навіть білих!

Вийсі, віночку, гладко, | (2)
Як червонеє ябко.

Листочок на листочок | (2)
Молоді' на віночок.

Як ми віночок вили, | (2)
Горівки ми не пили.

Як ми 'го й довивали, | (2)
Мід-вино розливали.

Під вікном черешенька, | (2)
Під нею — молоденька.

Русу косу й чесала, | (2)
Матінку прикликала:

— Матінко-голубонько, | (2)
Пригладь ми головоньку

Білими рученьками, | (2)
Дрібними сльозоньками.

Чоловік — це корабель, а дружина — штурвал. Бажаємо Вашому сімейному кораблю не потонути в морі життєвих проблем, виплисти з будь-якого виру і дістатися до тихої гавані. Щастя Вам, молоді!

А це вже м о л о д і з батьками, священиком, його дружиною та донькою...

Важке, так, справді нелегке прощання батьків із донькою, батьків із сином. Майже ніколи батьки не бажають сприйняти дійсність: побравшись, їхні діти «залишають» своїх батьків «назавжди». Адже утворилось нове автономне життя — союз двох незалежних сердець. Союз..., союз суть якого не розгадана... Навіть Жан Пті Сенна сумніви не покидають: «Шлюб — це гавань у бурю, але частіше — буря в гавані».

Катерина зі своїм татом і мамою в останній день їхнього абсолютного всевладдя над нею! Прощай, «старе рабство»! Хай живе «нове рабство!»

Увесь світ зімкнувся в них двох!

І з вуст Олега вихоплюються слова:

Лиш погляд —
і ти вже
вогонь проміниш
з очей своїх.
Лиш доторк —
І ти в же
стихія шалена
у морі почуттів.
Лиш слово —
і ти вже
заряд силенний
в пориві жадань.

Володимир Барна

І поряд, і на відстані...

СИВИЙ МОТИВ

Ти стукай, серце, тихше якомога:
Весна пливе над світом — диво з див.
«Чеканням нашим журиться дорога...» —
Насвистую розхристаний мотив.
Що за слова і де взялися в мене?
Що за мелодія, невже це знову ти?..
Поволі, серце, ти вже не зелене,
Не вибухни, шалене, не злети!.. (Богдан Бастюк)

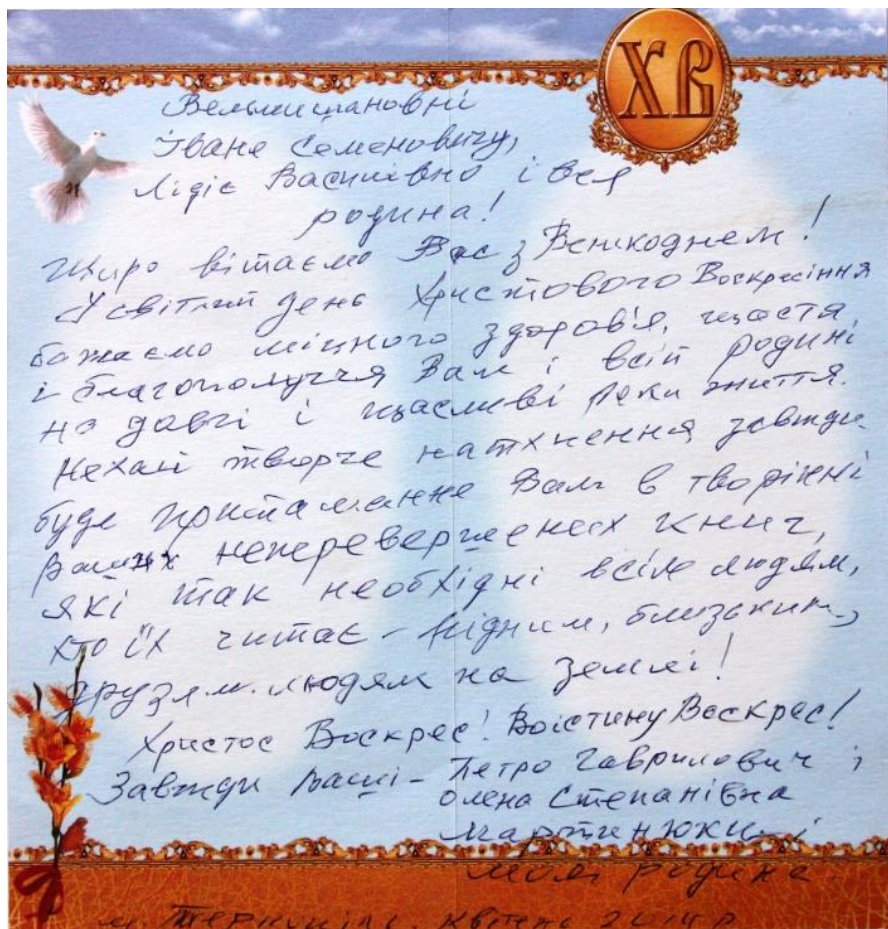
Пишу про щасливі миттєвості моєї онуки Катерини та й сам заво-
джуєсь словами Ірини Чуйко:

ЗА ПУШКІНИМ

Я Вас люблю. Любов моя безмежна,
Як неба вись, як сонячне тепло.
Повторююся знов необережно,
Лише чеканням сповнене зело.
Затихне Буря. Оживе багаття,
То ласкою, то болем зашчимить.

Огорне смутком на воді латаття,
 Потонуть очі в погляді на мить.
 А я люблю Вас, ніжно і бентежно,
 Так тільки Бог любити міг Дитя.
 Але, на жаль, Ви збудували Вежу,
 Яку не подолати за життя.

Так... Неосязність життя засвідчується й моїми роздумами та спогадами. Вчора писав про весілля, а сьогодні переходжу на іншу, але вже знайому тему...

Вельмишановні Іване Семеновичу,
Лідіє Василівна і вся родина!

Щиро вітаємо Вас з Великоднем! У світлий день Христового Воскресіння бажаємо міцного здоров'я, щастя і благополуччя Вам і всій родині на довгі і щасливі роки життя.

Нехай творче натхнення завжди буде притаманне Вам в творінні Ваших неперевершених книг, які так необхідні всім людям, хто їх читає, рідним, близьким, друзям, людям на землі!

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

Завжди Ваші — Петро Гаврилович і Олена Степанівна Мартинюки і моя родина.

м. Тернопіль. Квітень 2014 р.

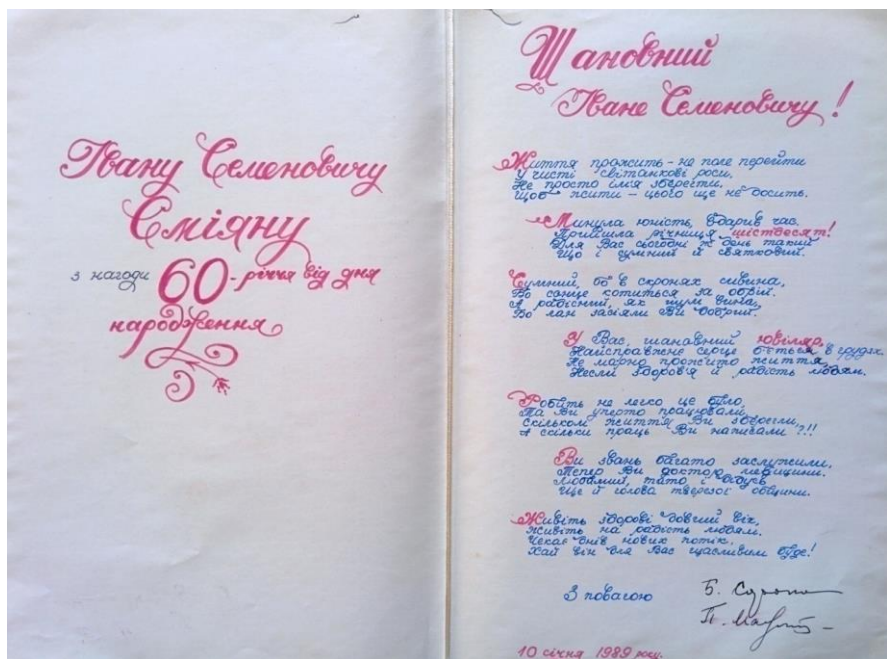
Петро Гаврилович — лікар і головний лікар, кандидат медичних наук і автор декількох науково-популярних брошур та автобіографічних книг... — багато років з постійною систематичністю надсилає мені творчі вітання та свої книги. Чому, незважаючи на різні обставини, зміну віку... він постійно в активному творчому русі? Тому що Петро Мартинюк пам'ятає застереження Вольтера: «На великий Всесвіт накинута широка покрива. Але чи приходить до нас скарга, коли р о з у м світить нам в глибині цього морока? Ми володіємо лише одним світочем; будемо оберегатися погасити його». Про те, що «р о з у м світить нам в глибині цього морока» говорить і послання Петра Мартинюка зі своїм і моїм другом Богданом Сорокою 25-річної давнини:

Шановний Іване Семеновичу!

Життя прожити — не поле перейти
У чисті світанкові роси.
Не просто ім'я зберегти,
Щоб жити — цього ще не досить.

Минула юність, вдарив час.
Прийшла річниця шістдесят!
Для Вас сьогодні ж день такий,
Що і сумний й святковий.

Сумний, бо в скронях сивина,
Бо сонце котиться за обрій.
А радісний, як шум вина,
Бо лан засіяли Ви добрий.

У вас, шановний ювіляр,
Найсправжнє серце б'ється в грудях.
Не марно прожито життя,
Несли здоров'я й радість людям.

Робити не легко це було,
Та Ви уперто працювали.
Скільком життя Ви зберегли,
А скільки праць Ви написали?!!

Ви звань багато заслужили,
Тепер Ви доктор медицини.
Любимий тато і дідусь
Ще й голова тверезої общини.

Живіть здорові довгий вік,
Живіть на радість людям.
Чекає днів новий потік,
Хай він для Вас щасливим буде!

З повагою підпис Б. Сорока, П. Мартинюк
10 січня 1989 року м. Тернопіль

Що тут скажеш? Слово часто-густо жити допомагає... зі словом людина заможніша...

«С л о в о належить наполовину тому, хто говорить, і наполовину тому, хто слухає» (М. Монтень). У великих поетів слово є ще й передбаченням. Як ось:

І перший берег з берегів,
Й любов ота, що є остання!

І гуркіт молодості зливи,
І тьохкіт серця уночі,
І білий цвіт, і камінь сивий,
Солодкий сон осі і сливи,
Й сови у присмерку сплачі.

Ще все нам з ним – сама тривога,
Ще все нам з ним не відбуло,
Ще все нам радісно і довго,
Ще все нам з ним, як перед Богом
Кажу тобі, — не перейшло!..

Все те, що хоче — обіймає
У неодмінності своїй,
І Слово серцем напуває,
І Слово більше не вертає...
Моє живе ще — пожалій!..

Я знаю, ти в своєму плині
Нікому спуску не даєш,
Ані державі, ні дитині,
Ні сивині, ані дружині! —
Безсмертно сієш, смертно жнеш!

І з невблаганними очима
Ти йдеш крізь вічність і крізь мить,
І темінь в тебе за плечима,
Й поперед тебе тьма-темнина,
Й тобі нічого не болить!

Чи солодко, а чи солоно
Тобі дарма — нема чи є...
А тут — і трепетно й шовково! —
А тут животворяще Слово
Мого народу і моє!

Це слово людської надії,
Це слово крізь хрести і прах,
Крізь пил віків, усе в сльозах,
Пробилось, вижило, зоріє,
Горить у мене на устах!..

Вночі, середночі хтось тихо
До мого Слова підійшов
І став дивитися і дихать,
І я відчув: так диха лихो,
Так ходить лихо — Ч а с п р и й ш о в (виділено мною —
автор)...

Микола Вінгаровський (1986)

Слово Богдана Сороки та Петра Мартинюка давно минулих літ повернуло мене до миттєвостей різних відрізків життя.

Ось тут мені 21 рік. Коло мене аж дві чудові дівчини, які на 2-3 роки молодші від мене. Час — через 5 років після завершення найбільш кровавої війни — Другої світової. Я — завідувач фельдшерсько-акушерського пункту.

Значні негаразди того часу не впливають на нашу мрійливість, надію на щасливе майбуття, нам добре, дуже добре, а отже життя — чудова річ. Чудова річ ще й тому, що в житті завжди присутня загадковість:

То тиха річка, то стрімка,
Та чи на щастя, чи на муку
Чиясь невидима рука
Весь час веде мене за руку.

Не Данте я, але іду
За незнайомцем загадковим.
Чи рай, чи пекло там знайду,
Чи сад із запахом бузковим?

Мене нічого не ляка.
Зніму із серця каменюку —
Чиясь невидима рука
Весь час веде мене за руку

Іван Потій

Ох, та невидима рука... Це фото через 22 роки (1972) на зустрічі випускників Харківського медичного інституту з приводу 15-річчя його закінчення. Харків. Біля готелю «Харків»

Минуло п'ять років (1972), як я захистив докторську дисертацію, і два роки, як став завідувачем кафедри педіатрії (1970). Мої однокурсники щиро раді за мене і побажали зафіксувати нашу зустріч на цьому фото. Одна з моїх сокурсниць захопила мою ногу і притиснула до своєї шиї з вигуками: «Я тебе люблю, ми всі тебе любимо!» Валя Обернихіна (третя справа від мене), парторг нашого курсу, вигукнула, звертаючись до мене: «Ваня, не дозволяй їй цього робити!» Але було вже пізно, фотограф зробив свою справу. Передостанній справа — мій друг Віктор Філатов (доктор наук, професор, заслужений діяч науки і техніки, завідувач кафедри отоларингології), у той час кандидат наук, асистент, дещо засмучено дивився на цю подію. Але загалом усе це дійство супроводжувалось веселими вигуками, гучним сміхом та різноманітними гаслами. Ми ще «в силі», ми ще з надією на сильних крилах... А вже на за горами той стан, про який пише мій добрий знайомий письменник і поет, художник і громадський діяч Михайло Левицький...

Гусне, гусне на крилах втома...
Гуси, гуси, повірте словам,
Що не заздри я ще нікому,
Та сьогодні позаздрил вам.

То свята і найвища щасливість,
Коли долю вже іній вкрива, -
Ще зронити на рідну ниву
Хоч пір'їнку свого крила.

І повірити в ті хвилини,
Коли радість — сильніша за все,
Що підніме пір'їну пташина
І до свого гнізда понесе.

Спогади і роздуми, до яких я вдався, є одним із проявів філософії життя. А «Коли пишеш філософську книгу, найбільше побоюєшся того ж, чого побоювався Достоевський. У всякій геніальній думці чи теорії завжди залишається щось таке, що жодним чином неможливо передати іншим людям, навіть якщо би ви списали цілі томи і розтлумачували вашу думку сто років. Завжди у ній залишиться щось таке, що не захоче вийти з-під вашого черепа і залишиться при вас навіки, з цим ви й помрете, не передавши нікому можливо найважливішого у вашій ідеї. Тому очевидно і не варто сидати писати, бо в середині завжди залишається набагато більше, аніж виходить на папері. Коли ваша думка при вас, вона

чудова і глибока, щойно вона перетворюється на слова, стає смішною і незграбною».

Сказати, що тут Ілько Лемко (книга «Афоризми про кохання») сто-відсотково правий, мені б не хотілося. Не хотілося б тому, що людська фантазія необмежена. А тому кожна людина до прочитаного, до думки автора завжди додає свою окрасу, своє відчуття прочитаного, побаченого, прослуханого...

Крім того, «...Достоинство стиля заключается в ясности; доказательством этого служит то, что раз речь не ясна, она не достигает своей цели» (Аристотель). Кожна людина — це поет, художник, композитор... Це творець. А слово — головний показник для його оцінки...

Умен ты или глуп, велик ты или мал,
Не знаем мы, пока ты слова не сказал (Саади).

Так воно то так... Але буває, що і без слова знаходять істину, як ось у Станіслава Камишнікова:

БОЖЕСТВЕННА ДИСКУСІЯ

Підійшов до батюшки
У Божому храмі
Такий собі здоровило
З довгими руками.
По щоці з розмаху
Як його вперіще...
Все це мовчки — ні гу-гу,
Тільки носом свище.
Рота потім розтулив
І говорить мляво:
«Вмазали по лівій,
Підставляй і праву...»
Батюшка ще не старий,
В силі ще мужчина,
Бувший з боксу майстер спорту,
Чемпіон країни.
З лівої як вріже
(був ще він у змозі),
Мить — і здоровило
Лежить на підлозі.
Гудуть дзвони в голові
(був нокаут певно),

А батюшка нахилився
І говорить чемно:
«Сказано: якою іншим
Будеш мірять мірою,
То ж такою і тобі
Буде теж відміряно».
Паства отетеріла
У дяка питає:
«Що воно за дійство
Що це означає?»
Дяк відповідає
Басом на питання:
«То вони трактують
Священне Писання».

Ай-ай-ай... А все таки й дійство завершилось словом! Словом поетичним, а буває всеохоплюючим слово й прозою:

П'ЯТЬ БІ-МОМЕНТІВ ТРЬОХ ЕТАПІВ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ — ЛЕОНІДІВКИ, ВІКТОРІВКИ Й ПЕТРІВКИ (1991–2014)

1. *Зі сцени:* — Маємо те, що маємо...
За кулісами: — З кравчучками шкандибаємо.
2. *Зі сцени:* — Є вже деякі надбання!
За кулісами: — Кучмовоз загруз в ковбанях.
3. *Зі сцени:* — Не словом, а ділом!
За кулісами: — Накрадем — поділим.
4. *Зі сцени:* — Покращення буде сьогодні!
За кулісами: — Привласним здобутки народні.
5. *Зі сцени:* — Я б жити по-новому витворив!
За кулісами: — Як за Леонідів і Вікторів?..

Гриць Гайовий

Ну, а ми шкандибаємо вперед... Рік уже 2004-й (через 54 роки)...

Науково-практична конференція педіатрів у «Червоній калині». Миттєвість з останнім підготовленим мною доктором наук, професором Галиною Павлишин, у перерві між засіданнями — я вже з порожніми руками, Галина Андріївна — у всеозброєнні — з купою записників, олівцем...

А вимоги то в житті о д н і:

Коли обід хтось славний зготував,
Наїдки найдобріші та напінки,
Царя самого в гості завізав,
А солі не додав до страв, —
Які ж із них пожитки?

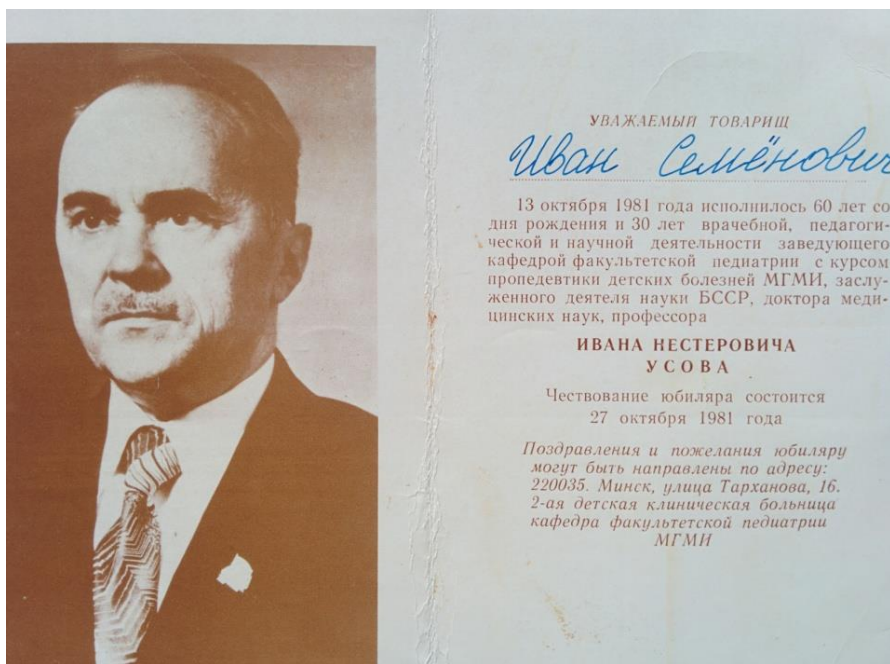
Отак і той, що наложив печать
На серце: сам, без дружньої розмови
Жиє для себе — хоч би був не знаць
Як чесний, не приблизиться на п'ядь
До Бога без любови.

Вся чеснота, весь труд його марний
Молитва, піст і жертви всі й тривога, —
Все те, мов пил, розвіє суд страшний!

Одна любов з них зробить скарб цінний
Перед престолом Бога.

Іван Франко (з «Паренетікона»)

Чим більше повертаюсь до спогадів, тим більше вони стають розлогими, близькими та невмирущими... Це, з моєї точки зору, достовірний симптом зрілого, занадто зрілого віку. Адже «Рано чи пізно надійде хвилина, коли попереду лише минуле, а майбутнє — позаду» (Лешек Кумор). А тому, читачу, давайте на заході свого власного сонця прикрашати своє теперішнє — вчорашнім. Я це роблю протягом уже багатьох років і продовжую сьогодні... і з дедалі більшим задоволенням... та з журбою... Ось перед мною запрошення, що якимсь чином збереглося:

Министерство здравоохранения БССР
Минский ордена Трудового Красного Знамени
Государственный медицинский институт

13 октября 1981 года исполнилось 60 ЛЕТ со дня рождения и 30 лет
врачебной, педагогической и научной деятельности заведующего кафедрой
факультетской педиатрии с курсом пропедевтики детских болезней

заслуженного деятеля науки БССР, доктора медицинских наук, профессора

ИВАНА НЕСТЕРОВИЧА

У С О В А

Уважаемый товарищ

Иван Семенович...

Чествование юбиляра состоится 27 октября 1981 года...

У ті роки Івана Нестеровича знали всі педіатри не лише на терені бувшого СРСР, а й у світі завдяки його науковим розробкам, особливо в галузі дитячої нефрології. І його персональне запрошення для мене було великою честю. Я з ним був знайомий, а перша зустріч була на з'їзді педіатрів, коли він підійшов до мене та вибачився за те, що зробив кілька зауважень у своїй рецензії на мою монографію, присвячену захворюванню нирок у дітей (1967 рік), у журналі «Педиатрия». Я почувався ніяково, адже його побажання були обґрунтованими та доброзичливими, про що я йому і сказав. З того часу в нас встановилися добрі стосунки. Спокійний та урівноважений у спілкуванні Іван Усов викликав повагу в кожного, з ким він спілкувався. Спогади про Івана Нестеровича, який давно залишив нас, викликають у мене заспокійливість та схилиють від його імені сказати словами Івана Буніна таке:

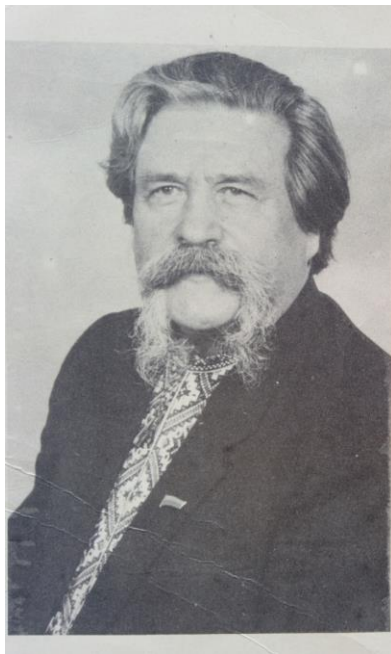
На высоте, на снеговой вершине,
Я вырезал стальным клинком сонет.
Проходят дни. Быть может, и доныне
Снега хранят мой одинокий след.

На высоте, где небеса так сини,
Где радостно сияет зимний свет,
Глядело только солнце, как стилет
Чертил мой стих на изумрудной льдине.

И весело мне думать, что поэт (ученый — I. С.)
Меня поймет. Пусть никогда в долине
Его толпы не радует привет!

На высоте, где небеса так сини,
Я вырезал в полдневный час сонет
Лишь для того, кто на вершине.

Запрошення...

Шановний (а) п

Іване Семеновичу

Запрошуємо Вас на творчий вечір члена
Спілки письменників України, Співголови
крайової організації РУХу, члена Центрального
Проводу НРУ —

**ГЕОРГІЯ
ПЕТРУКА-ПОПИКА**

*з нагоди 65 річчя від дня його народження
та 50 ліття поетичної творчості.*

У ПРОГРАМІ ВЕЧОРА:

— діалог з автором;

— пісні на слова поета у виконанні відомої
співачки Зої Слободян, Народного артиста
України Анатолія Горчинського, Заслужених
артистів України Л. Ізотової, Р. Войка, Й. Сагаля,
М. Болотного, Я. Лемішки, лауреатів
Всеукраїнських фестивалів Любомира Чермака,
Павла Багана, О. Бурміцького, відомого

ЗАПРОШЕННЯ

Управління культури Тернопільської облдержадміністрації
Тернопільська організація спілки письменників України
Тернопільська крайова Рада Руху

Шановний Іване Семеновичу!

Запрошуємо Вас на творчий вечір члена спілки письменників України,
Співголови крайової організації РУХу, члена Центрального Проводу
НРУ —

ГЕОРГІЯ ПЕТРУКА-ПОПИКА

З нагоди 65-річчя від дня народження та 50-ліття поетичної творчос-
ті...

Георгій — наш випускник. Георгій дарував мені всі свої книги, які
вийшли з друку за його життя з теплими побажаннями в мою адресу. У
моїй особі він уособлював свою Alma mater, а тому відносини з ним були
завжди щирими та доброзичливими. Крім того, що вказано в запрошенні,
я хотів сказати, що він був організатором спілки письменників на Терно-

піллі та був її першим головою (близько 12 років), був депутатом СРСР, мав чимало нагород... Мав... Мав, тому що передчасно полинув у НЕ-БЕСА. Я не знаю більш послідовного, відкритого та дещо прямого борця за незалежну Україні в Тернопільській області, аніж Георгій Петрук-Попик. Про це свідчать його численні поетичні твори, у тому числі й

УКРАЇНА

Україно, ти — не окрайна.
Ти — оазис життя, країна.
Скибка хлібом, мечем одкраяна,
Тому й названа Україною

Є у тебе кордони-обриси,
Є народ з віковою мовою.
Ти у мене — Мадонни образом
З німбом райдуги наддніпрової.

Піднялась ти плечима власними
На землі, що потужить скарбами.
То ж і крались вовками ласими
Вороги, щоб тебе загарбати.

Набігали прокляті ордами,
Рвали груди зубами хижими...
Ти ж лишилась з очима гордими,
Через муки пройшла — і вижила...

Над віків сніговою стужею
Ти хитнулась безсмертя гронами.
І гориш золотою ружею
В чорнохмар'ї грози Червоної.

*(Уперше віри надруковано
в газеті «ВЖ» 1 листопада
1967 року в Тернополі)*

Та доходиш висновку, що с л о в о дуже ВАЖЛИВЕ, але й світлини минулих літ викликають неабиякі хвилювання... Ось потрапила мені до рук книжечка поезії Тернопільського поета Зиновія Сердюка «Народом визнана» (2012), де він пише і про значимість світлини:

СВІТЛИНИ МАЙСТРА

Дивлюсь і надивитися не можу —
Такого дива не було ніде.
У схронах, у оточенні ворожим
Він «видав» не один шедевр.

В такі роки і у таких умовах,
Коли не мав терор ворожий меж!..
Є вислів: «як багато важить слово».
Не менше і світлина важить теж.

Він — це фотограф, невідомий досі
(Чи марні пошуки? Його не віднайти?).
Як майстрові великому вдалося
Такої якості світлини досягти?

Ця — не одна. Таких світлин багато,
Що виконав майстерно, вдало він.
І кожен раз — в душі у мене свято,
Як у руках альбом оцих світлин.

А вибрав з поміж інших цю світлину
Й вдивлятимусь захоплено повік,
Бо він — герой того часу, Людина,
І мудрий командир, і провідник.

*Командир Буковинського куреня, згодом член окружного Проводу
Коломийщини Назарій Данилюк — «Перебийніс».*

Життя — в борні, ще із юнацьких років.
Підпільник, оборонець-адвокат.
Він у безсмертя йшов могутнім кроком,
Син Буковини славної й Карпат.

І, дивлячись на цю німу світлину,
Зі сумом-болем думаю не раз:
Він заслужив «Героя України» (на відміну від багатьох — І. С.).
Коли ж прийде той справедливий час?

«Коли ж прийде той справедливий час?! Це просте запитання не має на сьогодні навіть складної відповіді. А я словами Мішеля Монтеня (із його книги «Проби» т. II 2006) розповім лише

ПРО ПОЧЕСНІ ВІДЗНАКИ

Ті, хто описує життя Августа Цезаря, зокрема ратні його діяння, зазначають: настільки він щедро роздавав дари тим, хто на них заслужив, настільки ж скупко розподіляв прості почесні ознаки. А тим часом сам він дістав від свого вуйка всі військові нагороди, ще не відбувши хрещення в бою. Справжньою знахідкою для переважної більшості країн було запровадження деяких суто декоративних і безвартісних відзнак на пошанування та винагородження чесноти. Серед них можна назвати лаврові, дубові, миртові вінки, особливі строї, привілеї їхати на ридвані через місто або вночі з похіднями, якесь особне місце на публічних зібраннях, право носити певні прізвиська і титули, мати якісь годла на зброї тощо. Новий звичай у різних формах запроваджено у багатьох країнах, і не перевівся він ще й досі.

Щодо нас, то ми, як і багато наших сусідів, маємо лицарські ордени, заведені лише з цією метою. Далекі, дуже добрий і корисний звичай відзначати заслуги видатних і доблесних мужів, вирізняти і вшановувати їх винагородою, що в жоден спосіб не обтяжує громади і нічого не коштує монархові. Видатні люди, як засвідчує досвід старожитності й часами наш власний, прагнули таких відзнак більше, ніж пов'язаних із зиском та вигодами, — річ цілком зрозуміла і вельми резонна. Справді-бо, якщо до відзнаки, покликаною бути лише почесною, долучаються ще й додаткові блага та багатства, то така нагорода замість примножити шану, підтинає її та применшує. Орден святого Михайла, так довго шанований у нас, мав ту велику перевагу, що не був пов'язаний із жодним іншим пожитком. Отож не було такого чину, такого звання, якого шляхта домагалася із більшим завзяттям і запалом, ніж цього ордену; не було титулу почесні-

шого і гоноровитішого за титул його кавалера; адже чеснота охочіше до єдино гідної себе відзнаки, радше славної, ніж зисковної. Справді, інші винагороди не можуть зрівнятися тут з нею у шляхетності, позаяк до них удаються за абияких оказій. Грішми віддаровують льокая за його службу, гінця за його справність; ними віддячують за навчання танців, шермицерії, ораторського мистецтва і за найспетніїші послуги; ба, ними оплачується і гріх, лестоці, свашкування, зрада. Не дивина, що цнота не так охоче бере цю розмінну монету, домагаючись цілком шляхетної і почесної відзнаки, що їй найбільше личить. Август мав цілковиту рацію, виявляючи куди більшу оглядність і ощадливість, коли йдеться про почесні відзнаки, позаяк честь — то привілей, прикметний насамперед своєю рідкістю, як і чеснота.

Для кого ніхто не злий, для того хто ж буде добрий?

Марціал, XII, 82

Аби похвалити людину, не кажуть, що вона піклується про виховання дітей, бо то робота звична, хоча і гідна хвали. Навряд, щоб спартанець хвалився мужністю, узвичаєним серед цього народу чеснотами; так само тут не дивина вірність чи зневага до багатства. Не дочекається нагороди і цнота, хай і велика, якщо вона стала буденністю.

Отже, скоро почесні нагороди не мають іншої вартості та шани, окрім тієї, що нею користується лише зменька людей, то щедре роздавання їх рівнозначне зведенню їх нанівець. Навіть якби знайшлося тепер більше, ніж колись, людей, гідних цього ордену, все одно гріх його знецінювати. Я цілком допускаю, що нині куди більше людей заслуговують на нього, бо лицарська відвага найзаразніша з усіх чеснот. Вона буває ще й іншого гатунку, правдива, досконала, філософська, якої я не торкаюся (послугуюсь цим словом згідно з його звичним ужитком), куди більша за неї і повніша за першу, вона в силі та гарті душі, й однозначно зневажає всі ворожі їй обставини; ця чеснота рівна, незмінна та стала, і звична наша відвага лише кволе її відлуння. Цю звичну відвагу плекають і сприяють її широкому вкоріненню практика, виховання, приклад і звичай, у чому можна легко переконатися на досвіді наших горожанських воєн. Ба, якби хтось зумів нас об'єднати і запалити весь народ на спільну справу, ми побачили б, як розквітла наша бойова слава! І звісно, колись цей орган засвідчував не лише доблесть, за ним стояло щось більше. Він ніколи не був запластою мужнього вояка, ним нагороджували видатного вожака. Сам послух на таку високу відзнаку не тяг. Колись вимагалось бойового

досвіду всеосяжнішого; військовик мав показувати найвищі прикмети: *Різний у воя й отамана хист. Тут Лівій, XXV, 19.* Та й за станом своїм він мав надаватись до рангу орденоносця. Але якби навіть у наш час знайшлося більше, ніж колись, людей, гідних цієї відзнаки, усе ж не годилося б виявляти надмірну щедрість. Було б розумніше вручати її всім, хто на неї заслужив, і не занепацяти навіки, як це робиться у нас, такий корисний звичай. Ніхто з них, хто знає собі ціну, не захоче хвалитися тим, чим треба ділитися з багатьма іншими; ось чому сьогодні що менше хтось заслужив на цю нагороду, то більше зневагу виявляє він до неї, аби й собі затесатися до лав тих, кого кривдять надто частим роздаванням знецінених у такий спосіб відзнак, належних тільки їм.

Отож важко сподіватися, аби, змарнувавши і знищивши цей орден, вдалося за день-два належно піднести його почесність і відродити згаданий звичай. Це надсильне завдання для таких свавільних і хворих часів, як наші. Цілком може бути, що й новий орден виявиться з пуп'янку приречений на таку саму недолю, як і попередній. Щоб надати йому авторитету, його слід роздавати куди обачливіше й скупіше; а проте в нашу буремну пору годі втримати в руках куці й порські віжки: до того ж, щоб надати йому потрібної ваги, треба стерти пам'ять про перший орден і про те, як він занепавав.

Тут годилося б сказати про мужність і про її відмінність від інших цнот; а що Плутарх не раз порушував цю тему, то я ліпше відішлю читача до нього. А все ж треба підкреслити: наш народ ставить звагу на перший щабель серед чеснот, як це впливає з самої її назви, утвореної від дієслова *зважуватися*, а отже, рівнозначною мужності і нашим звичаєм, коли ми кажемо, що така-то людина вартісна або зацна, то це мовою двору та шляхти означає, що вона сповнена лицарської зваги, як означалось колись у римлян. Бо в них сама назва цнота виводиться від слова, що означає силу. Правдиве, єдине й найвище покликання шляхетства у Франції — лицарське ремесло. Скидається на те, що першою цнотою, що об'явилася серед людей і дала одним перевагу над іншими, стала саме звага, завдяки якій дужчі і сміливіші запанували над слабшими і здобули собі особливий ранг і статус, з чого за ними zostалися честь і годло; а також ці народи, будучи дуже войовничі, віддали цій вельми престижній у них цноті пальму першенства та найвищий титул...

Отож, справедливість та чесноти щодо визнання зваги завжди відчуваються, і ніколи, ніколи не може оцінюватися лише однією заангажова-

ною людиною (цар, король, шах, президент...)! «Король може зробити свого підданого кавалером, маркізом, герцогом, принцом, але зробити його чесною людиною вище його влади» (Р. Бернс).

Справедливість, чесноти!?

На міннім полі тіла і душі,
Немов бійці, чесноти підірвались.
Медсестрами відшуковують хорали
Обрубки нот і згадки споришів:
«То де ж ви є? Хоч слово напишіть,
Хай поштарі погрюкають у брами!»
На міннім полі тіла і душі,
Немов бійці, чесноти підірвались.
Вже дні, як ночі. Ночі — мов ковші,
В'які по вінця темені набрали.
Отак взяли себе й переорали:
Свобода. Честь. Чи ламані гроші
На міннім полі тіла і душі?

Микола Боровко

Ой, як все складно, що вимагає тривалих роздумів... А в нас з часом завжди проблеми...

Один момент раскроет вам злодея,
Но ч е с т н ы й познается лишь годами.

Софокл

А тому керуймося японським прислів'ям: «Терпіння — скарб на все життя».

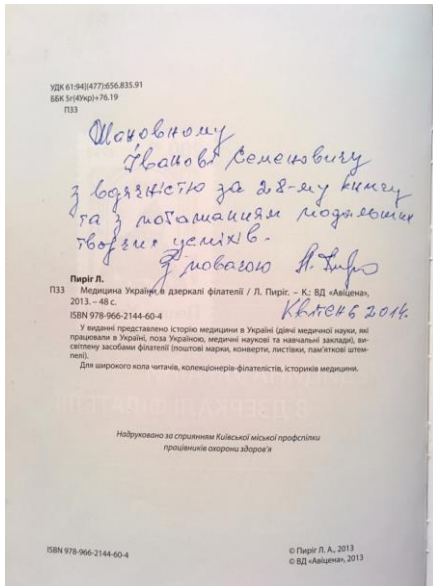
Ось у кого можна повчитися терплячості! У Лікаря, Вченого, Педагога, видатного громадянського Діяча... та ще й філателіста, академіка Любомира Антоновича Пирога.

Філателія — один із найпопулярніших різновидів колекціонування, що виник з появою поштових марок, які вперше з'явилися в обігу у Великобританії (1840 р.). В Україні поштові марки надійшли в обіг у 1850 (Австро-Угорщина) та 1857 (Росія) роках. У XIX столітті на марках усіх країн відтворювалися портрети владних осіб (королів, імператорів), державні герби. І тільки після Першої світової війни ілюстративний зміст поштових марок почав збагачуватися зображеннями архітектурних пам'яток, портретів діячів культури, науки, природних краєвидів. Пошто-

ва марка є своєрідною візитною карткою, за допомогою якої не лише філателісти, а й широкий загал світової людності може скласти уяву про кожну країну. У зв'язку з цим формується різновид тематичної філателії, прихильники якої збирають філателістичний матеріал за обраною темою, приділяючи уже менше уваги ознакам «класичної» філателії (особливостям зубцівки марок, варіантам їхніх поліграфічних дефектів тощо). Тематична філателія, таким чином, є не тільки предметом особистого захоплення колекціонера, але й джерелом інформації для світової спільноти про державу, її природу, досягнення в науці, культури, у всіх сферах суспільного життя. Тематична філателія слугує одним із засобів культурного, патріотичного виховання дітей, молоді (гуртки, товариства філателістів).

За допомогою філателії можна скласти собі уявлення й про розвиток, історію української медицини, про її діячів, наукові та лікувальні заклади, про окремі події. Інформацію містять не тільки поштові марки, але й поштові конверти, листівки. Предметом філателії є й ювілейні та пам'яткові штемпелі, а також календарні поштові штемпелі місцевостей, назви яких мають відношення до відповідної теми.

Ось таким вступним словом Любомир Пиріг відкриває свою нову книгу «Медицина України в дзеркалі філателії» (2013), де є авторська присвята:

«Шановному Іванові Семеновичу з вдячністю за 28-му книгу та з побажанням подальших творчих успіхів. З повагою, (підпис). Квітень 2014».

Не лише за змістом, а й за художнім оформленням — це чудове видання, яке стверджує, що медики живуть не лише «хлібом єдиним...», чому сприяє

ТВОРЧЕ ХРЕЩЕННЯ

У кожній справі є наука,
Свої закони-ліхтарі.
Без них бува й нектар — сивуха,
І дзенькіт злий у дзвонарів.

Зненацька пензля взявши в руки,
Не мрій зухвало: став митцем,
А захворій на творчі муки,
Щоб хист для інших був взірцем.

Та особистий творчий почерк
Знайти — задача надтяжка —
Це не пера одного розчерк,
А праця вельми кропітка.

Кастильське джерело* не всохло,
Воно втамує спрагу тим,
Хто в нім навколішках охоче
Дасть хрещення устам своїм.

Володимир Кабузенко

Натхнення... Натхнення, завдяки якому ми не лише можемо багато зробити, створити..., а ще й прожити тривале життя — я маю на увазі не роки, а багатство (духовне), різноманітність, глибина вчинків, передбачення кроків майбутніх поколінь... Хіба Лермонтов, Єсенін, Пушкін, Гоголь, Шевченко, Іван Франко, Леся Українка... жили роки, десятки років? Ні, вони жили тисячоліття! Вони живуть і сьогодні!

Что для очей простых
Несбыточно, то в д о х н о в е н н ы м о к о м
Поймем легко в экстазе мы глубоко.

У. Шекспир

* Священне джерело на горі Парнас, яке дарувало натхнення поетам.

Натхнення! Воно завжди, на мій погляд, включає елементи фантазії. Адже «Фантастичне складає сутність дійсності» (Ф. Достоевський). Отож, кожній творчій людині в тій чи іншій мірі притаманне почуття фантазії як у своїй професійній діяльності, так і в навколопрофесійному мисленні. Чому? Тому що «Фанатик: людина, яка робить те, що, на його думку, робив би Господь Бог, якщо б знав всі обставини справи» (Фінлі Пітер Данн). Усе це я пишу до того, що Любомира Пирога запалювали та надихали на життєві успіхи, у тому числі й медичні, досягнення не лише любов до людей та бажання творити добро, а й жаринки фантазії... У тому числі й складова потягу до філателії. Про філателію я завжди пам'ятав та дивився на неї збоку. Чому? Спочатку я не звертав на неї жодної уваги. Пізніше, коли мій син у першому чи другому класі почав колекціонувати марки, я також скерував на них свій погляд. Виявляється, марки завжди відлунюють якийсь бік людської краси, марки, як жоден інший вид мистецтва, випромінюють значну змістовність, насамперед людської історії. Марки... І з того часу, коли я відбував у відрядження, я знав, що необхідно придбати для сина в тому чи іншому місті: марки, альбом з марками. Я не лише їх купував, я їх вибирав, а отже, вдивлявся, вивчав... І таким чином полюбив цей різновид мистецтва. Правда, не фанатичною любов'ю, а поміркованою, як усе навкруги. Мабуть, тому, що

Осмиленість буття не тільки в мислі,
а в тій осі, якою став твій.
Час полюбляє думки прозорі — й стислі.
А він, мабуть, іще не помилявся?!
І поки шлях твій не запавсь межею,
яку переступає тільки час, пильнуй,
аби не засотало лжею
осмиленості гідну іпостась!
Аби та вісь — рясного роду павіть,
яка гуде з козацьких довбишів —
не заточилась раптом у непам'ять,
не вдарила паралічем душі!
Вона сама тебе осмислить завтра
по всіх твоїх розпачливих трудах...
Я знову б'юсь об лід! Аж грає в зябрах
ревуча кров, що мовкне на губах.

Віктор Грабовський

Безумовно, я пам'ятаю й фантазію дитячих років... Іду босими ногами по колючій стерні за своєю Зорькою, дивлюсь на золоті колоски пшениці, які залишилися після комбайна, та інстинктивно вибираю найменш уразливіші місця для своїх босих ніг, а мозок мій буйно квітне: я хочу складати вірші і складаю, але вони видаються мені невдалими; я мрію винайти таку машину, яка могла б, як сокіл, літати в повітрі, як качка, плавати по воді, як машина, їхати по землі... Я кермую такою машиною, піднімаюсь високо-високо вгору, опускаюсь на річку Боромля, яка тече в нашій місцевості (моря я ще не бачив ні в житті, ні в кіно), вискакую на курну вулицю хутора Лолового (мого)... Люди вибігають, дивуються моєму диву... Аж тут, о горе, моя Зорька забігла в колгоспні буряки (велика шкода), і я «прокидаюсь» та з криком «Що ти робиш?» — стрімголов біжу її вигнання звідти. Таким чином, я опинився «на землі». Мені дещо сумно, адже для того, щоб увійти в таку роль, необхідний і час, і «напад» мрійливості (фантазії)...

Ось так з кожною людиною назавжди залишається

ВОСПОМИНАНИЕ

За окном у ворот
Вьюга завывает,
А на печке старик
Юность вспоминает.

«Эх, была-де пора,
Жил тоски не зная,
Лишь кутил да гулял,
Песни распевая.

А теперь что за жизнь?
В тоске изнываю
И порой о тех днях
С грустью вспоминаю.

Погулял на веку,
Говорят, довольно.
Размахнуть старину
Не дают раздолья.

Полно, дескать, старик,
Не дури ты много,
Твой конец не велик,
Жизнь твоя у гроба.

Ну и что ж, покорюсь, —
Видно, моя доля.
Придет им тоже час
Старческого горя».

За окном у ворот
Вьюга завывает,
А на печке старик
С грустью засыпает.

Сергей Есенин

Спогади... «С п о г а д и! Небесний дар, тінь блаженства, якого уже немає. Ти ж все-таки — утішитель нам за все те, що ми утратили» (С. Арну). А тому в минуле...

Вельмишановний Іван Семенович!

Від усього серця вітаємо Вас з полуднем віку. Зичимо Вам довгих-довгих років життя, доброго здоров'я, думи глибокої, вічної гордості і радості за дітей, вихованців, учнів, творчих успіхів у праці.

Хай же Ваша благородна праця у справі виховання висококваліфікованих лікарів, наукова праця, якій Ви віддаєте всі свої сили, приносить Вам творче натхнення і радість.

Дуже добре народитися з сонцем у крові, і саме Ви маєте ту краплю сонця, що освітлює все хороше в людині, що світить добром і благородством для інших.

Лебедями роки вдаль пливуть над світлом.
Білих пух з-під крил їх на чуприну ліг.

Кожен рік той людям світиться привітом
І несе все добре із шляхів-доріг.
Полуднєве сонце у зеніті сяє,
Даль така видніється, що немає меж.
Так, бо Ваша творчість берегів не має,
Як весняна повінь тихих узбереж.

З глибокою повагою і великою вдячністю Старченки.

10. І. 1979

Велимишановий. Іван Семенович!

Від цього серця вітаємо Вас
з півстим'ям віку. Зичимо Вам
довгих-довгих років щасття, доброго
здоров'я, душі глибокої, вічної щастини
і радості за своїх дітей, вихованців,
учнів, творчих успіхів у праці.

Хай же Ваша благородна праця у
сфері виховання висококваліфікованих
лікарів, наукова праця, якій Ви віддає-
те всі свої сили, приносить Вам
тверде натхнення і радість.

Діти добре народилися з сонцем у
крові, і саме Ви маєте ту кращу
сонця, що світить все хороше в людях,
що світить добром і благородством де
інших.

Сонце народження!

Лебедями роки вдало плувати
Тілий пух з-під крил їх
над світом.

У кожен рік той люди світяться
і несе все добре з килимів -
на чужину ліг.

Південне сонце у зеніті доріг.
Хай така видніється, що немає
Як, бо Ваша творчість береже нас
і вселяє глибокі тихі надії.

З глибокою вдячністю
Вашою вдячністю
Стороженки.
10.1.1949р.

Таким привабливим чином мене вітала подружня пара — Анна (викладач вузу) та Василь (головний лікар обласної психо-неврологічної клінічної лікарні) Старченки. Творчі люди, які постійно перебували в пошуках нового... І сьогодні, як ніколи (Василь Старченко залишив нас), Анна Сергіївна повторює слова Павла Загребельного:

ТРЕБА БУТИ ВДЯЧНИМ МИНУЛОМУ

Ось вона стоїть, українська хата, в якій народ наш не шукав захисту від безмірності історії, бо мав душу нелякливу й вільну, з якої вийшов Тарас Шевченко і Павло Попович, сини землі нашої, що сягнули зір силою свого духу. І не самотня, і не безпорадна ця хата аж так, щоб шукати примарної опори в іконах, а наповнена й оточена всім тим, що супроводжувало її крізь віки, хоч сьогодні вже й виходить із щоденного вжитку або й геть забулося і стало предметом етнографії, дивоглядом, екзотикою. Чи ж тільки екзотикою? А може, завжди будуть оці споруди й предмети ще й живими уроками для творців нового життя у їхніх невисипущих турботах про невинне поліпшення й прикращення життя. Бо тут скупчений тисячолітній досвід цілого народу. Погляньмо оком неупередженим, і ми побачимо високу доцільність, і, можна сказати, трагічну відповідність законам господарчого життя, побачимо тонку красу й неповторність, і хоч як це дивно, в немудрих цих речах побачимо незборимий дух народний. Речі були слухняні, вони покірливо і вірно слугували людині, людина ніколи не ставала жертвою своїх виробів, знарядь і споруд. Може, тому, що зроблені вони були тільки з глини, соломи, дерева й заліза? І чи конче треба замінювати?

Ця земля вся наша, з усіма її щедротами, багатствами і плодами. Ми теж плоди землі своєї, часом бунтівливі, непогамовані, часом невинувато забудькуваті. За те, яким ти сьогодні є, часом треба бути вдячним минулому і не боятися вклонитись йому. Вклонися отій солом'яній хаті, і пасіці, і вітрякові, і отим тихим оселям, і жителям на пагорбах, і хрещатому барвінку обабіч твердо втоптаній стежки.

«Треба бути вдячним минулому...», але гарному, захоплюючому, надихаючому... Не тому, що не зрозуміле, гнітюче, вороже, набундючене, несправжнє... Таких прикладів можна навести незлічиму кількість, але я наведу лише кілька:

1. Ще один скандал. Сказати б, езотеричний. Виявляється кермачі нашої держави є членами якогось ордена. Поповзли чутки, що вони масо-

ни. Суспільство розхвилювалося, хтось навіть пригадав тамплієрів, що були окопалися у православному монастирі, а їхній пріор опирався на меч. Актуалізувалось питання, хто ж таки із міністрів подарував йому той меч. Може, нами уже й керують члени невідомого якого ордену? Цього разу достойникам не вдалося відмовчатись, і вони пояснили, що це аж ніяк не масонська ложа, а старовинний Орден святого Станіслава, і що тут такого, що вони вступили до цього ордену, це всього лише чоловічі ігри (а чому чоловічі, адже до нього вступила і Людмила Кучма — І. С.). Добрі мені чоловічі ігри. Орден справді старовинний. Але ж відродив його Станіслав Август Понятовський, якого після своїх жіночих ігор посадила на польський трон Катерина II, за правління якого якраз і відбувся поділ Польщі. А потім уже й російські царі однойменним орденом нагороджували за заслуги перед російським тронем. То на якому ж смисловому витку подальших еволюцій цього ордену до нього вступили наші можновладці?

Народ навіть мав присмність побачити в телеящику, як вони у червоних мантиях у загадковій півтемряві пройшли ритуальне посвячення, зі схилянням коліна, з дотиком шпаги до плеча, і тепер вони шевальє.

Ну, дяка Богу, слово знайдене. Бо геть були заплутались на переході від соціалізму до демократії, ніяк не могли знайти відповідної форми звертання. Від товариша ще не одвикли, до пана-добродія ще не звикли. Принаймні до них тепер можна звертатися — товариші шевальє...(із книги Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». 2011).

2. Вергілій, сліпий жебрак з-побіду римського Колізею, казав:

— Обрати релігію — означає обрати долю.

(Вибачайте, сліпим був Гомер, хоча теж поет. Насправді він не був сліпим, йому конче остогидло записувати свої нескінченні грецькі фантазми на вироблену козячу шкіру-пергамент, то він і прикинувся сліпим. Йому виділили стенографістку коштом троянського общака, як, до речі, і Достоевському, хоча той не був геть сліпим зовсім, бо грав у казино на гроші свого видавця, які той сплачував стенографістці. Якій він одного разу надиктував повторно «Преступление и наказание», бо думав лише про казино. Довелося оженитися на стенографістці. Щось забагато зайвого я пам'ятаю).

От Володимир і обрав.

Спершу він, правда, обрав мусульманство. Сорок діб був мусульманином. Всіх киеворусичів встигли обрізати. Оскільки спеціалістів-різунів

було обмаль, то аматори наробили багато біди, пообрізали, переважно мечами, киянам до пня. Відтоді й повелося — більшість киян обрізані (десь 87 % в графі обрезає за останнім переписом).

На третій день князь, він сам поки відмовився від обрізання, почав нудитися без меду в *сміслі* — алкоголю. На сороковини — збожеволів, вигукнув:

— *На Русі єсть веселіє пити!* — вихилив барильце Метакси (греки систематично спокушали князя своєю вірою) і, звеселившись, загнав усіх (від стасорокадволітнього і вже знову, як у молодості, обезноженого і обрізаного (це дуже добре видно на мощах у Лаврі) Іллі Муромця до щойно новонародженого Бояна, того взагалі вихолостили через те він і прославився потім як давньоруський singer — *Боян бо вещей аще хотяху славу співати...* та таке інше) загнав геть усіх киян і гостей столиці в Почайну, а далі тих, кого на смерть охрестив, сплавляв Дніпром-Славутою.

Силоміць загнав. Хто опирався — до Дніпра живим не дістався.

Іллю забили по дорозі, бо навіть обезножений розірвав руками одного грецького попа і трьох княжих пацанів.

Живих охрестили, мертвих — пустили за водою, але вже охрещених.

Хто сховався на поганському капищі — спалили живцем разом з Перуном, Стрибогом, Мокош'ю, Переплутом і Ярилом та ін. Перуна, сильно підсмаленого також жбурнули у воду і також охрестили. Так що хрещення було водою, огнем і мечем.

Дружина і попи верхи супроводжували трупи Перуна і киян за течією аж до Кодака (Коли роблю кіно на плівці «Кодак», завжди згадую своїх предків, що заснували цю фірму. І в паспорті в мене переплутано, записано — народився в Дніпропетровську. А це і є Кодак. Тобто народився в Кодаку. А Петровський, це та сталінська паскуда, який запровадив голодомор-33 на Україні. Той совєцький конунг, що 10 000 000 моїх кровних братів й сестер звів зі світу. За що й досі має пам'ятник на вокзалі Кодаку. Велична така падля, не кожному дано замордувати 10 000 0000).

По дорозі, тобто вздовж Борисфена — Славути — Дніпра, хрестили увесь прибережний люд та й заброд також у той же спосіб — водою, мечем, вогнем.

Так і поміняли мою і вашу, панове, долю.

Навіки. Незворотньо. А ви кажете — давно це було. Недавно. Яка різниця, 988-й рік чи 1933-й — все поруч. В генах воно взагалі записане одно на одному, як палімпсести. Мої гени — це ї є справжній палімпсесторій України.

Тоді нас відкинули на маргінал. Тому замість Русь Київська називаємо єси Окраїна Європи, з якого боку не глянь. Хоч з мусульманського Константинополя, хоч з католицької Варшави, хоч з православної Москви.

Збудували перший ортодоксально-віртуальний берлінський мур між Заходом і Сходом.

Самі збудували. Своїми руками. Якщо точно, то від імені народу. На прохання чисельних скривджених Перуном виборців. Створили парадигму електорату, який завжди обиратиме найгірше, аж до Президента Кучми.

Спершу електорат замурував вікна і двері до Європи. Навіть квартирки.

А яке б воно було те життя, коли б лишився Володимир мусульманином, або став юдеєм, або, принаймні, хоча б християнином римського розливу, тобто католиком.

Інший коленкор, інша харизма, інша вдача. Інакша, нарешті, географія.

Тепер замість єврогеографії перебиваємось євроремонтом сажів для відгодування національної еліти.

Єдине, що нам лишилося від Європи, — осиковий кілок, забитий в геометричний центр Європи, в печінку Карпат, до якого прив'язуємо свою національну пихатість, таку собі укр. козу-дерезу, щоби, бува, не перескочила через мур і не втекла до *Шанзелізе*, тобто до райських куш західної цивілізації.

Хочу в Європу! Ме-е-е-е — мекає коза. Панімаєт, козя морда, що в СНД вовки з неї шкуру злуплять миттево.

Та вже годі про сумне... (з книги «Юрка Ілленка доповідна Апостолові Петру». Т. І. 2008).

3. Пролітаючи над гніздом Фенікса

Ретельно підраховуючи перед холодною зимою кубометри газу і купки вугілля, українська влада забуває про колосальне джерело енергії, що міститься поруч, — про Петра Олексійовича Порошенка. Якби його енергію та в дроти, то сяюча Бельгія здалася б Тмутараканню. Президент скидається на згусток енергії інопланетного походження, який мало не розніс у пух і прах офіс «Людей у чорному»: він влітає в європейські вікна, вилітає з російських дверей, гарцює по американській посудній крамниці. Він визволяє міста задля прямого включення з місця; матеріалізується на відкритті суднобудівної верфі Вадатурського за день до запланованого туди ж візиту прем'єр-міністра; шампуриє переляканих олігархів виборчим списком; читає Фейсбук і коменти; проводить масу відкритих і закритих зустрічей, а також періодично звертається до народу свого з гори

Печерської. І навіть встигає інспектувати чистоту роздягалень фітнес-клубу «5 елемент».

Устежити, зрозуміти логіку дій мегаенергійного президента вдається далеко не всім. Особливо тим, хто звик перейматися питаннями і знаходити їх, спираючись на задекларовані принципи. Складно. На політичному рентгені Петра Олексійовича немає кісток. Здавалося б, жодною логікою не можна пояснити, чому виступ президента України в Конгресі змістом і тональністю не схожий на інтерв'ю, дане після повернення рейтинговим каналам, так, як на циферблаті полудень не схожий на половину шостої...

Чому перші сто днів президента Порошенка так нагадують стоденку президента Януковича? Петро Олексійович зайшов у кабінет на Банковій без жодного змістовного законопроекту; він призначив на доступні посади здебільшого не найкомпетентніших, але завжди керованих людей; замість Харківських угод Януковича — він породив Мінські домовленості з тим-таки Путіним; замість чіткості й прозорості цілей представив ножиці між деклараціями і реальними справами: адже його проект децентралізації влади багато в чому збагачує президентські можливості управління країною; його риторику щодо судів коригує практична робота "на місцях" Давида Жванії і Сергія Ківалова; заклик до люстрації суперечать кадрові укази, які піднімають на Олімп яскравих представників "молодої команди" Черновецького і старої команди Януковича; а заяви про вибори як найкращий метод люстрації вихолощуються єзуїтськими, хай вибачить мені Орден, технологіями ручного керування ЦВК з реєстрації і розчищенням округів під погоджених самовисуванців із душком. Відстежити всі невідповідності, маневри й комбінації не вдається нікому. Особливо в умовах, коли ложа преси обрушилася в сесійний зал ВР.

Справедливості ради треба сказати, що є, звичайно, відмінності між президентом Порошенком і президентом Януковичем. По-перше, Петро Олексійович не планує вкрати всю країну. По-друге, призначення на доступні президентові, у рамках чинної Конституції, посади партнерів по бізнесу, менеджерів «Богдана», «Рошена» і особистої системи автодилерства, особистих банкірів та керованих бравих ментів і ментів-«тихушників» пояснюється не всезатьмаруючим бажанням інкасувати ввірені їм галузі, а переважно вірою у власний геній. Усі призначенці Порошенка — це подовжувачі рук найкращого дипломата, найкращого військового стратега, найкращого банкіра, найкращого прокурора. Президент щирий в абсолютній переконаності у своїй полігеніальності. І ця

переконаність, безперечно, з часом буде усвідомлена політичним класом як загроза національній безпеці. А третя відмінність Петра Порошенка від Віктора Януковича полягає в тому, що він — надзвичайно талановитий публічний комунікатор і тіньовий абсорбент. Як Тимошенко в кращі часи. Для Петра Олексійовича публічне спілкування — це коник, це кайф, це те, що він уміє робити найкраще, і вже точно не інфекція правця. Багатьох, дуже багатьох це зачаровує й заплутує.

А ось Петро Олексійович абсолютно чітко знає, чого хоче. Насправді ключ до розуміння створюваного ним хаосу взаємовиключних заяв, імітацій і реальних вчинків, декларацій і справжніх цілей лежить у первинному плані — монополізація влади.

Недогризок повноважень, що дістався чинному президентові від відновленої Конституції 2004 р., — не шуканий приз. Президентові потрібна Велика Влада. DT.UA вже писало про те, що ряд суддів Конституційного суду сигналізували редакції про зондаж, проведений довіреними особами президента стосовно можливості скасування Конституції 2004 р. і відновлення Конституції 1996 р., що дасть чинному президентові повноваження Кучми і Януковича де-юре. І, між іншим, на думку багатьох конституціоналістів, підстави для цього є. Однак президент поки що вирішив піти іншим шляхом.

Шлях зрозумілий: оголошення дострокових парламентських виборів — формування президентською політичною силою більшості — формування цією більшістю президентського уряду — повернення де-факто президентських можливостей, які надає Конституція 1996 р. (без тягомотного внесення змін в Основний закон), — отримання Петром Порошенком ключів від усіх сейфів та всіх дверей у країні. Ось цьому завданню і була підпорядкована вся державна політика. Весь цей час Петро Олексійович мобілізував не країну, не народ, не армію, а електорат. Він намагався сподобатися всім, догодити всім, зачарувати всіх. А потім-таки намацав технологію рознішування електорату. Президент має рацію — лекала старих розламів уже не такі актуальні для України. НАТО, мова, Схід — Захід — не головні електоральні вододіли країни. Спільно з політтехнологом Ігорем Гринівим вони технологічно розділили виборців та політиків на партію війни і партію миру. Ні, не на «Партію свободи і гідності», про яку президент говорив у Конгресі, та «Партію легкодухих угодовців». А саме на партії війни і миру. Політична технологія штучно розділила виборців на козаків та греккосіїв. У приблизній пропорції — 40 на 60. Така пропорція продиктована не тільки багатовіковим винищуванням

перших і культивуванням других. Вона вирощувалася та удобрювалася усвідомлено майже чотири місяці. Задля зв'язки ключів.

Утім, мені можуть заперечити ті, хто вважає, що Петру Порошенку нова і більша влада потрібна для проведення реформ. Можливо. Петро Олексійович повний сюрпризів. Однак досі він не давав приводу впевнитися в цьому. Хіба під час реєстрації кандидатом у президенти нинішній лідер України не знав, що його рейтинг недосяжний, і не міг за цей час підготувати два-три реформаторських законопроекти, аби з перших днів внести їх у парламент? Парламент, зауважу, переляканий і готовий голосувати за все. А якщо не готовий, то навіщо генпрокурор — президентський «засіб виробництва»? А якщо не засіб виробництва, то чому досі парламент не проголосував закон про реформу прокуратури? Війна завадила цю реформу провести — прийняти відкладений Януковичем закон, погоджений з усіма європейськими інстанціями? Новий закон про вибори теж війна завадила прийняти?

Що взагалі означає цей вислів — «війна завадила»? Війною не можуть займатися всі. У кожній системі влади існує поділ праці. І коли одні здають кордон, інші особисто визволяють населені пункти, з яких ще вранці пішли терористи, а треті — «труть» із Сурковим, — то це не означає, що в лавці не залишилося людей, здатних ініціювати необхідні законопроекти і проекти указів. Тим більше, поклавши руку на серце, можна сміливо сказати: все не тільки вкрадено, а й придумано до Вас. У розпорядженні нинішньої влади — розсипи ідей, часто формалізованих, згенерованих групами інтелектуалів як у громадському секторі, так і під дахом попередньої влади, що так і не скористалася поданими напрацюваннями.

Про реформи заговорили гучно, проте нечітко, лише тепер. Хоча ні. Заговорили раніше. Смішно: президент України створив комітет із реформ і вирішив у парламентсько-президентській республіці його очолити. На перше засідання запросив уряд, який не побажав сидіти й покірно конспектувати Петра Олексійовича. Прем'єр-міністр Яценюк, оперативно поставивши міністерствам завдання у стислий термін подати бачення реформ у галузях, згріб цей «лист жителів Простоквашиного», розглянув на Кабміні і навіть за підсумками вкинув у парламентський зал низку сирих законопроектів. Але тут, за дивною випадковістю, не вистачило голосів для включення реформаторських законів Яценюка до порядку денного. Мабуть, прем'єр образився. Зате Турчинов — ні: президентський проект про створення Антикорупційного бюро був провалений у

першому читанні і навіть не відправлений на перше повторне, що унеможливає вимогу президента проголосувати його на цій сесії 14 жовтня.

Президент, зірвавши оплески в Конгресі та в ряді інших інстанцій, послав Арсенія Петровича красуватися в напівпорожньому залі Генеральної асамблеї ООН. Сам же президент, за відсутності прем'єра, презентував «Стратегію реформ-2020», що не завадило прем'єрові презентувати в Америці Програму відродження України. Тепер не зрозуміло, хто з них квач.

Чим викликана реформаторська активність «голубів» і «яструбів», а насправді — просто двох бізнесменів? Затишшям на фронті? Але ж про поділ праці всередині владних структур ми вже згадували. Виборами? Хотілося б, звісно, вірити в те, що Петро Олексійович має рацію, коли говорить, що народ України стомився від популістських подачок і вимагає реформ. Якщо це так, то владі подітися нікуди: їй доведеться бути розумною, чесною, принциповою, послідовною та рішучою. Але особисто мене насторожила одна дрібниця. Прес-конференція президента була присвячена «Стратегії реформ-2020». Петро Олексійович анонсував реформи на 60 напрямках з акцентом на восьми макропроблемах: антикорупційна реформа; судова; правоохоронних органів; децентралізація; податкова; дерегуляційна; реформа безпеки та оборони; плюс дві держпрограми — енергонезалежності і конвертації українського іміджу у світові інвестиції. З 28 журналістів, які ставили запитання, не виявилось жодного (!), хто б допоміг пролити світло на бачення президентом реформ у якомусь зі згаданих напрямів. І тільки один (!) представник громадської організації поцікавився президентським баченням децентралізації.

Журналісти — це нервові закінчення суспільства. Може, тому поки що, на жаль, не варто переоцінювати усвідомлений запит на реформи? Хоча повабити електорат перспективами осяйних вершин 2020 р., що перебуває за межами президентського терміну, — можна. Адже що стоїть за анонсованими цифрами, відсотками і «разами» — практично нікому не зрозуміло. Ну, наприклад, мало хто зрозумів, що наміром до 2020 р. виділяти на армію 5 % ВВП і підвищити її чисельність у 2,5 разу, тобто до півмільйона, — Петро Порошенко чітко дав зрозуміти, що Україна відмовилася від перспективи вступу до НАТО.

До речі, історія зі скасуванням позаблокового статусу теж показова. 24 вересня президент указом ввів у дію рішення екстреного засідання РНБО «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності», проведеного... 28 серпня. У цьому рішенні — вимога до Кабміну внести законопроект про скасування законодавчо закріплено-

го Януковичем позаблокового статусу. Пікантність ситуації в тому, що відразу після засідання РНБО уряд вніс у парламент законопроект про скасування позаблоковості. Однак емісари президента зробили все, аби цей закон не потрапив у зал. Щоб Путіна не засмучувати? І він не потрапив.

Але ми відхилилися. Основна причина звернення до риторики реформ пов'язана не із затишшям на фронті і навіть не з виборами, вона пов'язана з грішми. Якщо Захід не дасть грошей, то навіщо ключі від дверей і сейфів? А Захід, який втомився від криків «Вовки! Вовки!» і «Вівці! Вівці!», та й взагалі зовсім заплутався в нашій героїко-миролюбній політиці, вирішив рішуче стати на знайому йому комунікаційну платформу: «Реформи — де?». Без реформ — ні кредитів, ані Плану Маршалла (хоч з інвестфондами, хоч із бюджетними пулами, хоч із пільговими кредитами). Ось такий жорсткий стимул, який, за великим рахунком, треба вітати. Як і поступове усвідомлення західними партнерами необхідності прикомандирування вартового до кожного переданого українській владі долара. Однак при цьому все ж таки хотілося б думати, що суть поки що піар-реформи на час формування нової більшості та уряду будуть усвідомлені їх реалізаторами. А самі реалізатори будуть здатні відстоювати українські інтереси, а бездумно не приймати пропозиції донорів та нап'ялювати на особливу країну бездушно стандартну одержину від МВФ, як це було в перші півроку нової української влади.

Якщо президент досягне мети й отримає власну більшість і уряд, то, з високою ймовірністю, прем'єр-міністра-петра-порошенка зватимуть Володимир Гройсман. Цей план цілком життєздатний у разі, якщо половина виборців усе ще плутає золоте з блискучим. Якщо ж зміни у свідомості відбулися, то президентській силі доведеться шукати партнера для створення коаліції. Щось мені підказує, що слоган кампанії Блоку Петра Порошенка «Час єднатися!» готує нас до широкої коаліції. Якщо Захід наполягатиме, то ми знову побачимо політичний мар'яж Порошенка і Яценюка. Якщо він втомився від обох, то інша сторона зовнішньополітичного впливу посприє альянсу, наприклад, із політичною силою Сергія Тігіпка. У принципі і ті, й ті — люди не чужі, розумючі, на Банкову вхожі. Різниця в забарвленні оперення, що слугує для розмітки електоральної території, нікого не бентежить. Питання в частках.

Кості можливих альянсів будуть ще десятки разів перемиті. Петро Олексійович сотню разів пожалкує, що зберіг мажоритарну складову, якій дорого і вкрай складно було давати раду навіть президентам, що

офіційно мали повноваження Конституції 1996 р. Важливо не це. Важливо не здаватися, а бути реформатором. Важливо, щоб усередині і зовні парламенту формувалися й множилися сили, котрі створюють і стягують корсет, що надає українській владі стану прямоходячої людини.

Важливо не закидати ніжку на другий термін президентства, а «згоріти» в операційній — видаляючи, імплантуючи, резекціюючи, реанімуючи організм української держави, суспільство й економіку, чії хвороби загострилися, а доти накопичувалися роками, десятиліттями, а деякі — століттями. І якщо впоратися з цим, то можна стати Феніксом. А якщо це тільки імітувати, то держава ризикує перетворитися на попіл, а президент — на опудало Фенікса (Юлія Мостова. «ДТ» 26 вересня 2014).

4. Я не належу до людей заздрісних. На моє велике щастя, дружина моя Елла Михайлівна теж не знає цього принизливого почуття, і саме це дало нам змогу жити у великій безтривожній любові, жити вільно й прекрасно.

Та все ж є дві речі, яким я заздрю. Перша — майже анекдотична: я заздрю власникам... замків. І не тому, що сам хотів би бути на їхньому місці. Просто — в моїй уяві не вкладається: як це одна людина може володіти таким дивом. Адже замок, навіть невеличкий, — це мов би окремий світ, замкнений сам у собі не тільки архітектурно, не тільки просторово, а й сказати б філософськи, якась гегелівська «річ у собі», кінець і початок, обмеженість і безмежжя, майже вічність. Отже, перша моя заздрість — зі сфери матеріальної, а й світобудівної водночас.

Друга — простіша. Для мене завжди були недосяжним ідеалом, нездійсненою мрією люди з упорядкованим, точно регламентованим способом життя, бо в такій упорядкованості прочитувалася (прокламувалася) велика, мало не ідеальна незалежність від довколишнього світу, від щоденного дріб'язку і навіть від того, що всіляко утискує, пригнічує, гнобить і принижує кожного з нас: від держави, світоглядів, релігій, від матеріальних потреб, а то й від самої природи! Може, саме таким був філософ Сковорода, може великий наш учений Вернадський, може німецький мислитель Шопенгауер.

Я особисто все життя був у страшній залежності від життя. Починаючи від народження, бо я селянський син, а селяни вже від народження потрапляють у рабство: рабство в землі, рабство в тварин, рабство усіх влад, які найперше грабують і обдирають до нитки селянина. До двадцяти років свого життя я зазнав рабства вже й не в переносному, а прямому

значенні: війна, гітлерівські й беріївські концтабори, а тоді сталінські повоєнні компанії «боротьби», коли ж нарешті став літератором, людиною вільної професії, то побачив з жахом, як мало тут справжньої волі і як незносно багато потреб, вимог, обов'язків, а той звичайної метушнями, яка робить твоє життя безладним, хаотичним, іноді аж до безглуздя.

Все це я кажу не для виправдань і не для самоосуду (сталінський постулат так званої самокритики, тобто биття себе по фізіономії, стоячи перед дзеркалом, мені завжди був відворотнім, і рятувався від душевного поруйнування тільки згадуванням щоразу гоголівської унтер-офіцерської вдови, яка сама себе висікла), а щоб пояснити той факт, що не завжди міг я зберегти якісь цінні листи, дорогі для мене речі, фотографії, не вмів (не мав часу, змоги, наполегливості) підтримувати міцні зв'язки з людьми цікавими, цінними, славетними, з якими доля мене зводила. Смішно сказати: я навіть соромився подарувати бодай одну свою книжку Тичині, Рильському, Сосюрі, Головку, іншим прославленим письменникам, з якими багато років був знайомий, разом працював, зустрічався мало не щодня, яких (про це страшно згадувати) хоронив, бо працював у Спільці письменників, яка письменників щоправда не народжує, але принаймні поховати зобов'язана... (З книги Павла Загребельного «Думки нарорхрист»).

5. Антижлобство. Інтелігенти духу

Треба українізувати фонетику, казати: не жлоб, а жліб. Бо це наш питомий провісник нової людини, який зможе продовжити цивілізацію з меншими витратами на різні побочні аберації. Пити лише те питво, яке легко можна продукувати мільярдами декалітрів, їсти лише ГМОНяну їжу, яку можна виробляти з великих гмоняних врожаїв. Й дивує, що дехто такому добробутові активно опирається. Гмоняну й гімняну — а чого? Он же собаки їдять людське гімно й ніяка кастрація їх не бере. Слава Богу, людство почало пити сциклини, бо з них є цілюща уринотерапія, то логічно виникає: гімно ще цілющіше.

Антижлобство ж цього, бач, цього не бажає — тонкий прошарок отих природжених інтелігентів духу. Бо є ще інтелігенти навчені, на яких навчають вищі навчальні заклади. Є інтелігенти вроджені, навіть, звичайні сільські люди, які наділені тонкими відчуттями.

Україна зганнябилася на весь світ тим, що велика художниця Марія Приймаченко немає належної художньої освіти. Звісно, якби її хорошеняко поповчили у вищі — дідька б лисого вона малювала. Шевченко —

кріпак і раб, який дозволив собі говорити те, чого навчені уми не наважувалися. Ці генії нічим не детерміновані, вони з'явилися там, де вже ніщо, здавалося, не могло й цвікнути. Високолобі письменники з трьома освітами не стали в нас найбільшими. От і Ніна Матвієнко: чи має вона вищу музичну освіту? Та такої, слава Богу, вищої з народного співу в нас узагалі нема. Тому найбільша наша співачка — сільська людина, яка виспівує ноти, не чисті, як належить по науці, але з якою кількістю складних обертонів. Тобто ця вроджена інтелігенція продовжує тут плодитися, незважаючи на витрачені колосальні зусилля, щоби такого не траплялося. Індивідуалісти, бач, самоплідні.

Їм не до вподоби гуртування. От взяти, наприклад, всезагальний наш економічно-вигідний переповнений громадський транспорт, де нема де стати, хіба комусь на ногу. Хтось комусь наступає на ногу, і на запитання: «Люди, ну хіба так можна?», чує у відповідь: «А-а, ти інтелігент? То їздяй на таксі!». Пасажири обурюються: «Та що ви, я такий же жліб, як ви всі...»

Людина, якщо вона походить від мавпи, не може їздити в іншому транспорті, тільки в комунальному. А не так, як ті люди, що є керманічами й пересуваються столицею в лімузинах з клімат-контролем та іншими цінними опціями. І це справедливо. Бо інакше, хто вкаже істинний шлях цьому тролейбусу, дасть дороговказ згуртованому народу? А щоб був порядок і на переповнених зупинках, вони час-від-часу дають лад, найжджаючи на них з високою швидкістю — нічого товктися там, треба сідати швидше у «скотовозки» (Богдан Жолдак. Із книги «Жлобологія». Київ. 2013).

6. ...І справді перед ним розкрилися досі йому невідомі, а головне, вражаючі факти розселення українців на території теперішньої більшовицької імперії. Праці про український етнос відомого професора С. Рудницького та дослідження у цій царині сина Івана Франка — Петра мов би розкрили йому очі. Звісно, в загальних рисах він орієнтувався в ситуації й до цього, але деталі, яких не знав, просто вразили: адже на початок двадцятих років (XX ст. — автор) українське населення різко переважало на величезних обширах Європейської частини СРСР. Українці складали понад 55 відсотків у Курській і Орловській губерніях, понад 77 відсотків у Воронежській, цебто 1 мільйон 261 тисяча чоловік, 76, 9 % на Донщині, або понад 2 мільйони чоловік, 60 % — на Кубані і Чорноморщині, 80 % — на Ставропольщині, ба навіть в Астраханській — 70 відсотків, на Тер-

щині — 60. Чи не тому Сталін таємно і спішно ліквідував результати першого перепису населення Совецького Союзу за 1929 рік? Адже за ними кількість українців, без Західної України, складала понад 81 мільйон чоловік, явно переважаючи росіян. Чи не через те почалися штучні голодомори на українських землях і на теренах, заселених українцями, а вимерлі українські села заселяли москалями з Тульщини чи Вологодщини. Причому, енкаведистські загони оточували кільцем українське вимираюче від голоду село, аби ніхто звідси часом не вирвався. А натомість змосковщені села вдосталь забезпечували продовольством. На Кубані, Ставропольщині, Поволжі, Слобожанщині, Донщині переписувачі насильно записували українців росіянами, навіть змінюючи колишні українські козацькі прізвища. Вже у 1932 році на Кубані були закриті усі — понад 1000 — українські школи, два педінститути, що готували вчительські кадри рідною українською мовою для цих шкіл. І як наслідок, після десятилітнього геноциду через голод і концтабори та винищення до ноги усіх колишніх крамольних переписувачів населення, фальшивий новий перепис 1939 року поставив усе на своє місце, цілком задовольнивши Сталіна і шовіністичну московську верхівку. Адже росіяни стали нарешті отою найбільшою, а значить, головною і панівною нацією, цебто отим фіктивним «старшим братом», а український етнос за десятиліття «другої великої руйни» зменшилося аж майже на 50 мільйонів осіб!.. (із книги Святослава Праска «Здобути або не бути». 2007).

7. ...Слова, ніби сухогруддя, вивергалися силою ненависті з Миранового горла, й не було їм стриму, та й не спиняв ніхто, всі ж бо мали напоготові найстрашніші прокляття, які мусили нині вибухатись, тяжкою кривдою спороджені, й Мирон говорив за всіх:

«А ми винесли з рабства м'якотілість, плаксивість, жалісливість до ворогів... Де ви бачили, щоб ми вбивали полонених? Ні, ми їх відпускали, а вони верталися і вбивали нас... Нам виривали зуби, ікла, обтинали пазурі й робили з нас вегетаріанців. Ви можете собі уявити, що тигра, лева, ведмеда запрягають у плуг? Та ні, запрягають лише травоядів... До плуга нас водно закликали і Драгоманов, і Грушевський, і Винниченко: не вбивайте братів, хай краще байстрюки заходять в нашу хату і вбивають нас, аби тільки совість наша була чиста — бо ж то прецінь такі самі, як і ми, слов'яни... Брехня, Московія — не Русь, то охрещені русичам угро-фінські дикі племена, які давно загубили свою мову й користуються

донині солунським діалектом, з церковних книг засвоєним, і хваляться візантійською та голландською символікою».

У генерала від подиву підскочили брови.

«Голландською?» — перепитав.

«Аякже! Ваш трикольтор украв Петро I, двоголового орла подарувала московітам дочка останнього візантійського імператора, жона Івана III Софія Палеолог, і етнонім Русь відібраний Петром у нас! Усе в них чуже, запозичене, загарбане — мова, земля, геральдика, віра. Їхні культурні діячі та вчені — якщо не ефіопи, шотландці, грузини, німці, то українці — і їх найбільше. Одна лише ординська жорстокість, яка зародилась ще тоді, коли вони жили племенами білоглазої чуді, — їхня!»... (З книги Івана Іваничука «Вогненні стовпи». 2009).

Одного разу Платон приймав у себе колег-філософів. Серед багатьох патриційв сильно виділялась фігура Діогена. Діоген — філософ-кінік, який практикував крайній аскетизм, що часто доходив до ексцентричного юродства (явище, яке нерідко зустрічалось, мовчазно схвалювалося і добре описане в російській художній літературі XIX ст.). Так, Діоген навмисне топтався брудними ногами по дорогих коврах і навмисне залишав за собою сліди.

— Що ти робиш? — запитав Платон.

— Попираю гординю Платона.

— Своєю гординею — сумно підсумував Платон і відійшов. (З книги В. Т. Кирунчик «AB OVO». 2012).

8. Якби хотілося не розчаровуватися в мріях, в дитячому очікуванні чудес кожному з нас... Але

...стоїш край води
(серце з грудей як не вискочить).
виглядаєш-гукаєш Телесика,
і нарешті із-поза серпанку
таки випірнає човен,
все ближче, все ближче...
Ждеш, коли зблисне райдужно
срібне весельце; коли
руку тобі подасть твій ровесник Івасик.
Придивляєшся —
в човні стоїть Харон.

Віктор Баранов

Цей список негативних емоцій не має ні початку, ні кінця. Такий він чисельний. Але ще більший перелік добрих, Божих справ. Крім всього іншого необхідно пам'ятати, що коли «Біля га р н о ї л ю д и н и добре потрепшся, як мідна копійка об срібло, і сам потім за двогривенник зійдеш» (М. Горький). Отож, читачу я це й роблю. Адже

В дитинство хочу, там усе моє.
В дитинстві ми — великі Магеллани.

В дитинстві відкриваєш материк,
котрий назветься потім — Батьківщина.

А поки що, маленький папуас,
я відкриваю стежку і квітку.

Мені цвіте люпин. Мені співає пташечка.
Мене гукнув далекий пароплав.

Ліна Костенко

Вельмишановний Іван Семенович!

Щиро вітаю Вас і Вашу славу родину з весняними святами — святою паскою, першим травнем та днем перемоги.

Дуже вдячний за нову книжку — вона викликала в моїй душі радість і я згадав пісню «Не стареют душой ветераны...» — це саме про Вас.

Читаючи Вашу книжку, я відчуваю велику повагу до Вас, як людини, яка турбується про вирішення життєвих проблем.

Ваш спосіб життя може бути взірцем довголіття, про що в свій час писав і М. М. Амосов, але в нього був дещо інший підхід.

Мені сподобалось Ваше відношення до реформування охорони здоров'я. Я також висловив невдоволення про нього відносно дитячого населення в газеті «Ваше здоров'я».

В нашій країні, на мою думку, була передова система охорони здоров'я, вона розроблялась протягом багатьох років під керівництвом досвідчених вчених і організаторів охорони здоров'я. Та, на жаль, замість того, щоб удосконалювати її, нові керівники (а їх незліченна кількість — І. С.), пішли шляхом розвалу (шляхом першого президента України — І. С.). Найбільше від цього постраждали дошкільники і школяри, а це самий масовий контингент дитячого населення.

Іван Семенович, мені дуже подобається Ваші посилення до віршів багатьох відомих поетів. Як це Вам вдається, хто Вам в цьому допомагає? (сам собі — І. С.).

Ви хочете знати як ми живемо і працюємо?

На жаль, в країні фінансова скрута, на наукові дослідження виділяється мала краплина коштів, науковців переводять на 0,5 ставки та відправляють без оплати у відпустку. Але незважаючи на це інститут працює, надає необхідну допомогу жінкам і дітям, готуються дисертації (дуже жаль дисертантів — все проводиться за їх кошти). Готуємося до конгресу педіатрів і медичного форуму — 2014, де ми плануємо провести круглий стіл з проблем репродуктивного здоров'я підлітків та організувати виставку про роль інституту в організації перинатальних центрів.

Хотілось би Вас побачити на конгресі, послухати Ваші рекомендації педіатрам країни.

Іван Семенович, я дуже Вам вдячний, що Ви в своїх книжках відводити і мені місце — я в інституті самий старший і, як говорить Антипкін (директор інституту — І. С.) — суперповажний. На мій ювілей А. М. Сердюк (президент НАМНУ) послав Михньова, який вручив мені почесну грамоту НАМН. При вітанні мене в колективі я проспівав «А годы летят как птицы, летят и некогда нам оглянуться назад...».

Так і живемо, дорогий мій друже, часто згадуємо наші зустрічі.

Будьте здорові і щасливі. Чекаємо Ваших нових видань.

З великою повагою.

Ваш заслужений лікар України, професор В. П. Неділько.

16. 04. 14.

Вітання Івану Семеновичу
Вітання Івану Семеновичу, який є одним з основних стовпів Інституту. Його наукові праці та думки є основою для багатьох наших досліджень. Він є одним з тих, хто не тільки працює, але й навчає нас. Його досвід і мудрість є для нас великою цінністю. Ми дуже вдячні йому за все, що він робить для нашого інституту та для української медицини. Його праця є прикладом для всіх нас. Ми будемо продовжувати працювати на його шляху, щоб досягти нових висот. З великою повагою та вдячністю до Вас, Іване Семеновичу, Ваш заслужений лікар України, професор В. П. Неділько.

Ви хочете знати як ми живемо і працюємо? На жаль, в країні фінансова скрута, на наукові дослідження виділяється мала краплина коштів, науковців переводять на 0,5 ставки та відправляють без оплати у відпустку. Але незважаючи на це інститут працює, надає необхідну допомогу жінкам і дітям, готуються дисертації (дуже жаль дисертантів — все проводиться за їх кошти). Готуємося до конгресу педіатрів і медичного форуму — 2014, де ми плануємо провести круглий стіл з проблем репродуктивного здоров'я підлітків та організувати виставку про роль інституту в організації перинатальних центрів. Хотілось би Вас побачити на конгресі, послухати Ваші рекомендації педіатрам країни. Іван Семенович, я дуже Вам вдячний, що Ви в своїх книжках відводити і мені місце — я в інституті самий старший і, як говорить Антипкін (директор інституту — І. С.) — суперповажний. На мій ювілей А. М. Сердюк (президент НАМНУ) послав Михньова, який вручив мені почесну грамоту НАМН. При вітанні мене в колективі я проспівав «А годы летят как птицы, летят и некогда нам оглянуться назад...».

Бачите, читачі, якого інформативного листа я отримав! І від кого! Від Віктора Петровича Неділько — провідного організатора охорони здоров'я наших дітей! І то правда — суперповажний. І не лише суперповажний, він приклад постійного оптимізму. Мені жодного разу не вдалося побачити його сумним, «заплаканим». У Віктора Петровича завжди палає енергія «доброго молодця» та бажання взятися за розв'язання нової проблеми. Він розуміє П. С. Таранова, який пише:

Удача там, где труд начала,
Где каждый день всегда сначала.

Як і Віктор Неділько, я також живу днем застрашнім, з постійним самообмеженням заради успішного розв'язання тої чи іншої медичної проблеми. Як і багато наших побратимів, ми розуміємо, що «Воістину, перемога людини над собою, яка живе в постійному самообмеженні, упорядкованості себе, краще, ніж перемога над іншими людьми» (Будда). Ми розуміємо, що:

а) кожен, хто йде в житті власним шляхом, — герой. Кожен, хто... здійснює те, на що здатний, — герой... (Герман Гессе);

б) якщо самі ми холопи, то для нас не може бути героїв (Томас Карлейль).

Я добре знаю Віктора Петровича, а тому скажу йому такий комплімент: професору Віктору Неділько ніколи не був притаманний

СЛОВАРЬ ДЕЙСТВИЙ РАССЕРЖЕННОГО НАЧАЛЬНИКА: (З КНИГИ П. С. ТАРАНОВА «УПРАВЛЕНИЕ БЕЗ ТАИН»)

1. Прорабатывает	14. Распекает
2. Гремит	15. Пушит
3. Поносит	16. Разносит
4. Обкладывает	17. Продергивает
5. Собачит	18. Пробирает
6. Вынимает душу	19. Честит
7. Гнет в дугу	20. Бесчестит
8. Костит	21. Хулит
9. Делает втык	22. Хаит
10. Снимает стружку	23. Рвет
11. Песочит	24. Мечет
12. Шерстит	25. Лютует
13. Чихвостит	26. Орет

У житті ж ми знаємо, як часто керівники вживають названі й навіть не названі (матюки) «заходи» з метою приниження своїх підлеглих і на цьому фоні бажання «піднести» себе. Це дії обмежених людей. А таких серед нас немало. Нещодавно з телепередачі я вперше дізнався, що серед нас проживає 30 % людей з IQ, що дорівнює IQ деяких мавп. Так що всьому є пояснення. Коли вас, читачу, хтось ображає, то знайте, що цей «хтось» належить до 30 % людей з IQ мавп. А тому прощайте йому та висловлюйте співчуття його батькам, що вони не забезпечили майбутнього начальника достатнім рівнем розуму. А нам, читачу, слід пам'ятати слова Гамзата Цадаса:

Словом стреляй осторожнее в споре,
Не забывай, дорогой человек:
Рана от пули затянется вскоре,
Рана от слова пылает весь век.

Сьогодні о 6 годині 30 хвилин я розмовляю зі своїм другом Яриком (вівчар), даю йому сніданок і не можу надихатися... Температура + 4 градуси, повітря чисте, приємно-різке, озонове... Більшість людей у цей час перебувають у стані сну, а я наяву бачу навкруги себе осінні квіти (початок жовтня): майори, хризантеми, чорнобривці..., навіть троянди (третій виплід) розквітли... Різнокольорові, різноманітної величини, різного запаху... Вони разом зі мною та Яриком насолоджуються неперевершеною оздоровчою п р и р о д о ю, радіють життю, сьогоденню... Осінь! «Шалено прекрасні кольори осені ніби говорять — відмирання, смерть — це не щось погане, не треба боятися смерті, адже шалена краса не може бути передвісником чогось поганого. Справді — осінь найгарніша пора року» (із книги Лемко Ілько «Афоризми про кохання»). А я восени отримую надзвичайне оздоровче відчуття, потяг до життя, до слова. О,

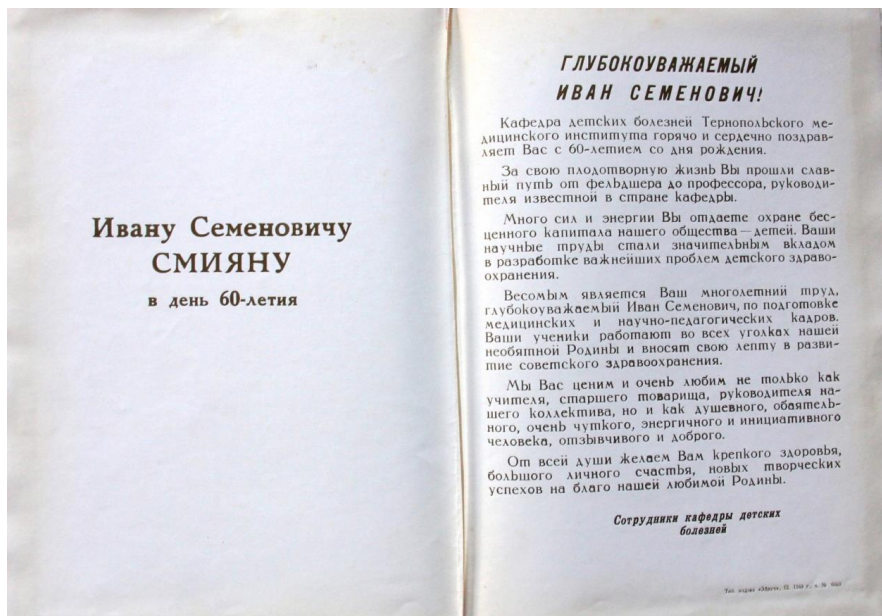
СЛОВО

Де святе зерно, а де полова,
Розберуться, як прийдуть жнива,
Будемо тягнутися до слова,
Як до сонця тягнеться трава.

Сіймо на папір, то, може, вродить,
Сіймо все, лиш не бур'яни,
Там, де нами сіяне посходить,
Все одно посіються вони!

Іван Потій (тернополянин)

Учора (5. 10. 2014) був День Вчителя, як завжди, мене прийшли привітати мої учні — Галина Павлишин, Віра Стеценко (з обов'язковим супутником своїм — Юрою), Любов Волянська. Професор Г. А. Павлишин у своєму вітанні сказала й такі слова: тепер на базі обласної дитячої клінічної лікарні діють дві кафедри педіатрії, але всіх нас колектив лікарні сприймає колегами та друзями Івана Сміяна... Ось таке «визнання» переконує мене в щирості слів моїх колег, які звучала й багато років тому:

Глибокоуважаемый Иван Семенович!

Кафедра детских болезней Тернопольского медицинского института горячо и сердечно поздравляет Вас с 60-летием со дня рождения.

За свою плодотворную жизнь Вы прошли славный путь от фельдшера до профессора, руководителя известной в стране кафедры.

Много сил и энергии Вы отдадите охране бесценного капитала нашего общества — детей. Ваши научные труды стали значительным вкладом в разработке важнейших проблем детского здравоохранения.

Весомым является Ваш многолетний труд, глубокоуважаемый Иван Семенович, по подготовке медицинских и научно-педагогических кадров. Ваши ученики работают во всех уголках нашей необъятной Родины и вносят свою лепту в развитие советского здравоохранения.

Мы Вас ценим и очень любим не только как учителя, старшего товарища, руководителя нашего коллектива, но и как душевного, обаятельного, очень чуткого, энергичного и инициативного человека, отзывчивого и доброго.

От всей души желаем Вам крепкого здоровья, большого личного счастья, новых творческих успехов на благо нашей любимой Родины.

Сотрудники кафедры детских болезней

Коли вже пройшло дуже багато років, ці щирі слова, яким в той час я не надавав глибинного значення, розчулюють мене та надихають на активну діяльність... Особливо якщо врахувати сьогоденне гасло в житті: «Свобода, рівність і б...ство! — такий парафраз охлократії. Естетика нуворишів. Диктат грошових мішків. Моральний екстгібіціонізм приду-рків. На цьому постане література нового часу. На цьому розквітне шоу-бізнес. На цьому нові покоління втрачатимуть сенс життя.

Словом, нарешті знайшли себе. Можна злізти з дерева, можна вилізти на дерево. Свобода» (уривок з книги Ліни Костенко «Записки українського самашедшого»).

Але, читачу, нехай надія на краще ніколи не покидає вас:

Не кидаймо землю,
і луки,
і води.

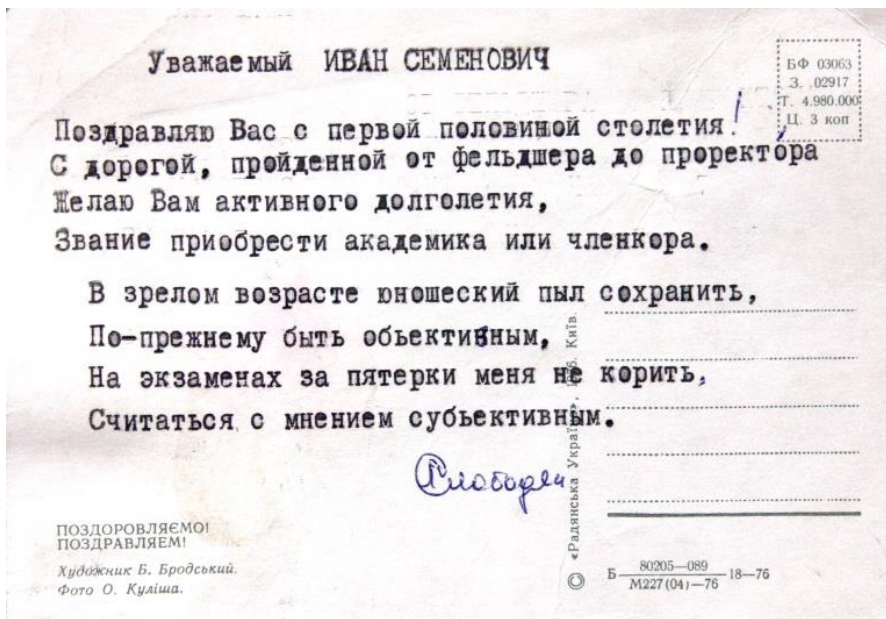
Не можна вернути покинуте. Ні.
Байдужість і зло не прощає природа,
Вона лиш одна.
Це лиш ми в множині.
Я бачив хати в бур'янах попід стріхи*.
Я плакав без сліз за усім, що було,
Коли я у рай випадково заїхав.
А звався він просто: поліське село.
Там люди світились добром до усього,
Там луг колисав старовинні пісні,
Там верби стояли вінком край дороги,
Любов розривала там груди тісні.
Здавалось би, жити і Бога просити
За цю безконечну, ясну благодать.
Але ж...

* Я (автор) це бачив коло хати, в якій народився.

ми пішли. Урбаністики сито
 Назад не пустило. І ніби печать,
 Печать запустіння упала на долю
 І краю цього, і, найперше, людей.
 І тільки печаль, як перекотиполе,
 Пливе, прислухаючись: може, прийде
 Хоч тінь якась людська, хоч пам'ять воскресне,
 Хоч півень під ранок ударить крильми.
 Хоч, може, не зовсім зоря перекреслить
 Надії, що лишаться люди людьми.

О. О. Мороз

А я продовжую занурюватись у 35-річне минуле.

Уважаемый Иван Семенович!
 Поздравляю Вас с первой половиной столетия!
 С дорогой, пройденной от фельдшера до проректора.
 Желаю Вам активного долголетия, звания приобрести академика или членкора.

В зрелом возрасте юношеский пыл сохранить,
По-прежнему быть объективным,
На экзаменах за п'ятрки меня не корить,
Считаться с мнением субъективным.

Підпис

Багаторічний доброзичливий мій помічник по кафедрі, Лідія Михайлівна Слободян, пройшла значний шлях лікувально-профілактичної, педагогічної, наукової та виховної праці під моєю орудою. Коли я розпочав своє завідування кафедрою, вона лише була зарахована на 0,5 ставки асистента. Я був причетний до її кар'єрного зростання в нашому вузі: кандидат медичних наук, доцент, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри педіатрії. З її листівки можна зрозуміти, що не лише я, а й вона була задоволена нашою багаторічною працею з оздоровлення дітей Тернопілля.

Вона, Лідія Слободян, усе життя пам'ятала слова Павла Загребельного:

МУЖНІСТЬ ДОДАЄ СИЛИ

Муравка тягла висохлу насініну від дині. Маленька чорна муравочка тягла білу велику, мов парус, насініну, цурпелила її через паліччя й камінчики, перевалювала зі своєю ношею через пагорки, зовсім крихітні тугрики, які здавалися їй так само високими, як Гімалаї людині, іноді губила здобич, злякано кидалась назад, хапала, волокла далі й далі.

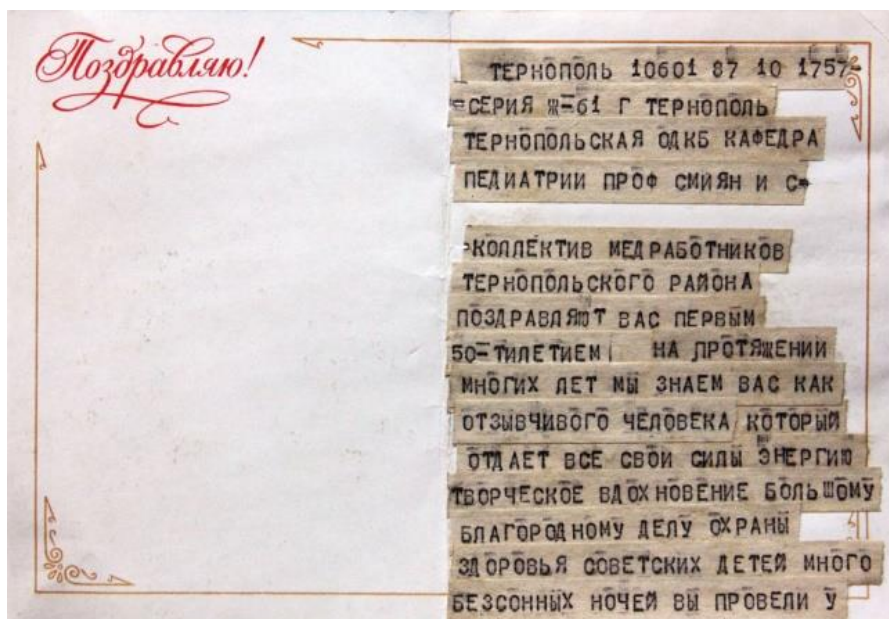
Раз муравка впала разом із ношею з величезної висоти. Переламане стебло бур'янини творило міст між берегами рівчака, виритого дощовими водами, глибокого й похмурого рівчака, страхітливого каньйону на глиняній рівніні, захаращений паліччями, камінням і цупкими кущами трави. Місце було таке дике, що в муравки, мабуть, здригнулося все всередині, коли вона опинилася там з насіниною. Але мужність допомогла муравці знайти місток через рівчак-каньйон, мужність додала їй сили, і муравка дотягла насініну аж до найвищої точки «мосту», якраз туди, де бур'янина переламувалася і круто спадала своїм зломленим вершком до протилежного берега рівчака. Тепер муравці лишилося зовсім пuste — спуститися просто вниз, просто з'їхати вниз, користуючись парусом насінини, мов парашутом. Однак тої самої миті подув вітер, шарпнув бур'яніну, хитнув муравчиного паруса, підхопив його, залопотів ним. Муравка відчайдушно вхопилася за край насінини. Двома ніжками вона трималася бур'янини,

намагаючись не зірватися в прірву, але вітер дмухнув ще з більшою силою, білий довгастий парусок підлетів догори і криво став спадати вниз, у найглибші нетрі глиняного каньйону.

Муравка не випустила здобичі. Вона впала на дно рівчака разом із насниною, зі страхом глянула вгору, забачила там вузьку стежку неба. Їй було боляче й гірко за свою невдачу, але не мала часу на гіркоту, треба було витягти з рову скарб, і вона потягла його по стрімкій кручі вперто, відважно, навіть гордо

Ось так і мої дівчата працювали, як та муравка. Дівчата-педіатри. Справді, слава їм усім!

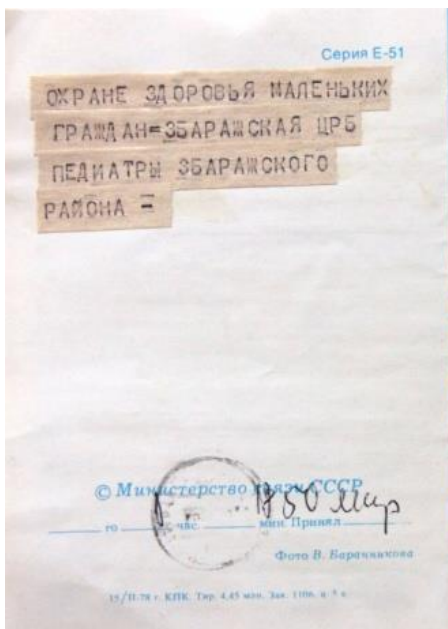
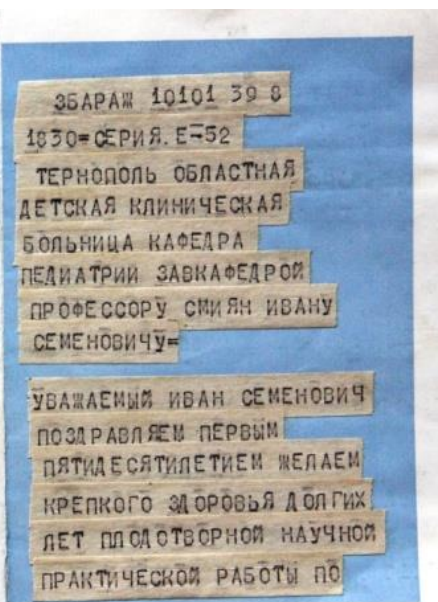
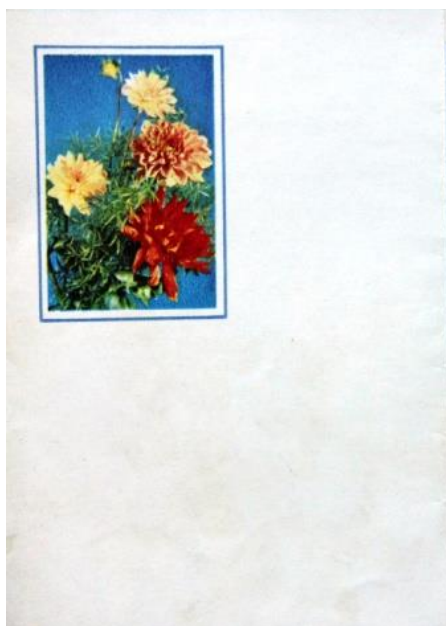
У той рік (35 років тому) я отримав вітання від педіатрів міста й усіх районів... наводжу лише кілька...

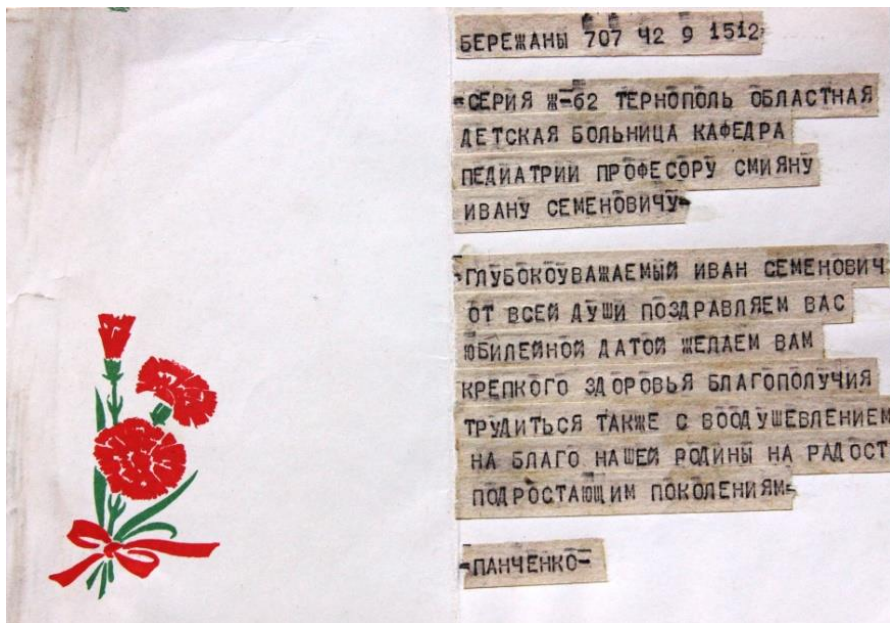
...Тернопольская ОДКБ (областная детская клиническая больница — I. С.) каф. педиатрии проф. Смиян И С

Коллектив медработников тернопольского района поздравляют вас первым 50-летием на протяжении многих лет мы знаем вас как отзывчивого человека который отдает все свои силы энергию творческое вдохновение большому благородному делу охраны здоровья советских детей много бессонных ночей вы провели у постели маленьких пациентов чем заслужили низкий поклон детей и родителей желаем вам уважаемый Иван Семенович в день вашего славного юбилея крепкого здоровья радости счастья творческого вдохновения больших успехов в вашем труде в деле охраны здоровья детей

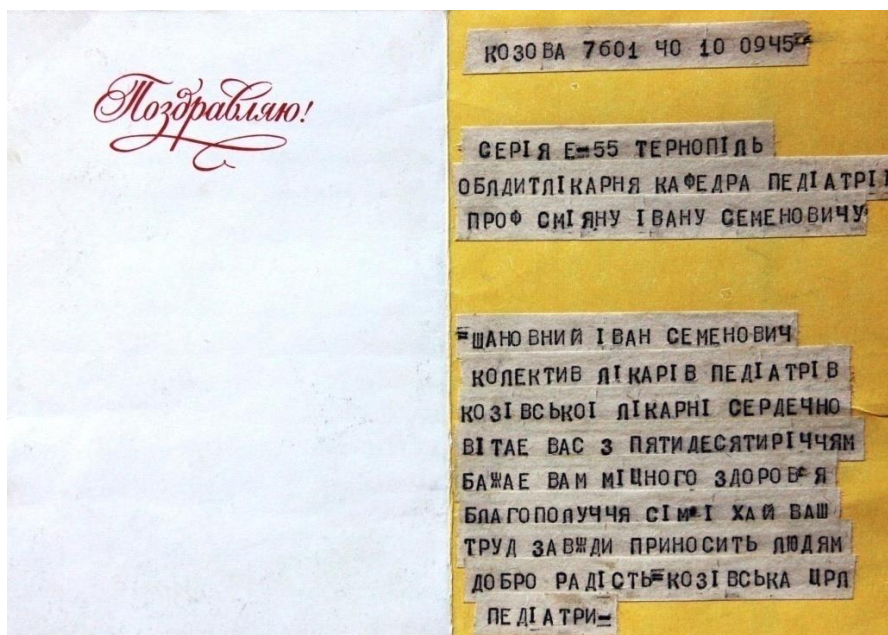
Тернополь областная детская клиническая больница кафедра педиатрии завкафедрой профессору Смияну Ивану Семеновичу

Уважаемый Иван Семенович поздравляем первым пятидесятилетием желаем крепкого здоровья долгих лет плодотворной научной практической работы по охране здоровья маленьких граждан Збаражская ЦРБ педиатры Збаражского района

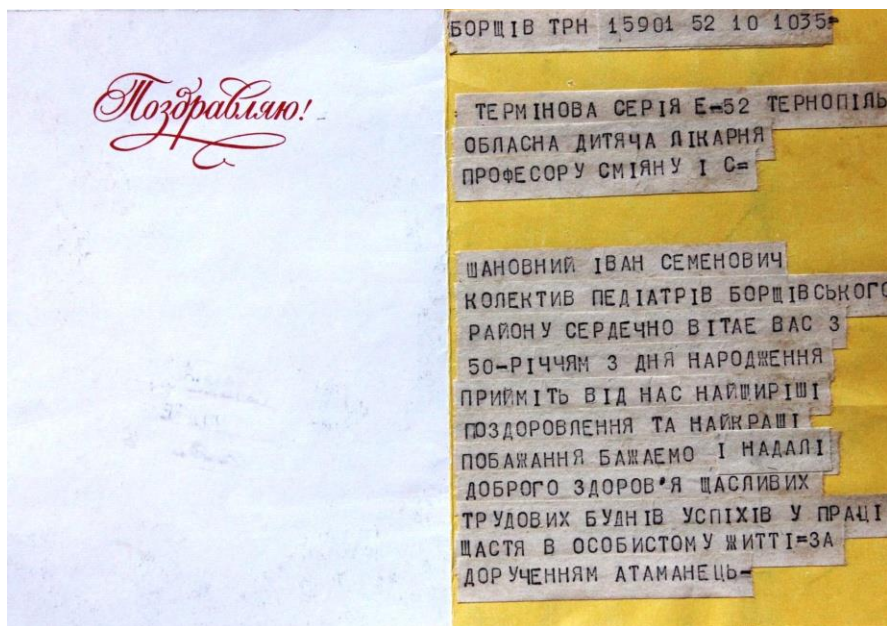
Тернополь областная детская больница кафедра педиатрии профессору Смияну Ивану Семеновичу

Глубокоуважаемый Иван Семенович от всей души поздравляем вас юбилейной датой желаем вам крепкого здоровья благополучия трудиться также с воодушевлением на благо нашей родины на радость подрастающего поколения Панченко (районный педиатр Бережанщини, выпускник Харківського медичного інституту — І. С.)

Тернопіль облдитлікарня кафедра педіатрії проф. Сміяну Івану Семеновичу

Шановний Іван Семенович колектив лікарів педіатрів Козівської лікарні сердечно вітає вас з п'ятдесятиріччям бажає вам міцного здоров'я благополуччя сім'ї хай ваш труд завжди приносить людям добро радість Козівська ЦРЛ педіатри

Обласна дитяча лікарня професору Сміяну І. С.

Шановний Іван Семенович

Колектив педіатрів Борщівського району сердечно вітає вас з 50-річчям з дня народження прийміть від нас найщиріші поздоровлення та найкращі побажання бажаємо і надалі доброго здоров'я щасливих трудових буднів успіхів у праці щастя в особистому житті за дорученням Атаманець (замісник головного лікаря по охороні здоров'я дітей та матерів — І. С.)

Як ви не кажіть, як ви, читачі, не думайте, а ці телеграми не лише 35 років тому, а й сьогодні викликають у мене неабияке хвилювання, хвилювання за почесне ім'я — п е д і а т р, за велику людяність у тих, з ким спілкуєшся, працюєш, поділяєш радість і печаль... Це навіть більше, аніж поділяти окрасць хліба...

І я скажу словами Володимира Висоцького:

Вот что
Жизнь прекрасна, товарищи,
И она удивительна,

И она коротка,
Это самое-самое главное.

Этого
В фильме прямо не сказано, —
Может, вы не заметили
И решили, что не было
Самого-самого главного?

Может быть,
В самом деле и не было —
Было только желание, —
Значит,
Значит это для вас
Будет в следующий раз.

И вот что:
Человек человечеству —
Друг, товарищ и брат у нас,
Друг, товарищ и брат, —
Это самое-самое главное.

Труд нас
Должен облагораживать, —
Он из всех нас делает
Настоящих людей, —
Это самое-самое главное.

Правда вот,
В фильме этого не было —
Было только желание —
Значит,
Значит, это для вас
Будет в следующий раз.

Мир наш —
Колыбель человечества,
Но не век находится нам
В колыбели своей, —
Циолковский сказал еще.

Скоро
Даже звезды далекие
Человечество сделает

Достояньем людей, —
Это самое-самое главное.

Этого
В фильме прямо не сказано —
Было только желание, —
Значит,
Значит, это для вас
Будет в следующий раз.

Неосяжність нашого життя пояснюється його безмежністю та не передбаченими явищами. Ну кому могла прийти в голову думка, що Україну огорне чорна хмара, яку принесе Путін, Росія? Я думаю — ніхто. І ось сьогодні Віктор Женченко уже пише:

Тривогою диха Вселенський екран —
В Слов'янську слов'яни вбивають слов'ян.
Болить, не втихає ця рана із ран —
В Слов'янську слов'яни вбивають слов'ян...
Охоплює жах не лише донеччан —
В Слов'янську слов'яни вбивають слов'ян...
Та навіть здригнувся в пеклі сам Чингісхан:
«В Слов'янську? Слов'яни? Вбивають слов'ян?!»
Спини братовбивство, наш Боже! Повстань!
...В Слов'янську слов'яни вбивають слов'ян.

Сьогодні, як ніколи, не лише слов'яни, а усі народи мусять пам'ятати: нависла загроза усьому світу. «Спини братовбивство, наш Боже!»...

*Слово двадцять друге і літера «хір»
Про те, що радість народжується від миру,
Про неї мало сказано,
Бо є й инша, духовна радість.
Розпочати Слово благослови, отче.*

СЛОВО 22

«Радуйся у Господі» (Флп. 3, 1), — каже Апостол. Добре він каже — «у Господі». Бо якщо радість буде не в Господі, то людина не тільки не радіє, а й ніколи не зрадіє. Йов, роздумуючи над людським життям, побачив, що воно повно скорбот (Іов. 14, 16). Так само і Василій Великий. А Григорій Ніський каже тваринам радіти через їх нечутливість, а словесній

людині ніколи не переставати плакати. «Бо, — каже він, — не пізнали ми навіть тих благ, від яких відпали». Тому й навчає природу плакати, бо життя болюче, і багатотрудне, і багатогрішне, як вигнання. Але хто завжди пам'ятає про Бога, той веселиться, за словами псалмоспівця: «Згадав я Бога і звеселився» (Пс. 76, 4). Пам'ятаючи про Бога, ум веселиться, забуває про скорботи світу, надіється на Бога і стає безклопітним. Безклопітність приносить радість і схиляє до вдячності. Вдячність із благорозум'ям побільшує дари й дарування. Наскільки примножуються благодіяння, настільки зростає вдячність і чиста молитва зі сльозами радості, і поволі людина звільнюється від сліз печалі і пристрастей, а потім зникає до духовної радості. І смиряється заради насолоди і благодарить, а через спокуси має підтвердження надії на майбутнє. І обома втішається, і любить Бога, і всіх любить природно, як добродійців, і ні в одному створінні нема нічого, що могло б їй зашкодити. Навпаки, просвічена Божим знанням, радіє в Господі всіма сотворіннями, дивуючись, як Він дбає про свої сотворіння. І дивується не тільки тим, що явне і достойне похвали, а й, досягнувши духовного знання, вражається тим, що приховане від недосвідчених. Дивується не тільки дневі заради світла, а й ночі. Ніч-бо всім корисна: подвижникові подає безмовність і вправу; тих, що плачуть, вводить у пам'ять про смерть і про ад; хто проходить душевний подвиг, тих веде до досконалішого навчання і випробування добрих діл і готує влаштування звичаїв, як каже псалмоспівець: «Що говорите в серцях своїх, у тому кайтесь на ложах ваших» (Пс. 4, 5), себто кайтесь в безмовності ночі, згадавши підступи, що бувають за дня, і «співаючи гимни та духовні пісні» (Кл. 3, 16), себто навчайтесь перебувати в молитвах і псалмоспівах навчанням та уважністю читання. Тако-бо звершується душевне діяння: роздумувати над тим, що було за день, щоб у нічній безмовності зрозуміти і плакати, в чому согрешив. І коли благодать приведе подвижника до успіху і він справді, а не уявно, знайде щось моральне для душі і тіла, що буває в ділах чи словах за заповіддю Христовою, дякує зі страхом і смиренням і трудиться молитвою і рясними сльозами до Бога зберегти цей добрий звичай, навчаючи себе пам'ятати його, щоб не погубити через забуття, бо добрий звичай утверджується в нас на довгий час великими трудами. І так воно буває з ділательними.

«Умоспоглядальним ніч приносить багато видінь, — каже Василій Великий, — бо вона нагадує про сотворення світу». Уночі все сотворіння заховане в темряві, як було на початку, і це схиляє подвижника до споглядання. Як тоді було тільки небо і не було зірок, так воно й тепер, коли

Його затягнуть хмари, зайшовши до келії й побачивши саму тільки пільму, подвижник згадує пільму, що була над «безднею» (Бут. 1, 2), а потім, коли, вийшовши з келії, побачить чисте небо і горішний світ, уражається і хвалить Бога, як сказано книзі Йова про ангелів, коли вони побачили зорі (Іов. 38, 7). Бачить і землю, «пусту й порожню» (Бут. 1, 2), як на початку, і людей, охоплених сном, ніби їх нема, і за почуттям стає один, як колись Адам, і мислено з ангелами восхваляє Творця і Будівничого. А коли бувають громи і блискавки, роздумує про день Суду, у голосах птахів ніби вчуває голос сурми, що тоді залунає; а в сходженні зорі і променях вбачає явлення чесного й животворящего хреста; вставання людей зі сну уподібнює воскресінню, а появу сонця — Господньому пришествю. І як одні зустрічають сонце співами, так колись на хмарах співатимуть святі, а інші недбалі і сплять, як ті, що колись підпадуть під Суд. І перші проводять увесь день у славослов'ї, спогляданні, молитві та інших чеснотах, веселячись і перебуваючи у світлі знання, як робитимуть праведні, а другі перебуваючи у пристрастях і пільмі незнання, як перебуватимуть грішні. Отож, хто має знання, знаходять усяку річ, що співдіє з ним за спасення душі і на славу Божу, для чого й сотворив усе «Бог ... Господь всевідаючий», тому й каже мати пророка Самуїла: «Хай не хвалиться мудрий мудрістю своєю... але хто бажає хвалитися, нехай хвалиться тим, що розуміє і знає Господа» (1 сам. 2, 3, 10 — цит. за пер. патріарха Філарета), себто, хто знає Господа за Його сотворіння і наслідує Його по силі, зберігаючи Його заповіді, а тоді зможе творити суд і правду на землі. Вона говорила це, пророкуючи про Христове розп'яття і воскресіння. Тому нехай подвижник співстраждає з Христом, здобуваючи чесноти, і прославиться безпристрасністю і знанням, і похвалу має в собі, бо сподобився бути рабом такого Владики і наслідувачем Його смирення. І тоді буде йому «похвала... від Бога» (Рм. 2, 29), за словами апостола. Коли це тоді? Тоді, коли Господь «скаже тим, що праворуч Нього: «Прийдіть, благословенні Отця мого, візьміть у спадщину Царство» (Мт. 25, 34). Нехай сподобимося його всі, Його благодаттю і людинолюбством. Йому слава і влада навіки. Амінь (із книги «Добротолюбіє». Т. 2. 2009).

А тут ще й своїм «заморочкам» ні краю, ні кінця:

ANNO 1829

Для дел высоких и благих
До капли кровь отдать я рад.

Но страшно задыхаться здесь,
В мирке, где торгаши царят.

Им только б жирно есть и пить, —
Кротовье счастье брюху впрок.
Как дырка в кружке для сырот,
Их благоправный дух широк.

Их труд — в карманах руки греть,
Сигары модные курить.
Спокойно переварят все,
Но их то как переварить?

Хоть на торги со всех сторон
Привозят пряности сюда,
От их душонок рыбьих тут
Смердит тухлятиной всегда.

Нет, лучше мерзостный порок,
Разбой, насилие, грабеж,
Чем счетоводная мораль
И добродетель сытых рож!

Эй, тучка, унеси меня,
Возьми с собой в далекий путь,
Лапландию, иль Африку,
Иль хоть в Шеттин — куда-нибудь!

О, унеси меня! Летит...
Что тучке мудрой человек!
Над этим городом она
Пугливо ускоряет бег.

Генрих Гейне

Проходять роки, десятки, сотні, тисячі років... А люди? «Л ю д и схожі на флюгера, які перестають крутитися лише тоді, коли заржавіють» (Вольтер). Чому? На це питання я можу відповісти тільки запитання: «Тварина шукає собі їжу, риє нору, або будує гніздо, спонукувана сліпим інстинктом до підтримки свого роду, спить, помирає. А що робить більшість людей?» (Кр. Віланд). Справді, що робить більшість людей? Моя відповідь: необґрунтовано кудись поспішає! Про це писав Артур Шопенгауер ще в середині ХІХ століття (з книги «Избранные произведения». М., 1993):

...Однако *упреждать время* надлежит лишь теоретически, предвидя его действия, а не практически, то есть не следует *торопить* его, стремя раньше времени того, что может *принести* с собой лишь *время*. Ибо делающий это узнает на опыте, что нет более жесткого, неумолимого ростовщика, чем именно время, и что оно, когда его вынуждают давать авансы, берет за это более тяжкие проценты, чем любой еврей. Например, с помощью негашеной извести и тепла можно в такой степени подогнать рост дерева, что оно в течение немногих дней даст листья, цветы и плоды: но вслед затем оно погибнет. Если юноша уже в данную минуту желает показать производительную способность мужчины, хотя бы только на несколько недель, а на девятнадцатом году дать то, с чем он отлично справился бы на тридцатом, то время, конечно, не откажет ему в авансе, но в качестве процента послужит часть силы его будущих лет, даже часть самой его жизни. Есть болезни, от которых надлежащим и основательным образом излечиваются лишь тем, что предоставляют их естественному течению, после чего они сами собой исчезают, без всяких следов. Но если вы желаете быть здоровыми немедленно и теперь же, во что бы то ни стало теперь, то и здесь время должно будет дать аванс — болезнь будет изгнана: но процентом послужит слабость и хроническое страдание, часть жизни. Когда мы нуждаемся в деньгах во время войны или смут, притом немедленно, именно в данную минуту, то мы бываем вынуждены продать недвижимую собственность или государственные бумаги за $\frac{1}{3}$ и даже меньше их стоимости, которая была получена целиком, если бы мы предоставили времени взять свое, т.е. согласились подождать несколько лет: но мы заставляем его дать аванс. Или также, человеку нужна известная сумма для продолжительного путешествия, и он мог бы отложить ее за один или два года из своих доходов. Но он не желает ждать: она берется поэтому в долг или временно заимствуется из капитала, т.е. время должно дать вперед. В таком случае его процентом будет вторгшийся в кассу беспорядок, постоянный и всевозрастающий дефицит, от которого никогда уже не избавишься. Таково, стало быть, лихоимство времени: его жертвами становятся все, кто не может ждать. Желание ускорить ход правильно текущего времени — вот наиболее дорого обходящееся предприятие. Остерегайтесь поэтому, чтобы за вами не начислились у времени какие-либо проценты...

Немає межі людським роздумам та сподіванням, немає межі спогадам та надіям... А на закінчення цієї книги є бажання сказати про своє сприйняття світу словами Ліни Костенко:

Вечірнє сонце, дякую за день!
Вечірнє сонце, дякую за втому.
За тих лісів просвітлених Едем
і за волошку в житі золотому.
За твій світанок, і за твій зеніт,
і за мої обпечені зеніти.
За те, що завтра хоче зеленіть,
за те, що вчора встигло оддзвеніти.
За небо в небі, за дитячий сміх.
За те, що можу, і за те, що мушу.
Вечірнє сонце, дякую за всіх,
котрі нічим не осквернили душу.
За те, що завтра жде своїх натхнень.
Що десь у світі кров ще не пролито.
Вечірнє сонце, дякую за день,
за цю потребу слова, як молитви.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

Літературно-художнє видання

СМІЯН Іван Семенович

ЖИТТЯ НЕОСЯЖНЕ

Книга 31

В авторській редакції

Дизайн обкладинки *Іванна Садова*
Випусковий редактор *Маргарита Більчук*

Формат 60x84/16. 11,19 ум. др. арк., 7,21 обл.-вид. арк. Тираж 250. Замовлення № 15-247.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а.

Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: zbut@pp-books.com.ua

Редакція: red@pp-books.com.ua

Виробництво: print@pp-books.com.ua

www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4678 від 21.01.2014 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: (0352) 42-43-76; 097-50-35-376

post@pp-books.com.ua